

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PERFORMANS GÖREVLERİNDE
BİLİŞİM ETİK KURALLARINA UYMA DURUMLARI**

Melis PAKSOY

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Zeynep AYVAZ TUNCEL

DENİZLİ-2015

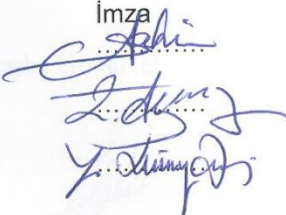
YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zeynep AYVAZ TUNCEL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bünyamin YURDAKUL

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
tarih ve 01/02 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

08/01/2016

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Melis PAKSOY

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin tüm aşamalarında akademik ve manevi desteğiyle bu süreci kolaylaştıran, bana yol gösteren, güvenini daima hissettiğim, değerli hocam ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Zeynep Ayvaz Tuncel'e, hem ders aldığım dönemde hem de sonrasında bana katkılar sağlayan ve tez jürimde yer alan Sayın Doç. Dr. Abdurrahman Şahin'e, deneyimlerinden yararlanma fırsatına sahip olduğum ve bana emeği geçen Sayın Doç. Dr. Necla Köksal, Doç. Dr. Şükran Tok, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Tuncel, ve Prof. Dr. Ramazan Baştürk'e, tez jürimde yer alan ve tezimin şekillenmesine katkı sağlayan Yrd. Doç. Dr. Bünyamin Yurdakul'a, araştırmanın güvenilirlik çalışmalarında titizlikle çalışan Hasan Kılıç'a, yaşamım boyunca en büyük güç ve desteği kendilerinden aldığım aileme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Ortaokul Öğrencilerinin Performans Görevlerinde Bilişim Etik Kurallarına Uyma Durumları

Melis PAKSOY

Eğitimin her alanında bilgisayar ve internet kullanılmaktadır ve bu teknolojilerin kullanımında etik sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu araştırmanın amacı altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin performans görevlerini gerçekleştirirken bilişim etik kurallarına uyma durumlarını incelemektir. Araştırmada nitel ve nicel verilerin birlikte kullanıldığı karma araştırma deseni ve karma araştırma desenlerinden eşzamanlı çeşitleme stratejisi kullanılmıştır. Nicel boyutta 1265 öğrenciye anket uygulanmış, nitel boyutta ise öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Nicel verilerde Kruskal Wallis Analizi ve Mann Whitney U analizleri kullanılmış, nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, bir kısım öğrencinin internette yer alan her bilginin doğru olduğunu düşündüklerini, bu durumun “kopyala yapıştır” komutları ile performans görevi yapma davranışına neden olduğu, sınıf kademesi arttıkça bu davranışın artış gösterdiğini göstermektedir. Öğrencilerde fikri mülkiyet konusunda bilgi eksikliği olduğu, fikri mülkiyet konusunda etik olmayan davranışların internet kafede ödev yapan ve daha yüksek sınıf kademesinde eğitim gören öğrencilerde daha fazla olduğu belirlenmiştir Öğrencilerin arama motorlarında ilk sonuçlara girdikleri, bu davranışın en fazla sekizinci sınıf öğrencilerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin; çoğunluğunun performans görevlerini gerçekleştirdikleri esnada tanımadıkları insanlarla iletişime geçmedikleri, sitelere üye olmadıkları ve müzik indirmedikleri, öğrencilerin lisanslı yazılım kullanmaya dikkat ettikleri, lisanslı yazılım kullanma oranının en fazla ailesiyle birlikte internet kullanan öğrencilerde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişim etiği, performans görevi

ABSTRACT

Middle School Students' Compliance of Ethic Rules in Their Performance Tasks.

Melis PAKSOY

Computer and internet technologies are used in education and ethical problems are encountered when using of this technology. The aim of this research is to examine the sixth, seventh and eighth grade students' complying with information ethical rules when performing their tasks. In this study concurrent triangulation strategy of mixed research model was used. For the quantitative study, 1265 students participated in the survey and for qualitative interviews teachers were questioned. Crusal Wallis and Mann Whitney U tests are used for quantitative data analysis and qualitative data were analyzed by content analysis. According to the research results, some of the students believe that all the information on internet is true, which causes students to use "copy paste" command while doing their performance tasks. Furthermore, as the class level increases, this attitude shows a tendency to increase as well. It is underlined that there is lack of knowledge about intellectual property among students. The unethical behaviors about intellectual property increases among older students and the ones who do their performance tasks at internet cafes. The students entered the first results of search engines on internet and this behavior found to be highest among the eight grade students. It is also pointed out that most of the students do not contact strangers while doing performance tasks, and do not have any account for a web site. Moreover, they download music without paying the price and they pay attention to use licenced softwares. The hightest rate of licenced usage are among the students who use internet with their parents.

Keywords: Information technology ethics, performance assignments

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Önemi	2
1.3 Araştırmanın Amacı.....	2
1.4 Araştırma Soruları.....	3
1.4.1 Alt Problemler.....	3
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.6 Sayıtlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI.....	5
2.1 Etik.....	5
2.1.1 Bilgisayar Etiği	6
2.1.1.1 Gizlilik.....	8
2.1.1.2 Doğruluk.....	9
2.1.1.3 Fikri Mülkiyet.....	10
2.1.1.4 Erişim	12
2.1.2 Bilgisayar Etik Kuralları	14
2.2 İlgili Araştırmalar	17
2.2.1 Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	17
2.2.1.1 Performans Görevi ile İlgili Çalışmalar	17
2.2.1.2 Bilişim Etiği ile İlgili Çalışmalar	18
2.2.1.3 İnternet Kullanımı ile İlgili Çalışmalar	22
2.2.2 Yurt dışında Yapılan Araştırmalar	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	26
3.1 Araştırmanın Deseni	26
3.2 Çalışma Grubu	26
3.3 Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	27
3.3.1 Nicel Veri Toplama Aracı.....	27

3.3.2 Nitel Veri Toplama Aracı.....	27
3.4 Veri Toplama Süreci	27
3.5 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	28
3.5.1 Nitel Verilerde Geçerlik ve Güvenirlik	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	31
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	31
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
4.2.1 Sınıf Düzeyine Göre	35
4.2.2 Bilgisayar Sahibi Olma Durumuna Göre.....	45
4.2.3 İnternet Bağlantısı Sahibi Olma Durumuna Göre	47
4.2.4 İnternete Bağlandığı Yere Göre.....	50
4.2.5 Öğrencinin Babasının Eğitim Durumuna Göre	55
4.2.6 Öğrencinin Annesinin Eğitim Durumuna Göre.....	58
4.2.7 Öğrencinin İnterneti Kiminle Kullandığına Göre.....	64
4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	68
4.3.1 Bilgiye Erişim.....	69
4.3.2 Erişilen İçeriğin Öğrenciye Uygunluğu.....	71
4.3.3 Kullanıcı Gizliliği	73
4.3.4 Fikri Mülkiyet.....	74
4.3.5 Performans Görevi.....	75
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
5.1 Tartışma	79
5.2 Öneriler	88
5.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler	88
5.2.2 Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	89
KAYNAKLAR	90
EKLER.....	98
Ek 1. Performans Görevleri Uygulamalarında Bilişim Etiği Öğrenci Davranışları Anketi	98
Ek 2. Öğretmen Görüşme Soruları	100
Ek 3. MEB İzin Onayı	101
Ek 4. Özgeçmiş	102

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın kuramsal temellerini ve gerekçesini oluşturan probleme, araştırmanın önemine, sınırlılıklarına ve araştırmada kullanılan kısaltmaların ve kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Günümüzde teknolojinin hızlı ilerlemesi sonucu, bilişim teknolojilerinin ürünü olan bilgisayar ve internet, her alanda kullanılmaktadır. Bilgisayar ve internet, bilgiye hızlı bir şekilde erişme, bilgiyi düzenleme ve paylaşma açısından insanlara kolaylık sağlamaktadır. Ancak çoğu teknolojide olduğu gibi bilgisayar ve internet teknolojilerinin insan hayatına olumlu katkıları ile birlikte olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bu olumsuz etkilerden biri bilişim teknolojileri kullanımında doğan etik sorunlardır.

“Bilgisayar etiği, bilgisayar teknolojisiyle ortaya çıkmış tartışma konularından biridir. Sürekli değişen bilgisayar teknolojisiyle alakalı değerleri inceleyen, dinamik bir çalışma sahası olarak ortaya çıkmıştır” (Moor, 1985, s.268). İnternet etiği ise, internet üzerinde gösterilen davranışların etik yönden sorgulanmasıdır. Bilişim etiği ise, bilgisayar ve internet teknolojilerini kapsayan bilişim teknolojilerinin kullanımında etik davranışları incelemektedir.

Bilişim toplumunda oluşan etik sorunların farkına varılarak tespit edilmesi ve çözüm oluşturulması, toplumları olumlu yönden etkileyecektir. Toplumların yapılandırılmasında, geleceğin bireylerine verilen eğitimin rolü büyüktür. Günümüz eğitim süreçlerinde; eğitim ve teknoloji bütünleşmiş durumdadır. Öğrenciler; çeşitli amaçlar ile bilişim teknolojilerini kullanmaktadır, bu amaçlardan biri de internet üzerinde araştırma yapmaktır. Öğretmenler tarafından belli bir konuyla ilgili olarak derste öğrenilenleri pekiştirme ve geliştirme amaçlı öğrencilere verilen bazı ödevler ve görevler olabilmektedir. Performans görevleri; bunlardan biridir ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde (2011) “Programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor, alandaki becerilerini kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürün ortaya koymasını gerektiren çalışmaları kapsayan ve öğretmen rehberliğinde yaptırılan görevler” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca MEB’e (2009) göre performans görevi; öğrencilerin internette ya da ansiklopedilerden bilgileri aynen aktarmalarını değil; bilgiyi edinme, düzenleme, kritik etme, kendini ifade etme, yaratıcılığı ve vücut dilini kullanma gibi hem bilişsel hem psikomotor hem de duyuşsal becerilerini işe koşmalıdır. Özkan (2010); ilköğretim II. kademe öğrencilerinin çoğunluğunun, ödevlerini yaparken,

araştırma yapmak amacıyla internetten faydalanmakta olduklarını tespit etmiştir. Zeybek (2011) tarafından, lise öğrencilerinin internet üzerinde yaptıkları araştırmada fikri mülkiyet konusunda etik davranmadıkları ve Ersoy (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin intihal yaptıklarını tespit ettikleri çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalarda etik sorunlar tespit edilmiş iken, eğitimin alt kademesinde de etik durumlar incelenmelidir. Ayrıca geleceğin büyükleri olacak öğrencilerin bilişim teknolojilerini kullanımlarının olumlu yönde şekillenebilmesi amacıyla bilişim etik kurallarının bilinmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda; öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirirken bilişim etik kurallarına uyma durumları ortaya konulmalı, öğretmenlerin öğrencilerin bu konudaki uygulamaları hakkındaki görüşleri, performans görevlerinin işleyişi ve öğretmenlerin farkındalığı açısından araştırılmalıdır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Günümüzde sürekli olarak gelişme gösteren bilgi ve iletişim teknolojileri, hayatın her alanında kullanılmaktadır ve vazgeçilmez olmuştur. Bu teknolojilerin faydalı kullanımlarının yanı sıra etik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini, internetten araştırma yapma amacıyla sık sık kullandıkları göz önüne alındığında, performans görevlerini gerçekleştirirken tutum ve davranışlarını etik açısından incelemek, sonrasında önlemler alabilmek; ileride etik konusunda hassasiyet sahibi bireyler yetişmesi yönünden önem arz etmektedir. Diğer taraftan, eğitim sürecinin uygulayıcıları öğretmenler, her öğrenciye performans görevi vermektedirler. Öğretmenlerin, bu görevlerin hazırlık aşamasında verdikleri yönergeler, kaynak konusunda rehberlikleri ve performans görevi değerlendirmeleri, performans görevinin işleyişi açısından büyük etki oluşturmaktadır. Öğretmenlerin bu görevler esnasında göstermiş oldukları tutum ve davranışları incelemek, öğrencilerin etik davranışları hakkında öğretmen görüşlerini belirlemek; performans görevi sürecinde öğrencilerin etik davranışları etkileyen etkenleri öğretmen gözüyle belirlemek; öğretmenlerin etik konusundaki farkındalığını belirlemek açısından önemlidir. Haynes'e (2002, s.17) göre; etik, eğitimde özel bir önem taşımaktadır çünkü öğretmenler hem ahlaki sorularla kuşatılmış hem de gelecek kuşağın eğitiminin ve ahlaki iyiliğinin sorumluluğu onlardadır. Bu bağlamda öğretmenlerin etik konusunda görüşlerinin incelenmesi, öğrencilere model olmaları açısından önem teşkil etmektedir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirirken bilişim etik kurallarına uyma durumlarını incelemek; bu durumların cinsiyet, sınıf, evde bilgisayar ve internet mevcut olma durumu, internette geçirilen zaman, ailenin sosyo-

kültürel ekonomik yapısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Elde edilecek sonuçların bilişim etiği konusunda bilinçli nesiller yetiştirilmesi amacıyla öğretim programlarına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Ayrıca performans görevleri sürecinde etik konusunda öğrencilere yapacakları rehberlik ile öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Öğrencilerin etik davranışlarını etkileyen ve yön veren durumları incelemek açısından, öğretmenlerin etik konusunda farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.4 Araştırma Soruları

Ortaokul altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları nasıldır?

1.4.1 Alt Problemler

1. Öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları nedir?
2. Öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları;
 - a) Sınıf düzeylerine göre,
 - b) Evinde bilgisayar sahibi olmasına göre,
 - c) Evinde internet bağlantısı olmasına göre,
 - d) İnternet erişiminin bulunduğu yere göre,
 - e) İnterneti kullanımının bireysel olmasına göre,
 - f) Anne ve babasının eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin, öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları hakkındaki görüşleri nasıldır?

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 2012-2013 öğretim yılında Denizli Merkez ilçe sınırları içinde yer alan ve tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 17 ortaokul ve bu okulların altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 1265 öğrenci ile,
- Denizli merkez ortaokullarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmış branş öğretmenleri ile,
- Yöntem olarak karma model ile,
- Araştırmacı tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencilerinin Performans Görevlerinde Bilişim Etik Kurallarına Uyma Anketi” ve öğretmen görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.6 Sayıtlar

- Öğrencilerin uygulanan anket sorularını içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Öğretmenlerin görüşme sorularını gerçek görüşlerine göre yanıtladıkları varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümde kuramsal olarak sırasıyla etik, bilgisayar etiği, bilişim etiğinde ortaya çıkan sorunlar ve bilgisayar etik kuralları konuları detaylı olarak alt başlıklarıyla beraber sunulmuştur. Ayrıca çalışma ile ilgili yurt içi-yurt dışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Etik

“İnsanoğlu toplum hayatında huzur ve mutluluk istiyorsa evrensel olan temel etik değerlere gereksinimi vardır. Bu nedenle, insanoğlu etik değerleri benimsemek ve bu kurallara uymak zorundadır. Bu hem içinde yaşadığımız toplumun bir zorunluluğu hem de kendi kişisel doğasının gereğidir.” (Güngör, 1997, s. 29). “Etik, iyiyle kötünün ayrılabilmesi için ölçütler koyan ve ahlak üzerine akıl yürüterek bilgi üreten bir bilim olarak tanımlanmaktadır.” (Hançerlioğlu, 1975, s.43). “Etik, insanın kendi şahsına ve diğer insanların kişiliklerine karşı iyi davranması, genel bir anlatımla iyiliğe varılması için kendini uymaya zorunlu hissettiği manevi ve ruhsal görevler ve bunlara ilişkin kurallardır.” (Bülbül, 2001, s.40).

Felsefi bir disiplinin adı olan ‘etik’, köken olarak Latincedeki ‘ethos’ sözcüğünden gelmekte olup, iki farklı kullanımı söz konusudur. İlk kullanımı, alışkanlık, töre, görenek anlamlarını taşır. İkinci kullanımı ise, aktarılan eylem kurallarını ve değer ölçülerini sorgulayarak, üzerinde düşünerek, talep edilen iyiyi gerçekleştirmek için onları alışkanlığa dönüştürme biçimidir ki, töre ve gelenek böylelikle kişilik anlamını da kazanmakta ve erdemli olmanın temel tavrı olarak pekiştirilmektedir (Pieper,1999, s.29).

“Türkçe’de “ethic” sözcüğüne karşılık olarak, Arapça “huy”, “mizaç”, “karakter” anlamına gelen ve “hulk” sözcüğünden türeyen “ahlâk” sözcüğü kullanılmaktadır” (Cevizci, 2002, s. 3). Pieper (1999, s.32) etik sözcüğünün çoğu zaman ahlak (moral) sözcüğü ile aynı anlamda kullanıldığına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, bu iki kavram arasında bir farklılık bulunmakta, yukarıda da belirtildiği gibi, etik, daha çok kuramsal bir çerçevede, genel olarak törelere ilişkin bir üst bakışı ve felsefi bir yaklaşımı ifade ederken; ahlak, daha çok uygulamaya dayalı, somut, münferit ve özel durumlarla ilgilidir. Ricoeur (1992, s.162, 239) (akt Haynes, 2002, s.19) ise etik amaç ile ahlaki kural arasında ayrım yapar. Etik amaç, Aristocu düşünceye dayanır ve burada etik, “İyi yaşam”ı hedefleme olarak tanımlanır; ahlaki norm ise Kantçı tutuculuk üzerine kuruludur ve bunda ahlak, kurala uyma zorunluluğudur. “Etik amaca, adil kurumlar içerisinde, başkalarıyla birlikte ve başkaları için “iyi yaşam” amacı denilebilir. Etik amacın ilk bileşeni Aristoteles’in ‘iyi yaşam’, ‘iyi hayat’ dediği şeydir. Etik, tüm özellikleriyle tümelciliğe yöneliktir. Ahlaki yükümlülük ise öznel olarak ‘iyi yaşam’ amacı ile ilişki içerisindedir” (Usta, 2011, s.43).

Alinyazında yer alan etik tanımları; toplumun birlikte yaşayabilmesi için insanların içsel süreçleri doğrultusunda iyi ve kötüyü ayırt eden kurallar oluşturması yönündedir. Etik; konusunda iyi ve kötünün ne olduğunu tespit edebilme amacıyla çeşitli kuramlar öne sürülmüştür. Frankena'ya (2007, s.21) göre ahlak felsefesi normatif etik, uygulamalı etik ve meta-etik gibi alt disiplinleri içermektedir. Cevizci (2002, s.6) ise bilginin doğası, ahlâk felsefesi ve tarihsel açıdan, aralarında belli ilişkiler bulunmasına göre betimleyici, normatif ve meta etik şeklinde üç ayrı etik türünden de söz etmektedir. "Normatif etik; mevcudu betimlemekten çok, önceden tanımlayıcı, çözüm yolları sunan bir yöntemdir. Bu durum, dogmatik bir bakış açısıyla uygulandığında, neyin nasıl yapılması gerektiğini önceden tanımladığı için kolayca ideolojiye dönüşme riski taşır." (Pieper, 1999, s.18). Meta-etik; etiğin doğası ve ahlaki gerekçelendirme hakkında yorumlar yapar. "Etiğin görelili olup olmadığı ya da insanın hep kendi çıkarları için davranıp davranmadığı gibi tartışmalar meta etiğin kapsamına girer" (Aydın, 2003, s.18). "Betimleyici etik; norm bildirmek ya da kural koymak yerine, sadece insan eylemini gözlemleyerek eylemlerin sonuçlarını betimler. Dolayısıyla, o insanların ahlaki görüş ya da inançlarıyla ilgili olgusal önermelerden meydana gelen etik türünü ifade eder" (Cevizci, 2002, s.6). "Uygulamalı etik ise, çeşitli mesleklerde ve belirli durumlarda ortaya çıkan etik çıkmazların, seçimlerin, standartların ve ahlak teorileri ile kavramlarının belirli bir konuya uygulanmasını inceler" (Fox ve DeMarco, 1990, akt. Resnik, 2004, s.35).

Uygulamalı etik, belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler yaratma ve bu özel alanlarda bu kriterlerin insan davranışlarında uygulanması ile ilgilidir. Uygulamalı etiğin çağdaş dünyada ortaya çıkması 1960'ların sonu ile 1970'lerin başına denk düşer (Aydın, 2003, s.18). Uygulamalı etik alanında tıbbi etik, biyoetik, sosyal etik, iktisat etiği, bilim etiği, ekoloji etiği, barış etiği gibi inceleme alanları vardır (Pieper,1999, s.86). Bu bağlamda bilgisayar etiği; tıp etiği, hukuk etiği, muhasebe etiği ve eğitim etiği gibi mesleki bir etik kategorisi olarak tanımlanabilir (Sara Baase, 2003, akt. Odabaşı ve Namlı, 2007, s.206).

2.1.1 Bilgisayar Etiği

Bilgisayar bilimi ve bilgisayar teknolojisi, 60 yıl öncesi gibi bir zaman sürecinde doğmuş, zaman içerisinde büyümüş ve gelişmiştir. Etik kavramının doğuşu ise milattan öncesine dayanmaktadır. Bilgisayar etiği, bilgisayarların etik kullanılmasıyla ilgili bir konudur (Moor, 1985). Bilgisayar etiği ilk olarak 1950 yılında Wiener tarafından "The Human Use of Human Beings" kitabında ifade edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında hızlı savaş uçaklarını vurabilecek uçaksavar topunu geliştirmeye yardım eden Wiener,

“Bilgisayar Etiği” terimini kullanmamasına rağmen, bu kitap ile bilgisayar etiği araştırmaları ve analizleri için taban oluşturmuştur. Wiener kitabı (1989), (1) insan yaşamının amacının önemi, (2) adaletin dört prensibi, (3) uygulamalı etiğin güçlü bir modeli, (4) temel bilgisayar etiği sorunlarının tartışılması ve (5) bilgisayar etiği konusunun kilit nokta örneklerini içermektedir (akt. Bynum, 2000).

Wiener’a (1950) göre; İkinci Sanayi Devrimi” toplumu yeniden yapılandıracak, bilgisayar devrimi çok yönlü olacak ve yıllarca süren bu süreç her şeyi değiştirecektir. İşçiler işyerlerinde köklü değişikliklere hazır olmalı, hükümetler yeni kanunlar ve düzenlemeler yapmalı, endüstri ve iş dünyası yeni politikalar ve pratikler yaratmalı, profesyonel organizasyonlar kendi üyeleri için yeni davranış kuralları belirlemeli, sosyologlar ve psikologlar yeni sosyal ve psikolojik olayları anlamak için çalışmalı, filozoflar eski sosyal ve etik içerikleri tekrar düşünüp yeniden tanımlamalıdır. Ne yazık ki Wiener tarafından 1940’ta bulunan bu karmaşık ve önemli uygulamalı etik alan, 1960’lı yılların ortasına kadar neredeyse gelişmemiş ve keşfedilmemiş olarak kalmıştır. O zamana kadar bilgisayar teknolojisinin önemli sosyal ve etik sonuçları belirginleşmeye başlamıştır. O yıllarda bilgisayar destekli banka soygunları ve diğer suçlar, bilgisayar suçları üstüne kitap ve makaleler yazan Donn Parker’a, Association for Computing Machinery (Bilgi İşlem Makinaları Derneği / ACM) tarafından kendi üyeleri için etik kurallar oluşturulması teklif edilmiş; ACM, Parker’ı bu kuralları oluşturması için bir komiteye başkan olarak atamış ve 1973’te etik kurallar kabul edilmiştir. 1960’ların ortasında devlet kurumlarının gizli bilgisayarlarına yapılan saldırılar endişeye neden olmuştur. 1970’lerin ortasında yeni gizlilik yasaları ve bilgisayar suçlarıyla ilgili kanunlar Amerika ve Avrupa’da yürürlüğe girmiştir. Aynı zamanda psikiyatri vakalarına bilgisayarın karışması endişe yaratmış, Walter Maner tarafından gözlemlenen bu durum, uygulamalı etikten ayrılmış bir dal olarak “Bilgisayar etiği” adında yeni bir bransa ihtiyaç olduğuna kanaat getirilmiştir. Maner, üniversitede buna yönelik dersler vermiş, Amerika’yı dolaşarak konuşmalar vermiş, konferanslarda atölye çalışmaları yapmış ve bilgisayar etiği için başlangıç seti olan “A starter Kit For Teaching Computer Ethics” i yayınlamıştır. “Bilgisayar Etiği” ismi 1980’lerin başında tutulmuş ve diğer bilim adamları bu yeni uygulamalı etik alanını geliştirmeye başlamışlardır (Bynum, 2000).

Maner’in bir çalışma atölyesine katılan Bynum, 1983 yılında *Metaphilosophy* dergisinin editörü olarak, bilgisayar etiğine ilgi çekmek ve dergi için özel bir konu alanı yaratmak amacıyla bir makale yarışması düzenlemiştir. “Bilgisayar ve Etik” isimli özel basım dergisi 1985’te yayımlanmış ve bu sayı dergi tarihindeki en çok satan sayı olmuştur. Makale yarışmasının kazananı olan ve baş makalesi olan “What is Computer Ethics?” makalesinde James Moor (1985, s. 266) bilgisayar etiğini şöyle tanımlamıştır:

Bilgisayar teknolojisinin nasıl kullanılması gerektiği konusunda bir politika boşluğu olması, bilgisayar etiğindeki tipik sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bilgisayarlar bize karar verip harekete geçmemiz için önümüze yeni seçenekler koyar. Bu durumlarda hareket edebilmemiz için ya hiç tedbir yoktur ya da olan tedbirler yetersizdir. Bilgisayar etiğinin asıl görevi, bu gibi durumlarda davranışlarımıza rehberlik etmesi amacıyla politikalar belirlemektir. Tabii ki bazı etik durumlar bireysel olarak karşımıza çıkarken bazıları da toplumsaldır. Bilgisayar etiği, bilgisayar teknolojisinin etik kullanımı için hem bireysel hem de toplumsal politikaları göz önüne almayı kapsamaktadır.

Mason’a (1986, s.5) göre; “Bu bilgi çağında karşılaştığımız birçok benzersiz zorluk bulunmaktadır. İnsanlar arasında bir sosyal sözleşme olmalı ve insanlar bu tehditlerle başa çıkmalıdırlar. Bu etik sorunlar çok çeşitlidir ancak gizlilik, doğruluk, mülkiyet ve erişim olarak dört başlık altında incelenebilirler”.

2.1.1.1 Gizlilik.

“Toplumlarda bilgi teknolojileri kullanımının giderek artması, bilgisayar sistemlerine uzaktan erişimin olağan hale gelmesi, internetin yaygınlaşması mahremiyet ve gizlilik konularının bilişim teknolojileri alanına kaymasına neden olmuş ve önemini arttırmıştır” (Adalı, 2001). “Günümüzde işlemler ya doğrudan elektronik ortamlarda yapılmakta ya da bu işlemlerle ilgili kayıtlar elektronik ortamda saklanmaktadır. Dolayısıyla birey ve kurumların bilgisayarlarında, kişilere ilişkin çok sayıda veri kayıtlıdır. Birey ve kurumların sahip oldukları bu bilgiye yönelik olarak bir takım sorumlulukları bulunmaktadır” (Dedeoğlu, 2006, s.63). Bilgi çağında bilginin değeri sürekli olarak arttığından bazı insanlar çeşitli nedenlerle diğer insanlara ait gizli bilgileri öğrenmek isterler. Ana güvenlik sorunlarından biri kişisel bilgilerin ne kadarının toplanması gerektiği ve internet ortamında bu bilgilerin kötü amaçla kullanılabilme ihtimalinin olmasıdır. Çevrimiçi ortamda bireyler, bazıları yardımcı ve gerekli bazılarıysa tehlikeli olabilecek, kişisel bilgiler isteyen sorularla sık sık karşılaşılırlar. Lesk (2005, s.181), bu konuda bazı hususların düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir:

1. Kişisel bilgiler nerede tutulacak?
2. Toplanan bilgiler kişiyi tanımaya yönelik olabilir mi?
3. Kayıtlar ne kadar süre tutulmalı?
4. Kim bu bilgilere erişmeli?

Mason (1986, s.6) kişisel bilgilerin saklanması ve gizliliği ile ilgili fikirleri şöyledir:

Bireyin kişisel bilgilerinin nasıl korunacağı ve hangi şartlar altında açığa vurulacağı sorularını sormuştur. Mason’a göre gizliliği iki güç tehdit etmektedir. Bunlardan biri; bilgi teknolojilerindeki izleme, iletişim, hesaplama, depolama ve geri çağırma kapasitelerinin büyümesi, ikincisi ise bilginin artan değeridir ve bu daha sinsi bir tehdittir. Örneğin, bir kurumun kişi hakkında “A” bilgisi toplamasına ve başka bir kurumun kişi hakkında “B” bilgisi toplamasına izin verebileceğine, ancak kimsenin aynı anda “A” ve “B” bilgisine sahip olmasının istenmeyebileceği, bu birleşime “C” ve “D”nin de eklenmesiyle kişi hakkında çok daha fazla bilgi ortaya konulabileceğine, özel hayatın gizliliği için bir tehdit olduğuna dikkat çeker.

“İnternet ortamı, kullanıcılara dünyanın herhangi bir yerindeki bir bilgisayara ulaşma olanağı sağlamaktadır. Bu ulaşma olanağı her zaman iyi niyetle kullanılmamaktadır. Ulaşılan bilgisayar sistemi yeterli güvenliğe sahip değilse, sistemde bulunan verilere ulaşma, bu verileri değiştirme hatta sistemi bozma olasılığı bulunmaktadır” (Adalı, 2001). Bilişim teknolojileri kullanımında gizlilik ihlali söz konusu olduğunda meydana gelen olaylardan birkaçı şu şekildedir:

“Dünya çapında düzenlenen polis operasyonu Avustralya, Avrupa, İngiltere ve ABD’de düzenlenen baskınlar ile kredi kartıyla ilgili ve diğer özel bilgileri satan onlarca internet sitesi kapatıldı.”(BBC, 2012)

“Fransa'nın en büyük telekomünikasyon operatörü Orange, yaklaşık 1.3 milyon abonesinin ad, soyad, ev ve cep telefonları, mail adresleri ve doğum tarihleriyle ilgili kişisel bilgilerin çalındığını bildirdi.” (NTV,2014)

“Milli Eğitim Bakanlığı'ndan tüm illerin milli eğitim müdürlüklerine gönderilen mesajda, sisteme giriş yapılan şifrelerin sosyal medya üzerinden, “bakanlık içindeki kötü niyetli kişilere” verildiği belirtildi.” (Milliyet, 2015)

“Diyarbakır Bağlar Milli Eğitim Müdürlüğü suça karışmış, cinsel istismara ve tecavüze uğramış 872 çocuğun listesini bütün kimlik bilgileri ve ev adresleriyle kurumun internet sitesinden yayımladı. Liste herkesin ulaşabileceği şekilde bir gün boyunca sitede kaldı.” (Memurlar.net, 2015)

“Bilgisayar korsanları bir Rus arkadaşlık web sitesi olan Topface'e saldırı düzenledi. Korsanlar, Topface'deki 20 milyon kullanıcının adları ve e-posta adresleri dahil tüm kişisel bilgilerini içeren veritabanını çaldı. Daha sonra bu veritabanı, siber suç kullanıcı forumlarında satışa sunuldu.” (Cumhuriyet, 2015)

“Facebook'ta çevrimiçi verilerine erişilen her 4 kişiden 1'inin sonrasında kimlik hırsızlığına uğradığı tespit edildi. Facebook'un yavaş yavaş kaybettiği genç kullanıcılar ise profil gizlilikleri konusunda daha dikkatsiz gözüküyor. Bu yüzden bu yaş grubundaki kullanıcıların kimlik hırsızlığına uğrama olasılıkları daha yüksek. Tanımadığı kişilere kişisel bilgilerini veren gençlerin oranı %55 iken %24 oranında genç Facebook kullanıcısı kişisel bilgilerinin onların izni olmadan herkesle paylaşıldığını söylüyor.” (Bestcomputerscienceschools, 2013)

“Bir hacker grubu Türkiye Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu'na ait belli bilgileri ele geçirmiştir. Veritabanında yer alan yüzlerce kişinin telefon, adres, e-posta ve şifre bilgilerini sosyal ağlarda paylaşmıştır” (CNN Türk, 2012).

Yukarıdaki örnekler bilişim suçlarındaki yaygınlaşmayı daha net olarak göstermektedir. Özellikle internet aracılığıyla çevrimiçi ortamda kişisel güvenliğin korunması, gün geçtikçe artan korsan saldırılar nedeniyle zorlaşmaktadır. Bu bağlamda internette karşılaşılabilecek tehlikelerden bazıları şunlardır (Zeydan, 2006):

- İşletim sistemi açıkları,
- Kullanıcı hesabın açıkları,
- Paylaşım ve hizmetler,
- Web tarayıcılarının açıkları,
- Güvensiz yazılımlar ve casus yazılımlar,
- Ağ ve internet üzerinden gelebilecek tehlikeler: virüsler, solucanlar, truva atları ve korsan saldırıları,
- Tuş kaydedicileri ve olta yöntemleri.

Bunlarla birlikte, Mason'a (1986, s. 7) göre verilerin birleştirilmesi esnasında başka tehditler de oluşabilir. Örneğin hukuk memurları tarafından günde 400.000 defa ziyaret edilen Ulusal Suç Bilgi Merkezi ile ilgili araştırmalar göstermektedir ki, çalıntı araç girişlerinin %4'ü, yetki izinlerinin %6'sı ve belki de yerel suç tarihi kayıtlarının yarısı hatalıdır. Bu durum, doğruluk için endişe oluşturmaktadır.

2.1.1.2 Doğruluk.

“Bilişim toplumunun temelinde bulunan nitelik ve olanak; bilgiye kısa zamanda kolaylıkla ulaşabilmek, bu bilgiyi kullanabilmek, bu bilgiyi başka bilgilerle birleştirip ya da birtakım süzgeçlerden geçirerek yeni bilgiler üretebilmek, bilgiyi dağıtabilmek ve

sağlayabilmektir” (Dedeoğlu, 2006, s.58). “İnternet, dünyanın her yerinde, kolej ve üniversitelerde, araştırma yöntemlerini kökten değiştirmiştir. Bunun araştırmacılara son derece yararlı olduğu düşünülmesine rağmen, internet geleneksel kaynaklardan farklıdır. Tekdüze ölçütlerin olmaması, erişim kolaylığı interneti güçlü fakat belirsiz bir ortam yapmıştır” (Graham ve Metaxas, 2003, s.71). “İnternette edinilen bilgilerin güvenilirliğini belirlemek, daha fazla insanın internette bilgi edinmesiyle önemli bir sorun haline gelmiştir” (Vedder ve Wachboit, 2003, s.211). Woodbury (2003, s.173) ve Mason (1986, s.5) “Bilginin doğruluğundan kim sorumludur?”, “İnternete aktarılan belgelerin ve dosyaların doğruluğunu kim denetleyebilir?” sorularıyla bilginin doğruluğu ilkesine dikkat çekmişlerdir. İnternet her gün yeni milyonlarca enformasyon ile dolmaktadır. Bu enformasyon internet ağının her yerine dağılmış şekildedir. Wikipedia, forum ve blog gibi sanal medya ortamları bu yığının güvenilirliğini ve kalitesini ciddi şekilde tehdit etmektedir (Dondio ve Barrett, 2009, s. 152). “Doğruluk, veri girişi hatalarından kaynaklanan yanlış bilgilerle ilgili olduğu gibi bireylerin kendileriyle ilgili bilgilerinin doğruluğunu kontrol etme hakkıyla da ilgilidir. Yanlış veri girişi kasten yapılmış olabileceği gibi yanlışlıkla da yapılmış olabilir” (Mollavelioğlu, 2003, s.21). Güvenlik ve yaşam kalitesi ile ilgili durumlarda, bilgi doğruluğu önemlidir. Banka hesap bilgileri, kimlik bilgileri ve araştırma sonuçları gibi bilgilerin doğruluğu garanti altına alınmalıdır. “Ancak internet üzerinde erişilen bilginin kaynağının değerlendirilmesi büyük ölçüde kullanıcının kendisine bırakılmaktadır” (Harris, 1997).

2.1.1.3 Fikri mülkiyet (Telif hakları).

Mason (1986), bilginin kime ait olduğunu, bilginin değişimi için en uygun fiyatın ne olduğunu, bilgi iletişiminin sağlandığı kanalların kime ait olduğunu, ayrılan bu kaynaklara nasıl erişileceğini sormuştur. Mason’a (s.9) göre bireysel bir bilgiyi üretmek ilk etapta son derece pahalıya mal olabilir. Oysa üretildiği zaman bu bilgiyi çoğaltmak ve başkalarıyla paylaşmanın yanıltıcı bir kolaylığı bulunmaktadır. Dahası bu çoğaltma, bilginin orijinalini bozmadan gerçekleşir.

Ghazali’nin (2003, s.52) Harris’ten (1998) aktardığına göre, fikri mülkiyet akıl tarafından üretilen her türlü ürünle ilgilidir. Bu ürün, bir resim, görüntü, evrak, kitap, makale, konuşma, e-posta, yazılım, CD-ROM ya da benzeri bir ürün olabilir. Bir başkasının çalışmasını elektronik olarak kopyalamak çok az bir zaman alır ve maliyeti çok düşüktür. Kopya, orijinali kadar mükemmeldir hatta orijinalinden ayırt edilemez.

Bynum ve Rogerson (2004, s.278), teknolojideki ilerlemelerin, romanlar, hikâyeler, makaleler, şiirler, günlükler, gazeteler, magazinler, dergiler, resimler, haritalar, çizimler,

fotoğraflar, veri tabanları, müzik kayıtları, filmler, televizyon programları, dersler ve benzeri her türlü fikri mülkiyetin dijital ortama aktarma olanağını sunduğunu belirtmiştir. Fikri mülkiyete karşı en büyük tehdit, fikirlerin kolay kopyalanabilir ve dağıtılabilir olmasıdır. Dijital ürünler geliştirilmesi ve yapımı zor olmakla birlikte kopyalanması ve dağıtımı oldukça kolaydır. Yazılım korsanlığı fikri mülkiyet haklarının ihlalinde önemli bir bölümdür. “Korsan yazılım kullanımının nedenleriyle ilgili çoğu araştırma ekonominin önemli bir etken olduğunu bulmuştur. ABD’de bir eyaletin gelir seviyesi ve ekonomik özgürlüğü ne kadar fazla ise o eyalette korsan yazılım kullanımının o kadar azaldığı tespit edilmiştir” (Trisha ve Depken, 2006, s.357).

“Başkasının fikirlerini alarak bir yazarın kendine ait olduğunu iddia etmesi, intihaldir” (Stebelman, 1998,s. 49). “İnternet, kişinin çalışması veya ödevi içine başkalarının çalışmalarını kopyalayıp yapıştırmayı kolay hale getirmiştir. Bundan dolayı, girilen metnin akademik hırsızlığını kontrol eden turnitin.com gibi siteler ortaya çıkmaya başlamıştır” (Jones, Johnson-Yale, Millermaimer ve Perez,2008, s.169).

“Bilgisayar teknolojisinin ilerlemesiyle müzik ürünlerini dijital olarak kopyalama olanakları ve internet teknolojisinin gelişmesiyle yasadışı veri paylaşımının kolaylaşması sonucu müzik endüstrisinde fiziksel ve dijital korsanlık artmıştır” (Yılmaz ve Kapancıoğulları, 2007, s.273). “Bilişim toplumunda teknolojinin sağladığı olanaklarla fikir eserleri kolaylıkla kopyalanıp, dağıtılabilen; bu durum sonunda fikir eserlerini üretmek için emek ve zamanlarını veren hak sahipleri harcadıkları emek ve zamanın karşılığını alamamakta, bir taraftan adalet erdemi zedelenirken öte yandan uzun erimde bu eserlerin üretilmesi yönünde bir engel oluşmaktadır” (Dedeoğlu, 2006, s.70). “Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşı 18 ve 29 yaş arası bireylerin %40’ı korsan müzik, %22’si ise korsan film ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir” (Karaganis, 2011, s.3).

Fikir eserlerine yönelik mülkiyet hakları birçok ülkede kopyalama hakları ve patentle ilgili yasalarla korunmaktadır. “Fikri mülkiyet hakları, fikri çaba ve zekânın ürünlerini devlet otoritesiyle korumayı amaçlayan haklardır. Fikri mülkiyet politikası; yenilikte bulunan mucitleri ve yaratıcıları ödüllendirmek ya da bunlara karşılığını vermek ve bilim, teknoloji ve kültüre geniş bir katılımın sağlanmasında kamu ve özel aktörlerin ilgisini çekebilmek şeklinde iki amacın bileşimi olarak görmek mümkündür” (OECD, 1997, s.5).

Baytan (2007, s.11), fikri mülkiyet hukukunun ilk ortaya çıkış sürecini şu şekilde aktarmıştır:

“On yedinci yüzyıl ortalarına kadar çoğu metin, yazarının adı olmadan, bilinmeden, önemsenmeden yayılmış olup yazarın adının bilinmesi de yazara, metinle ilgili ancak metnin bütünlüğü ve değiştirilmesi ile ilgili manevi haklar vermiştir. Fikri mülkiyet hakları konusunda ilk aşamada gerçek yaratıcıların, eser sahiplerinin, pek de korunmadığını, bu konuda yapılan ilk düzenlemelerin imparator, kral, padişah emirnameleri ile imtiyazlar verilerek düzenlendiği, bu imtiyazların da ilk olarak o gün için örgütlü olan lonca ve meslek gruplarına, örneğin matbaacılar, yayıncılara tanındığını görülmektedir. Fikri mülkiyet konusu uzun süre bu imtiyaz usulü ile düzenlenirken imtiyaz usulünün eser sahiplerine yeterli bir koruma sağlamaması nedeniyle Rönesans’la birlikte doğan ve gelişen tabii hukuk akımı insanın doğuştan sahip olduğu haklar arasında fikri hakları da sayarak “Fikri Mülkiyet” teorisi ortaya atılmıştır” (Baytan, 2007, s. 11).

“Türk fikri mülkiyet haklarının korunması Osmanlı Devleti zamanlarına dayanır. Fransız Patent Kanunu, 1879 yılında Osmanlılar tarafından uyarlanmıştır ve bu dünyadaki altıncı patent kanunudur. Telif hakkı kanunu ise, 1850 yılında düzenlenmiştir. Konuyla ilgili çeşitli düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan sonra devam etmiştir”(Suluk ve Kenaroğlu, 2011, s.13).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 27. maddesinde “Herkesin, yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan manevi ve maddi çıkarlarının korunması hakkına sahiptir” denilerek fikri mülkiyet hakları temel insan haklarından biri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca fikir ve sanat eserlerinin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sının “Düşünce ve kanaat hürriyeti” (m. 25), “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” (m. 26), “Bilim ve sanat hürriyeti” (m. 27), “Sanatın ve sanatçının korunması” (m. 64) başlıklı hükümleri ile koruma altına alındığı görülmektedir.

2.1.1.4 Erişim.

İnsanoğlu, kâğıdın bulunmasından, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına dek bilgi okuryazarlığını hedeflemiştir. Mason’a (1986, s.7) göre bir bilgi toplumunda bir vatandaşın okuryazar olması için en az üç şeye sahip olması gerekir:

- Bilgi ile uğraşmak için okuma, yazma, muhakeme ve hesaplama gibi zihinsel becerilere sahip olmalıdır. Bu eğitim için bir görevdir.
- Bilgiyi işleyen ve ileten bilgi teknolojilerine erişimi olmalıdır. Bu; kütüphaneleri, radyoları, televizyonları, telefonları ve kişisel bilgisayarları veya ana bilgisayarlara kadar ağlarla birbirine bağlanmış terminalleri kapsamaktadır. Bu sosyal ekonomi içerisinde bir meseledir.
- Bilginin kendisine erişimi olmalıdır. Bu gereksinim ile mülkiyet konusuna geri dönmektedir ve ayrıca sosyal ekonomi için de bir problem olmaktadır.

Bilgi okuryazarlığının en önemli kaynağını da kuşkusuz bilgisayarlar oluşturmaktadır. Bilgisayarlarla bireyler istedikleri etkinlikleri zamandan tasarruf ederek kolay bir şekilde yapabilmektedirler. Bunların içerisinde bilgiye kolay ulaşmayı sağlayan en önemli araç internettir. Mason’a göre, “Bilgilerin çoğu bilgisayarda veritabanlarına dönüştürülmüştür ve bu veritabanlarına erişim kullanıcıya ekonomik yük getirebilmektedir.” Özçağlayan’a (1998, s.167) göre; “Önceleri yalnızca maddi olanaklara bağlı olarak elde edilen bilgi bugün herkesin ulaşabileceği ve satın alabileceği bir hale

gelmiştir. İsteyen herkes, istediği yerden bir şirketin bilançosunu, borsa değerlerini öğrenme imkânına sahip olmakta, herhangi bir konuda bilgilenmek için ulusal kütüphanelerin kitaplarına başvurabilmektedir”.

Johnson’a göre (2000): “Bilişim teknolojileri ve özellikle internet, ülkeler içinde ve ülkeler arasında ‘Sahip olanlar’ ve ‘Sahip olmayanlar’ arasındaki uçurumu genişletme yönünde rol oynamaktadır (akt. Dedeoğlu, 2006, s.73). Sayısal Uçurum (Digital Divide); “Farklı sosyoekonomik düzeydeki bireylerin, hanelerin, firmaların veya ülkelerin bilgi iletişim teknolojilerine erişiminde, kullanımında aralarındaki boşluk ve yaşadığı eşitsizlik” olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2001).“Sayısal uçurum, değişik coğrafi alanlarda sosyo-ekonomik koşullar bakımından farklılık gösteren ticari işletmeler ve bireyleri, bilgi ve haberleşme teknolojilerine erişim imkânındaki adaletsizliği tanımlamaktadır. Sayısal uçurum, ülkeler arasında ve içerisinde değişkenlik göstermektedir” (Oruç ve Arslan, 2002, 47).

Bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim olanağının olması, bu teknolojileri etkili biçimde kullanmalarını sağlamamaktadır. Birçok uzman tarafından bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarına erişim sağlandığında sayısal uçurumun ortadan kalkabileceği düşünülmüştür. Fakat son yıllarda yapılan çalışmalarda sayısal uçurumun sadece erişim açısından ele alınarak çözümlenemeyecek kadar karmaşık bir sosyal problem olduğu belirlenmiştir (Fairlie, 2005). Bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimini sağlamanın yanında bu teknolojiler ile ilgili yeterli düzeyde bilgi ve beceriye sahip olmaları da büyük öneme sahiptir. Teknolojinin, nasıl kullanılacağı ile ilgili bilgi ve becerisi olmadan kendi başına bireye yarar sağlamayacağı açıktır. Bu nedenle eğitsel bağlamda teknoloji ve sayısal uçurum açısından konuya bakıldığında okullarda, öğrencilerin teknolojiye erişim olanaklarının sağlanmasının yanı sıra bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı bilgi ve becerilerini geliştirilmesi de önemlidir (OECD, 2000).

2.1.2 Bilgisayar Etik Kuralları

Bilişim teknolojileri etik kuralları ilk kez 1973 yılında Bilgi İşlem Makineleri Derneği (Association for Computing Machinery/ACM), tarafından geliştirilmiştir. ACM, ABD’de bilişim profesyonellerinin, akademisyenlerin ve öğrencilerin üye olduğu, alanında en büyük bilişim kuruluşu olan, bilişim teknolojileri ve standartları hakkındaki anlayışı geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Kuralların ilk bölümünde temel etik düşüncelere, ikinci bölümünde özel mesleki sorumluluklara, üçüncü bölümünde örgütsel liderlik rolündeki bireylerin uyması gereken kurallara ve dördüncü bölümünde ise bu ilkelerin

uygulanmasına dair verilen sözlerle ilgili konulara değinilmiştir. İlkelerin birinci bölümü aşağıda belirtilmiştir (ACM, 2013).

ACM üyesi olarak ben;

- 1) Topluma ve insanlığa yararlı olacağım.
- 2) Başkalarına zarar vermekten kaçınacağım.
- 3) Dürüst ve güvenilir olacağım.
- 4) Adil olacağım ve ayrımcılık yapmayacağım.
- 5) Patent ve telif gibi mülkiyet haklarına saygı göstereceğim.
- 6) Fikri mülkiyete gereken önemi vereceğim.
- 7) Başkalarına ait gizli şeylere saygılı olacağım.
- 8) Gizliliğe saygılı olacağım.

“Bu ilkelerin, mesleki çalışmayı gerçekleştirirken etik karar almayı sağlayacak bir temel, mesleki etik standartlara uyulmaması durumunda da yine, gereken kararın alınmasına esas oluşturabilmesi amaçlanmıştır” (Dedeoğlu, 2006, s.115)

CEI'nin (Computer Ethics Institute/Bilgisayar Etik Enstitüsü) bilişim teknolojilerinin uygun kullanımı amacıyla geliştirdiği etik kuralların on ilkesi şöyledir:

- 1) Bilgisayarı başkalarına zarar vermek için kullanmamalısınız.
- 2) Başkalarının bilgisayar çalışmalarına burnunuzu sokmamalısınız.
- 3) Size ait olmayan bilgisayar dosyalarını incelememeli/karıştırmamalısınız.
- 4) Bilgisayarı hırsızlık yapmak için kullanmamalısınız
- 5) Bilgisayarı yalancı şahitlik yapmak için kullanmamalısınız. (örneğin, sahte log dosyaları)
- 6) Ücretini ödemediğiniz lisanslı bilgisayar programlarını kullanmayınız ve/veya kopyalamayınız.
- 7) Başkalarının bilgisayar kaynaklarını izinsiz yada karşılıksız kullanmamalısınız.
- 8) Başkalarının bilgisayar çıktılarını (output) kendinize mal etmemelisiniz.
- 9) Yazdığınız programların ya da dizaynını yaptığınız sistemlerin toplumsal sonuçlarını göz önünde bulundurmalısınız.
- 10) Bilgisayarınızı her zaman saygı kuralları çerçevesinde kullanmalı ve diğer insanlara saygı duymalısınız.

Türkiye Bilişim Vakfı (TBV), 1995 yılında “Türkiye’yi Bilgi Toplumu” olarak görme amacını gerçekleştirmek için kurulmuştur. Vakıf, yurt dışındaki örnekleri de dikkate alarak Türkiye’ye özgü bir dizi mesleki ahlak ilkesi belirlemiş ve “Bilişim Mesleği Ahlak İlkeleri Belgesi”ni ve internet iletişim kurallarını kamuoyu ile paylaşmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı ise 2004 yılında “İnternet Etiği” konusunda 2004/61 sayılı bir genelge yayımlamıştır. Bu genelgede, internette sohbet ederken dikkat edilmesi gereken genel kuralların yanı sıra; internet kullanımında yönetici, öğretmenler ve öğrencilerin göz önünde bulundurması gereken konular belirtilmiştir. Bu konulardan öğrenciler ile ilgili olanları şunlardır:

- İnternet kullanımına öğretmen ya da ailenin gözetim ve denetiminde başlanmalıdır.
- Öğretmen ve/veya ailenin onayı alınmadan internet ortamında hiç bir form doldurulmamalıdır.
- Öğretmen ve ailenin onayı alınmadan internet aracılığı ile ticarî faaliyette bulunulmamalıdır.
- İnternet ortamında tanışılan kimselerle hiç bir surette buluşulmamalı adres ve telefon verilmemelidir.
- İnternette düzgün Türkçe kullanılmalı, nazik ve saygılı olunmalı, karşılıklı tartışmalar belirli bir seviyede olmalıdır.
- İnternet aracılığıyla bilgi isteniyorsa, sitenin güvenli olup olmadığı mutlaka araştırılmalı, verilecek bilgiler üçüncü şahıslar tarafından kullanılmamalıdır.
- Bilgi paylaşımlarında karşılıklı gönderilecek dosyalar virüs kontrolünden geçirilmelidir.
- İnternette sohbet ederken, mesaj panosuna mesaj gönderirken ya da mektup arkadaşları ile mektuplaşırken ad, soyad, adres, telefon numarası, parola gibi kişisel bilgiler ve kredi kartı numarası asla verilmemelidir.
- İnternette öğretmen ya da aile ile birlikte gezinilmeli, eğer ailenin zamanı uygun değilse, ziyaret edilen siteler aileye söylenmelidir.
- Web sitesinin "Güvenlik Politikası"na ve verilen bilgilerin başkaları ile paylaşılmayacağı konusunda, güvence verip vermediğine bakılmalıdır. İstenilen bilgilerin ne amaçla kullanılacağı öğrenilmelidir. Ziyaret edilen sitenin "Güvenlik Politikası"nı öğretmen ya da aileye iletilmelidir. Böylece istenen bilgilerin, sitede ne amaçla kullanılacağı konusunda bilgi sahibi olunacaktır.
- Eğer bir şey satın alınacak ise sitenin güvenli internet erişimi sağladığından emin olunmalıdır. Sitede veya sipariş formunda güvenli erişimle ilgili herhangi bir bilgi yoksa telefonla sipariş verilmesi daha iyi olacaktır.
- Bir faaliyete ya da oyuna katılabilmek için sitenin çok fazla kişisel bilgiye ihtiyacı yoktur. Bu nedenle gereğinden fazla bilgi verilmeli, gerekirse site terk edilmelidir.

- Bazı insanların kötü niyetli olabilecekleri ve çocuk olmadıkları hâlde çocukmuş gibi davranabilecekleri unutulmamalıdır. Bu nedenle internette tanışılan kişiler öğretmen ya da aileye söylenmelidir. Ayrıca yeni tanışılan kişilerden alınan mesajlar öğretmen ya da aileye gösterilmeli ve onların onayı olmadan bu mesajlara cevap verilmemelidir.
- Aileye sormadan internet aracılığıyla hiçbir şey satın alınmamalı ve hiçbir koşulda kredi kartı numarası verilmemelidir.
- İnternette hiçbir tartışma ya da kavgaya katılmamalı, eğer biri tartışma ya da kavgaya kalkışırsa, ona cevap vermeyerek öğretmen ya da aile konudan haberdar edilmelidir.
- Eğer hoşlanılmayan bir şeye rastlanırsa ya da öğretmenin ve ailenin, görülmesinden hoşlanmayacağı bir şeye rastlanır ise, geri tuşuna basılmalı ya da site penceresi kapatılmalıdır.
- Eğer bazı kişilerin çocuklara söylenmemesi gereken herhangi bir şey söylediğine rastlanırsa, bu konu öğretmen ya da aileye söylenmelidir.
- İnternetle ilgili konular hakkında hiçbir şey öğretmen ya da aileden saklanılmamalıdır.
- Eğer birisi resim gönderir, gidilmemesi gereken bir siteyi ziyaret etmeyi önerir ya da uygun olmayan bir dille konuşmayı önerirse, öğretmen ya da aile durumdan haberdar edilmelidir.
- Ailenin onayı olmadan internette tanışılan hiç kimse aranmamalıdır.
- Aile yanında olmadan ve onaylamadan internette tanışılan kimseyle buluşulmamalıdır.
- İnternette tanışılan kimseye ailenin izni olmadan hiçbir şey gönderilmemelidir.
- Eğer internette tanışılan biri herhangi bir şey gönderirse aileye söylenmelidir.
- İnternette güzel bir dil kullanmalı ve nazik olunmalıdır.
- Sadece şaka yapıyor olursa bile kimse korkutulmamalı ya da tehdit edilmemelidir.
- İnternette sohbet ederken kullanılan takma ad; (Nick name) yaş, cinsiyet konusunda bilgi vermeyecek biçimde seçilmelidir.
- Sohbet sırasında dosya indirme (download) teklif eden olursa kabul edilmemelidir.
- Ev ödevi ya da araştırma hazırlamak için internet kullanılacaksa dikkatli olunmalıdır. Maalesef isteyen istediği bilgiyi internette yayımlamaktadır. Bulunan

bilginin sağlam olup olmadığından emin olmak için dipnotları ve göndermeleri olup olmadığına bakılmalıdır.

- Bilgisayarı arkadaşların kullanmasına izin veriliyorsa, tüm bu kuralları onların da uyguladığından emin olunmalıdır.
- Genel ilgi alanlarına hitap eden sohbet odaları ziyaret edilmemelidir. Belli ilgi alanlarına yönelik (dağcılar, pul koleksiyoncuları vb.) siteler ziyaret edilebilir.
- Özellikle arama motorlarını kullanırken verimli bir arama için doğru anahtar kelimeyi seçmeye dikkat edilmelidir. Konunun sınırlarını daraltmak için bir-iki ilgili sözcükte karar kılınmalı, eğer yan yana geçen kelimeler aranıyorsa, tırnak içinde yazılmalıdır.

2.2 İlgili Araştırmalar

2.2.1 Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

2.2.1.1 Performans görevi ile ilgili çalışmalar.

Akarsu (2008), öğrencilerin internetten yararlanma durumlarının, performans görevlerini, proje türlerini ve öğretmen davranışlarını etkileme durumlarını araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin interneti kullanmaya yönelik görüşleri ve öğretmenlerinin davranışlarına yönelik görüşleri; cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, interneti kullanma mekânlarına ve interneti kullanma düzeylerine göre farklılıklar göstermiştir.

Yücel (2008), ilköğretim yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi performans görevleri ile ilgili öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerini, Yücel, araştırma sonucu olarak; internette yer alan bilgilerin kaynağının belirsiz olması nedeni ile bu ortama güven duyulmadığı, öğrencilerin ödev yapım aşamasında öğretmenlerin rehberliğine ihtiyaç duyduğu, öğrencilerin bu ödevler nedeni ile internet salonlarına bağımlı hale geldikleri, internet ve bilgisayar başında geçirilen vaktin az bir bölümünün ödev araştırması için kullanıldığı, internetten hazırlanan ödevlerin hazırlanışında kopyala yapıştır komutlarının esas olduğu, ödev araştırmak için tek yolun internet gösterildiği, sınıf mevcutları ve sayısının yüksek olması nedeni ile ödev değerlendirilmesinin zorlaştığı, grup halinde hazırlanan ödevlerin daha faydalı olduğunu tespit etmiştir.

Kütükte (2010), Yılmaz ve Benli (2011) ise ilköğretimde performans görevleri ile ilgili öğretmen görüşlerini aldıkları çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Yılmaz ve Benli, ilköğretim I. kademe öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışmasında, öğretmenlerin performans görevlerini kalıcı öğrenmeler ve günlük hayat ile ilişkilendirmeler açısından yararlı olarak gördüklerini ancak değerlendirme sürelerinin yetersiz olmasının, öğrencilerin ödevleri amaçsızca yapmasının, internet ve bilgisayar kullanımının öğrencileri olumsuz

etkilemesinin ve internetten hazır edinilen ödevlerin performans görevleri açısından sorun olarak gördükleri edinilen sonuçlar arasındadır. Kütükte (2010), öğretmenlerin görüşlerini anket yolu ile edindiği çalışmasında, öğretmenlerin ödevlere bakış açısının genel olarak olumlu olduğunu ve bu ödevleri verirken öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne aldıklarını bulmuştur. Ayrıca sonuçlar, öğretmenlerin öğrenciler bu görevleri yaparken gerekli özeni göstermeleri ve kaynak göstermeleri konusuna önem verdiklerini göstermektedir.

Secer (2010), ilköğretim öğrencileri ve öğretmenlerinin performans görevleri ve bu görevlerde internet kullanımı hakkındaki görüşlerini araştırdığı yüksek lisans tez çalışmasında 70 branş öğretmeni ve 299 sekizinci sınıf öğrencisine anket uygulamıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin performans görevlerini yeterince değerlendirmedikleri, öğretmen ve öğrenci arasında yeterince iletişim sağlanmadığı görülmüştür. Performans görevlerinde internetin kullanımına olumlu bakan öğretmenlerin, öğrencilerin internet kafelerden internete bağlanmasına olumlu bakmadıkları, BT sınıflarının yetersiz kalması ve öğrencilerin interneti kullanmada bilgi ve becerilerinin yetersiz olmasının, ilgili görevlerin hazırlanmasında olumsuzluk olarak gördükleri araştırmanın sonuçları arasındadır.

Zelyurt (2011) ve Acar (2012) tarafından yapılan araştırmada proje ve performans görevlerinin etkililiği farklı dersler açısından değerlendirilmiştir. Zelyurt, ilköğretim okullarında öğretmen ve öğrenciler ile gerçekleştirdiği çalışmasında, öğretmenlerin cinsiyeti, kıdemi, hizmet içi eğitim alma durumlarına göre bu görevlerin uygulama ve değerlendirme sürecinde farklılıklar tespit etmiştir. Öğrencilerin ise; cinsiyet, sınıf mevcudu, ailenin eğitim durumuna göre bu görevleri yapma durumlarında farklılıklar belirlenmiştir. Acar ise öğrencilerin cinsiyet ve sosyo ekonomik düzeylerine göre performans görevlerine bakış açılarında farklılık tespit edemez iken, bu farklılığı sınıf düzeyinde tespit etmiştir.

2.2.1.2 Bilişim etiği ile ilgili çalışmalar.

Yaman, Yaman ve Horzum (2004), öğretim elemanlarının internet etiğine uyma düzeylerini inceledikleri araştırmada, öğretim elemanlarının internet kullanımında etik ilkelere uyma düzeylerinde yaş, kıdem, unvan değişkenleri açısından anlamlı fark bulmuş, cinsiyet, görev yeri ve internet kullanım düzeyi bakımından da anlamlı fark bulmamışlardır. Araştırmada öğretim elemanlarının internet kullanırken etik davranışlara göre hareket etmelerinin üniversitelere katacağı değerler dile getirilmiş, öğretim elemanının interneti etiğe uygun kullanan birer eğitim lideri olmaları gereği belirtilmiştir.

Araştırma sonucunda üniversitelerde, öğretim elemanlarına İnternette etik konusunda kurslar açılması ve lisansüstü eğitimde araştırma/bilim etiği, öğretim elemanının etik davranışları ve internet etiği gibi konuları içine alan "Etik" dersi konulması önerilmiştir.

Dijle (2006) ve İlbaş (2009), öğretim elemanları ve üniversite öğrencilerinin bilişim suçlarına ilişkin algılarını araştırmışlardır. Dijle; katılımcıların bilişim suçları ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, özellikle yüksek oranda lisanssız yazılım kullanıldığını, internette müzik, film, oyun dosyalarını indirmenin suç olduğunu bilmediklerini tespit etmiştir. İlbaş ise katılımcıların bilişim suçu olarak en çok çocuk pornografisi, özel hayatın gizliliği, akademik aşırıcılık ve siber hırsızlık konularında duyarlı olduklarını belirlemiştir.

Uysal (2006) ve Erdem (2008) eğitim fakültesi 4. Sınıfta okuyan öğrencilerin bilgisayar eğitime ilişkin görüşlerini öğrenme amacı ile bilgisayar kullanım davranışlarını araştırmıştır. Uygulanan ölçekler ile her iki araştırmacı, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre bilgisayarları daha etik kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Uysal, en etik kullanımın Yabancı Diller Eğitimi öğretmen adaylarında görüldüğü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü'nde okuyan öğrencilerin bir etik faktörü olan "Bilgilerin doğruluğu"nda en etik dışı davranan öğrenciler oldukları tespit edilmiştir. Erdem ise, bilgisayar kullanım düzeyi arttıkça etik dışı davranışların arttığı ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Sosyal Bilgiler bölümünde okuyan öğrencilerin "Fikri Mülkiyet" ile "Güvenlik ve Kalite" faktörleri bakımından diğer öğrencilere oranda daha etik dışı davranan öğrenciler olduğu sonucuna varmıştır.

Odabaşı, Kılıçer ve Akbulut (2007), yapmış oldukları "Bilgi İletişim Teknolojileri ve İnternet'le Kolaylaşan Usulsüzlük" isimli araştırmalarında, günümüzde akademik usulsüzlüğün şekil değiştirdiğini, internet ile birlikte öğrencilerin taşeron sitelere ödev yaptırmalarını, internette yayınlanan başkasına ait çalışmayı kopyalayıp kendisininmiş gibi göstermelerini, yapılan çalışmalarını kaynak göstermeksizin kullanmalarını akademik usulsüzlük olarak değerlendirmişlerdir. Bu durumla mücadele etme amacı ile eğitimci ve öğrencilere etik eğitimi verilmesi belirtilmiştir.

Torun (2007), ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin internet etiği tutumlarının ve tutumlara etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında geliştirdiği "İnternet Etiği Tutum Ölçeği" ile, öğrencilerin cinsiyet, okul türü, yaş, internet bağlantı yeri, internete bağlı kalma süresi, annenin ve babanın algılanan eğitim düzeyi ve gelir seviyesi değişkenlerine göre internet etiği tutumlarının değişkenlik gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Yaman, Mermer ve Mutlugil (2009), ilköğretim öğrencilerinin etik davranışlara ilişkin görüşlerini öğrenme amaçlı nitel bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin öğretmene saygı göstermemesi, söz almadan konuşması, yalan söylemesi, öğretmenin iyi niyetini kötüye kullanması gibi davranışlar öğrenciler tarafından okullarda sıkça yapılan etik dışı davranış olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin ödev yaparken internetten hazır ödev alıp kullanmanın ve kaynak belirtmemenin etik dışı davranış olduğunun bilincinde olmadıkları görülmüştür.

Kayak (2010) ve Genç, Kazez, Fidan (2013), bilgisayar ile ilgili lisans bölümlerinde okuyan öğrencilerin internet etiği davranışlarını incelemişlerdir. Her iki araştırmada da kız öğrencilerin internet etiği algı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Kayak, internet etiği davranışlarında sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıklar tespit etmemiştir. Genç ve diğerleri ise öğrencilerin etik dışı davranışlarının düşük düzeyde olduğu, özellikle kopya yazılım kullanma ve MP3 dosyalarını internette dağıtma konusunda etik dışı davranış sergiledikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Acılar ve Aydemir (2011), İşletme bölümü öğrencilerinin bilgisayar etik kullanımlarını etkileyen faktörleri araştırmışlardır. Çalışmanın sonucu olarak etik kullanıma karşı kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu, yaş ilerledikçe etik duyarlılığın arttığı ve bilgisayarı daha fazla kullanan öğrencilerin etik dışı davranışlar göstermeye daha yatkın oldukları elde edilmiştir. Benzer bir şekilde Söylemez ve Balaman (2015), Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bilişim etik kullanımlarını incelemişler, kız öğrencilerin daha etik kullanım içerisinde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca yaş ve günlük ortalama bilgisayar kullanım süreleri değişkenlerinin öğrencilerin bilişimi etik kullanımlarını etkilemedikleri sonucuna elde etmişlerdir.

Beyhan ve Tunç (2011), eğitim fakültelerinde öğrenim gören 3. Sınıf öğrencilerinin iletişim teknolojilerini kullanırken etik olmayan davranışlarını araştırmışlardır. Çalışmada bilgisayar kullanım düzeyi artan öğrencilerin daha etik dışı davrandıkları görülmüştür. Ersoy ve Özden (2011), eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ödevlerini yaparken intihal yapmalarında öğretim elemanın rolünü araştırdığı çalışmasında, öğrencilerin %40,5'i, ödevlerin kopyala yapıştır şeklinde yapılamayacağını düşünmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası ödevlerde intihal yapmanın ders tekrarı gibi bir sonucu olduğunu düşünmekte ve yine yarıdan fazlası hazır ödevlerin değiştirilerek bir ödev hazırlanabileceği görüşündedir. Araştırmacı, bu sonuçlar doğrultusunda öğretim elemanlarının etik davranışlar ve intihal yapmanın doğuracağı sonuçlar hakkında öğrencileri bilgilendirmesi gerektiğini belirtmiştir.

Karaduman (2011), doktora tezinde altıncı sınıf Sosyal Bilgiler ders programında yer alan dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin, öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda; uygulanan etkinliklerin öğrencilerin dijital vatandaşlık boyutlarının üzerinde etki gösterdiği gibi, dijital ortamdaki fikri mülkiyet, insanlara saygı duyma, dil kurallarına dikkat etme, kişisel bilgileri paylaşmama gibi davranışları da olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilgisi artmış, daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmişler ve bu derste akademik başarılarının arttığı elde edilen sonuçlardandır.

Zeybek (2011), bilgisayar dersi alan meslek lisesi öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik olma durumunu incelemiştir. Fikri mülkiyet, toplumsal etki, güvenlik ve kalite, ağ doğruluğu ve bilgi doğruluğu olmak üzere beş faktör bulunan ölçek, 375 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma ile erkek öğrencilerin veya maddi durumu daha iyi durumda olan öğrencilerin bilişim teknolojilerini daha etik dışı kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca kişisel bilgisayarı olan, bilgisayar ve internet kullanım düzeyleri iyi olan, internet kullanım süreleri artan öğrencilerin daha etik dışı davrandıkları görülmüştür.

Çelen (2012), ilköğretim öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken etik olmayan davranışlarını incelediği çalışmasında 358 öğrenci ile çalışmıştır. Uyguladığı anket ile öğrencilerin etik olmayan davranışlarla ilgili farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu ve cinsiyete göre farklılık gösterdiğini saptamıştır. Ayrıca öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımlarında etik olmayan davranışları etik bulma düzeyleri, internet kullanım süreleri ve düzeyleri arttıkça fazlaştığı elde edilmiştir.

Ersoy (2014), araştırma raporlarında intihal yapan sınıf öğretmeni adayı öğrencilerin görüşlerini araştırmıştır. Öğrenciler yaptıkları intihalin nedenlerini; kişisel özellikleri, akran ilişkileri, öğretim elemanın rolü, teknoloji kullanım kültürü ve dersin rolüyle ilişkilendirerek açıklamıştır. Araştırma yeterliklerindeki eksiklikler ve çalışmaları son anda yapma davranışı kişisel özelliklere dayalı intihal yapmaya verilen örnekler arasında yer almaktadır. Son ana bırakılan ödevlerin yapılmasında internetin bir kurtarıcı olarak görülmesi teknoloji kullanım kültürüyle ilgili intihal nedenidir. Üst sınıflardaki öğrencilerin arkadaşlarını internet sitelerine yönlendirmesi akran ilişkileri kapsamındaki intihal nedenidir. Öğretim elemanının ödevleri okumadan not verdiği algısı ve dersin rolü kapsamında yapılan intihal ise, dersin önemli görülmemesiyle ilişkilendirilmiştir.

2.2.1.3 İnternet kullanımı ile ilgili çalışmalar.

Gündoğdu (2006), ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım düzeylerini ve amaçlarını incelediği yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin internet yeterlik seviyesinin orta düzey olduğuna ulaşılmıştır. Evinde kendine ait bilgisayarı olan öğrencilerin, evinde kendine ait bilgisayarı olmayan öğrencilere oranla internet yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ayrıca internete okuldan bağlanan öğrencilerin, internete okul dışından bağlanan öğrencilere göre internet yeterlik düzeylerinin fazla olduğu sonuçlarına erişilmiştir.

Aksaray (2007), ilköğretim öğrencilerinin internet kafelerden yararlanma amaç ve biçimlerini araştırdığı yüksek lisans tez çalışmasında internet kafe müşterisi olan 450 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucu olarak öğrencilerin interneti oyun amaçlı kullandıkları oranda öğrenme kaynağı olarak da kullandıkları, devamsızlık sorunu yaşıyan öğrencilerin büyük oranda okul saatleri içerisinde internet kafede oldukları ve internet kafe kullanımının, okul başarısı ve araştırmaya olan ilgilerinde artış sağladığı görülmüştür.

Yolcu (2007), çalışmasında internet ortamında hizmet veren ödev sitelerini eğitim öğretim açısından değerlendirmiştir. Öğrencilerin ödev sitelerine yönelik tutum düzeyleri incelendiğinde, öğrencilerin ödev sitelerini yararlı bulduğu, ödev sitelerinden yararlanmanın daha etik olduğunu düşündüğu, ödev siteleri hakkında duygusal bağlamdaki sorulara pozitif yönde yanıt verdiği, ödev sitelerini içerik olarak nitelikli bulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin de bu sitelere yönelik olumlu tutum sergiledikleri fakat bu tutumun öğrencilere göre daha düşük olduğu elde edilen sonuçlar arasındadır.

Selvi (2009), ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanım düzeyini belirleme amacı ile bir çalışma yapmıştır. Araştırmada; öğrencilerin cinsiyeti, okul türü, sınıf düzeyleri, anne ve babanın eğitim düzeyi, evde internet bağlantı olma durumunun internet kullanımını etkilediği ve öğrencilerin interneti araştırma ve bilgi edinme amaçlı olarak kullanım düzeylerinin düşük olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Kaya (2010), internet kullanımının seviye belirleme sınavlarına hazırlanan öğrencilerin başarısı üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında 1188 öğrenciye anket uygulamıştır. Sonuç olarak öğrencilerin çoğunluğunun internetin hayatlarını olumsuz etkilediğini düşündükleri, evinde bilgisayar ve internet bağlantısı bulunan öğrenciler ile internet kullanımını sınırlayabilen öğrencilerin, internet kullanımı daha fazla olan öğrencilerden SBS puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Kulu (2010), öğrencilerin internet kullanımı ile ilgili görüşlerini ve bunun okul başarısı ile olan ilgisini araştırmıştır. Araştırmasında meslek lisesi öğrencileri ile çalışın Kulu, öğrencilerin

interneti en çok sosyal paylaşım için kullandıklarını, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre interneti daha fazla eğitim amaçlı kullandıkları sonucunu elde etmiştir.

Metreş (2007) ve Özkan (2010), okulların ilköğretim II. kademe öğrencilerinin bilgisayar kullanımını araştırmışlardır. Metreş, çalışmasını 2304 öğrenciden alınan verilerle gerçekleştirmiştir. Araştırma ile öğrencilerin %84,9'unun evinde bilgisayar bulunduğu, bilgisayarı en çok ödev yapmak, merak ettikleri konular hakkında bilgi edinmek, tanımadığı insanlar ile sohbet etmek ve müzik dinleme amaçlı kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca bilgisayar kullanımının artması ile öğrencilerin okul başarılarının düştüğü de sonuçlar arasındadır. Özkan, ise yüksek lisans tez çalışması kapsamında "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Bilgisayar İnternet Durumlarını Değerlendirilmesi" ölçeğini geliştirmiştir. 450 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada; öğrencilerin bilgisayar kullanım düzeyleri orta seviyede, bilgisayarı kullanmayı öğrendikleri yerin ev ortamı olduğu, bilgisayar kullandıkları ortamın ev ve okul olduğu, bilgisayar ve interneti en çok ödev yapma amacı ile kullandığı, öğrencilerin yarıdan fazlasının ödevlerini yaparken her zaman interneti kullandıkları belirtilmiştir. Bununla birlikte çalışmasında öğrencilerin çoğunluğu için internetin ödev yapma amacı ile daima, iletişim kurma amacı ile sıklıkla kullanıldığını tespit etmiştir.

Aydın (2011), lise öğrencilerinin bilgisayar ve internet kullanımının eğitim ve öğretimde yaratacağı olumsuz etkileri araştırmıştır. Yapılan yüksek lisans tezi, 280 öğrenciden alınmış olan anket sonuçları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı anket sonuçlarına göre; öğrencilerin bilgisayarlarının çoğunun kendi odasında bulunduğu, bilgisayarda geçirdikleri zaman yüzünden bazı işlerinin aksadığını, ödev hazırlarken internette bulduklarını bazen okumadan kullandıkları, internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu başka kaynaktan kontrol etmeden bazen kullandıkları, internette buldukları başkalarının çalışmalarını hiçbir zaman kendi çalışmaları gibi göstermedikleri, bazen bilgisayarda ders çalıştıklarını söyleyip başka şeyler yaptıklarını tespit etmiştir. Ayrıca bulgular doğrultusunda; cinsiyet, sınıf, bilgisayar kullanma yılı, bilgisayar kullanma düzeyi, evde bilgisayarın bulunma yeri değişkenlerine göre öğrencilerin interneti araştırma, ödev yapma, sosyallik, yaşadığı sağlık sorunları, telif hakkı ihlaline karşı duyarlılıkları gibi tutumları arasında farklılıklar görülmüştür.

2.2.2 Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Friedman (1997), gizlilik ve fikri mülkiyet konularında iki araştırma yapmıştır. İlk çalışmasını, fikri mülkiyet konusunda bilgisayar programlarını kopyalamayla ilgili kişisel kullanım amaçlı kopyalama, bir başkasına vermek için kopyalama ve kar amaçlı

kopyalama gibi üç açıdan inceleme yapılmıştır. İkinci çalışmada, bilgisayar dosyalarına okumadan erişmek, dosyaların içeriklerine okumak için ulaşmak ve dosyaların içeriklerini değiştirmek için erişmek gibi gizliliği içeren üç konu üzerinden ergenlerin görüşlerini öğrenme amacıyla yüksekokul (lise) öğrencileri ile çalışılmıştır. Fikri mülkiyet ile ilgili ilk çalışma kişisel kullanım amaçlı yazılım kopyalama, bir başkına vermek için yazılım kopyalama ve ticari amaçlı yazılım kopyalama sorunu ile fiziksel bir mülkiyet olan bir başkasına ait bisikletin izinsiz alınması sorunu incelenmiştir. Fikri mülkiyet ile ilgili çalışmada öğrencilerin %97'si bisikletlerin özel gizliliğe sahip olduğunu,%25'i bilgisayarların özel gizliliğe sahip olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %75'ibilgisayarların özel bir gizliliğe sahip olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların %100'ününbisikleti izin almadan alma davranışının doğru olmadığını belirtmişlerdir, öğrencilerin sadece %23'ü kişisel amaçlı kopya yazılım kullanma davranışının doğru olmadığını, %53'ü bir başkasına vermek için kopyalama davranışının doğru olmadığını ve%60'ı da ticari amaçlı yazılım kopyalama davranışının doğru olmadığını düşünmüşlerdir. Gizlilik açısından ise bilgisayar ile kişisel günlüklerin karşılaştırıldığı araştırmada; katılımcıların %97'si günlüğün gizli olduğunu düşünmesine rağmen, sadece %66'sı bilgisayar dosyalarının gizli olduğunu ifade etmişlerdir. Friedman katılımcıların %97'sinin bir başkasına ait günlüğü okumasının doğru olmadığını düşünürken, %57'si bilgisayar dosyalarını okumadan erişmenin doğru olmadığını düşünmekte, %87'si dosyaların içeriklerine okumak için erişmenin doğru olmadığını düşünmekte ve %90'ı başkasının sırası üstündeki açık mektubu okumanın doğru olmadığını düşünmüşlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler bisiklet çalma davranışını göstermez iken yazılım kopyalamakta; başkalarının günlüklerini okumazken bilgisayar dosyalarını açabilmektedirler. Friedman'a göre; bilgisayar yazılımlarını kopyalamanın kolaylığı, suç işleyenin mağduru görmemesi, zararın boyutlarının görülememesi ve belki de mağdurun bu durumu anlamaması, bu sonuçların nedenlerindedir. Friedman bu durumu “Zarar yok, kurban yok, böylece ahlaki ihlal de yok” sözleri ile özetlemiştir.

Ghazali (2003), doktora tez çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'nde lise öğrencilerinin bilgisayar etiği ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Yapılan ankette, senaryolara ilişkin verilen yanıtlarda öğrencilerin %76,9'u etik davranış seçeneklerini seçmiş, bu oran cinsiyet bazında incelendiğinde kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha fazla etik davranış seçeneklerini seçtikleri görülmüştür. Birkaç öğrenci neyin doğru veya neyin yanlış olduğunu bildiklerini fakat davranışın onlara faydası olacak ise ve yakalanma ihtimalleri yoksa yanlış olan davranışı yapacaklarını belirtmişlerdir.

Lou ve arkadaşları (2010), Taiwan' ın Kaohsiung eyaletinde okuyan altıncı sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinin internet okuryazarlığı ve ebeveyn tutumlarını araştırmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada; 822 ebeveynin internet kullanım tutumları, internet okur-yazarlıkları, ebeveynlik tutumları ve internet ebeveynliğine ait mevcut durum araştırılmış ve incelenmiştir. Ebeveynlerin %90'dan fazlası, çocuklarının internet kafeye gitmesini engellemekteyken, %70'den fazlası da evde internet kullanım kuralları koymaktadır. Eğitimsel web siteleri ve çevrimiçi oyunlara ise genellikle izin verilmektedir. Ayrıca ebeveynler için bilgisayarın gücünü kontrol etmek en müşterek yönetim yaklaşımı durumundadır. Ebeveynlerin %50'den fazlası, çocuklarının internet üzerinden oyunlar oynamasına izin verirken, internet üzerinden arkadaşlar bulmak ve onların toplantılarına katılmak gibi diğer internet aktivitelerini sınırlamaktadır.

Berry ve Berenbach (2010) tarafından yapılan çalışmada; "Bilgisayar ve Toplum" dersini alan üniversite öğrencilerine, etik eğitimi verilmeden önce ve eğitim sonrasında birer test uygulanmıştır. Test sonuçları, etik eğitiminin öğrenci etiği üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını göstermiştir.

Perry (2010) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin akademik usulsüzlükler ile ilgili tutumları incelenmiştir. Uygulanan anket sonuçlarına göre, üniversite birinci sınıfların %28'i, diğer sınıfların yaklaşık %80'i kopyala-yapıştırın intihal olduğuna inanmakta, %24'ü sadece sözcük sözcük kopyalamanın intihal olduğunu, %23'ü ise kaynak göstermeden yapılan ödevlerin kopya olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca öğrencilerin ödevin çok zor olması, teslim tarihinin yaklaşması, başarısız olma kaygısı ve yakalanmama ihtimali ile intihal yaptıkları tespit edilmiştir.

Lau ve Yuen (2014) tarafından Hong Kong'ta gerçekleştirilen çalışmada, cinsiyet ve sosyo-ekonomik değişkenlerin, yaşları 11 ve 16 arasında değişen gençlerin internet etik kullanımlarına olan etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre ve sosyo-ekonomik düzeyi daha düşük durumda olan öğrencilerin, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek öğrencilere oranla daha fazla etik dışı davranış eğiliminde oldukları sonucu elde edilmiştir.

Yapılmış araştırmalarda, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımında etik değerlerin incelendiği araştırmalar artmıştır. Bu araştırmaların genellikle ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. Araştırmalar sonucunda genellikle kız öğrencilerin daha etik davranışlar gösterdikleri ve etik davranışların; bilgisayar kullanım becerisi ve süresi, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durum ile etik olmayan kullanımın fark edilmesi sonucunda bir yaptırım olma durumuna göre değiştiği söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması ele alınıp incelenecektir.

3.1 Araştırma Deseni

Araştırmada, karma model kullanılmıştır. Karma modelde, genellikle ayrılmış, birbirlerinin yapılarındaki zayıf yönlerini tamamlayan nitel ve nicel yöntemler kullanılır. Nicel ve nitel verilerin toplanma sırası dikkate alındığında karma model stratejilerinden eşzamanlı çeşitleme stratejisi (Creswell, 2003) kullanılmıştır. Bu nedenle nitel ve nicel veri toplanması eşzamanlıdır, araştırmanın tek bir aşamasında gerçekleşmektedir. İdeal durumda, öncelik iki metot arasında dengelidir fakat uygulamada öncelik nicel veya nitel yaklaşımlardan birine verilebilir. Bu strateji sıklıkla, iki metodun sonuçlarını yorumlama aşamasında birleştirir.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmada; nicel verilerin çalışma evrenini Denizli ili merkez ilçedeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaokullar oluşturmuştur. Örneklem belirlemede tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Tabakalı örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir." (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010, s.85). Denizli merkez ilçesi, beş eğitim bölgesine ayrılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na (1999) göre "Eğitim bölgesi; eğitim hizmetlerinin daha etkin olarak sunulabileceği uygun büyüklükteki bölgeyi ifade etmektedir". Bu araştırmada da Denizli il merkezindeki bu beş eğitim bölgesinin her biri birer tabaka olarak ele alınmış ve bu bölgelerdeki ortaokulların merkezdeki tüm okullara oranı belirlenmiştir. Denizli Merkez ilçede bulunan her bir eğitim bölgesindeki okullar arasından, belirlenen orana göre seçkisiz örnekleme yoluyla kura çekilerek toplamda 17 okul araştırma kapsamına alınmıştır. Tablo 3.2.1'de eğitim bölgelerindeki okul sayıları, bu okulların Denizli Merkez ilçedeki okul sayısına oranı ve seçilen okul sayıları görülmektedir. Seçilen 17 okulun altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören toplam 1265 öğrenci anketi yanıtlamıştır.

Tablo 3.2.1

Nicel Verilerin Örneklem Seçimi

	1.Eğitim Bölgesi	2.Eğitim Bölgesi	3.Eğitim Bölgesi	4.Eğitim Bölgesi	5.Eğitim Bölgesi	Toplam Okul Sayısı
Ortaokul Sayısı	22	17	15	12	12	78
Oranı	%28	%21	%19	%15	%15	%100
Seçilen Okul Sayısı	6	4	3	2	2	17

Araştırmada nitel verilerin elde edildiği çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Nicel verilerin toplandığı ortaokullarda görev yapmakta olan branş öğretmenlerinden, gönüllü olan 12 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Bu öğretmenler Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve İngilizce branş öğretmenleridir.

3.3 Veri Toplama Araç ve Teknikleri

3.3.1 Nicel Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada öğrencilerin bilişim etiği davranışlarını belirleyebilme amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ve Ek 1’de sunulan anket kullanılmıştır. Anket geliştirilirken yurt içi ve yurt dışında yapılmış ilgili araştırmalar incelenmiş ve alanyazın taraması yapılmıştır. Hazırlanan anketin düzeni, ifadesi, dili, soruların amaca uygun ve yeterli olma durumu hakkında uzman görüşüne başvurulmuştur ve altı uzman tarafından incelenmiştir. Bu uzmanlar Eğitim Programları ve Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bilim dallarındandır. Uzman dönütleri ile maddelerde düzenleme yapılmış, ardından yönergenin ve maddelerin anlaşılabilirliğini değerlendirme amacıyla altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf kademelerinden altı öğrenci ile yüz yüze çalışılmıştır. Daha sonra maddeler tekrar değerlendirilmiş “Performans Görevleri Uygulamalarında Bilişim Etiği Öğrenci Davranışları Anketi” geliştirilmiştir (Ek 1).

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sınıf düzeyleri, evinde bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olma durumları, internet bağlantısına hangi mekândan eriştikleri, anne ve baba öğrenim durumunu içeren kişisel bilgi formu yer almaktadır. İkinci bölümde ise öğrencilerin performans görevlerini yapmaları sırasında bilişim etik davranışlarını taramaya yönelik 24 anket maddesi bulunmaktadır. Ankette seçenekler, örneklem grubunun yaş grubu dikkate alınarak ve öğrenci davranışlarının gerçekleşme sıklığını öğrenme amacıyla “Her zaman”, “Bazen”, “Hiçbir zaman” şeklinde oluşturulmuştur. Anketler okullara gidilerek öğrencilere dağıtılmış ve veriler elden toplanmıştır.

3.3.2 Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nitel boyutunda öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirirken bilişim etik kurallarına uyma konusunda öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla beş açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır (Ek 2). Görüşme soruları geliştirilirken öncelikle içerik-kapsam geçerliliğini sağlama amacıyla uzman görüşlerine başvurularak ölçme aracının kullanılacağı amaç için uygun olup

olmadığına ilişkin görüş alınmıştır. Daha sonra uzmanların eleştirileri doğrultusunda test yeniden gözden geçirilmiş ve hazırlanmıştır.

3.4 Veri Toplama Süreci

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanabilmesi amacıyla öncelikle Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi izin alınmış ve veriler 2011-2012 eğitim öğretim yılı II. döneminde araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Anket ve görüşmelerin yapılabilmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan resmi izin yazısı ile birlikte, nicel boyutta belirlenen 17 okula gidilmiştir. Bu okulların okul müdürleriyle görüşülerek anket ve görüşme onayı alınmıştır. Sınıfların uygun oldukları ders saatlerinde anketler uygulanmış, gönüllü olan öğretmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Anket uygulanırken öğrencilere gerekli süre tanınarak okumadan cevap vermeleri engellenmeye çalışılmıştır. Uygulamada herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.5 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen nicel verilerin çözümlenmesi için SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Science) paket programı kullanılmıştır. Ankette kullanılan üçlü seçeneklere uygun olarak, her seçeneğin aritmetik ortalamasının anlamlandırılabilmesi amacıyla tablo 3.5.1'de bulunan değerlendirme aralıklarına göre yorum yapılmıştır.

Tablo 3.5.1

Aritmetik Ortalama ve Anlamları

Seçenek	Verilen Değer	Sınırı
Hiçbir zaman	1	1 - 1,66
Bazen	2	1,67-2,33
Her zaman	3	2,34-3

Anketin güvenilirliğini tespit etme amacıyla yapılan analiz ile güvenilirlik katsayısı 0,703 bulunmuştur. Öğrencilerin bilişim etiğine ilişkin davranışlarının nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya çıkartmak için kullanılan ankette elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, standart sapma ve ortalama betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır.

Öğrencilerin bilişim etiğine ilişkin davranışlarının sınıflarına, internete bağlanma ortamına, anne-baba eğitim düzeyine göre değişme durumlarının belirlenmesi amacıyla, verilerin normal dağılım göstermemesi sebebi ile Kruskal Wallis Analizi, bilgisayar ve internet bağlantısı sahip olmalarına göre belirlenmesi amacıyla da Mann Whitney u analizinden yararlanılmıştır. Gruplar arasında farklılığın olduğu durumlarda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için ikili Mann Whitney u testi yapılmıştır.

Nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım

ve Şimşek, 2008). Analizin ilk aşaması olarak görüşmelere ilişkin ses kayıtları yazılı metin haline getirilmiştir. Araştırmacı, dökümü yapılmış olan görüşmeleri satır satır okuma tekniği ile kodlamış, elde edilen kodlar ile tümevarımcı bir yaklaşımla temalar oluşturulmuştur. Kodlamaların doğruluğu ve tamlığı kontrol edilmiştir. Araştırmacı ve Eğitim Programları alanında uzman bir başka öğretmen tarafından gerçekleştirilen kodlamalarda görüş birliği ve görüş ayrılığına bakılmıştır. Birbirinden bağımsız olarak aynı kod işaretlenmişse görüş birliği, farklı kod işaretlenmişse araştırmacının yapmış olduğu işaretleme temel alınarak görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Karşılaştırma sırasında, kodlayıcılar tarafından işaretlenen her bir tema Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilmiş formüle göre aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$\text{Uyuşum Yüzdesi} = \frac{\text{Uyuşum Miktarı} \times 100}{\text{Uyuşum Miktarı} + \text{Uyuşmazlık Miktarı}}$$

Yıldırım ve Şimşek (2008), en az %70 düzeyinde bir güvenilirlik yüzdesine ulaşmak gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan hesaplama sonucunda puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı %89 çıkmıştır. Bu katsayı görüşmelerden elde edilen kod ve temaların güvenilir olduğunu göstermektedir. Kodlamalar arasındaki uyuşum yüzdesi Tablo 3.5.2’de gösterilmektedir.

Tablo 3.5.2

Kodlayıcılar Arasında Uyuşum Yüzdesi

Veri Seti	Araştırmacı Kodlaması	Öğretmen Kodlaması	Uyuşum Miktarı (Na)	Uyuşmazlık Miktarı (Nd)	Uyuşum Yüzdesi (P)
13 Sayfa	86	87	77	9	89,5

Veriler; nicel ve nitel problemler ayrı çözümlendikten sonra, yorumlanma aşamasında bulgular ışığında birleştirilmiştir. Karma yönteme ait eşzamanlı çeşitleme stratejisinde, sonuçlar birlikte verilmelidir fakat bu araştırmada, nicel ve nitel bulguların tam olarak örtüşmemesi nedeni ile daha derin çözümleme amacıyla bulgular ardışık olarak verilmiştir.

3.5.1 Nitel Verilerde Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel veri analizinde araştırmacının inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirliği için çalışmalar yapılmıştır. Lincoln ve Guba (1993), nitel araştırmada inandırıcılığın olabilmesi amacıyla derinlik odaklı veri toplama, uzman incelemesi, uzun süreli etkileşim, çeşitleme gibi stratejileri önermektedirler (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çeşitleme stratejisi veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi üzerine dayalıdır. Araştırmanın nitel bölümünde yapılan görüşmelerde, bireylerin farklılıklarını ortaya çıkarma amacıyla

farklı eğitim bölgelerinden ve farklı branş öğretmenleri ile görüşülmüş, farklı algılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını artırma amacıyla; araştırmada toplanan veriler ve bunların analizinde uzman görüşü alınmıştır. İnandırıcılığı artırma amacıyla bir diğer strateji olan derinlik odaklı veri toplama stratejisinin uygulanması; alanda uzun süre kalan araştırmacının olay ve durumları katılımcıların bakış açısıyla ortaya koyabilmesi, araştırma sorusu açısından ilişkileri daha derin bir şekilde ortaya çıkarabilmesidir. Araştırmacının Milli Eğitim Bakanlığı'nda Bilişim Teknolojileri Öğretmeni olarak çalışıyor olması, topladığı verilere eleştirel gözle bakabilmesi ve ulaştığı sonuçların gerçeğe uygun olup olmadığını teyit edebilmesi açısından katkı sağlamıştır.

Nicel araştırmalarda “Genelleme” kavramının karşılığı nitel araştırmalarda “Aktarılabilirlik” olarak yer bulmuştur. Bu araştırmada aktarılabilirliği artırma amacıyla ayrıntılı betimleme yapılmış, ham veriler ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş biçimde okuyucuya yorum katmadan aktarılmıştır.

Nicel araştırmalarda tekrar edilebilirlik ile ilgili olan “Güvenirlik” kavramı, nitel araştırmalarda “Tutarlık” kavramı ile açıklanmaktadır. Araştırmacının tutarlı davranıp davranmadığını ortaya koyma amacıyla, araştırmacının veri toplama süresince benzer yaklaşımla davrandığını gösterebilme amacıyla veriler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ilişkin elde edilen bulgular alt problemler doğrultusunda sunulmuştur.

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları nedir?” şeklindedir. Birinci alt probleme ilişkin bulguların sunulduğunda inceleme kolaylığı sağlayabilmek için, ankette yer alan ve içeriği itibariyle gruplanabilen maddeler bir arada tablo haline getirilmiştir. İlgili tablolarda maddelerin; frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmektedir.

Ankette öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken *bilgiye erişimde içeriğe dikkat etmeleri* ile ilgili maddeler altı adettir. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.1

Bilgiye Erişime İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım Düzeyi
		F	%	f	%	f	%			
2	İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.	96	7,6	488	38,6	681	53,8	1,54	,633	Hiçbir zaman
3	Araştırma yaparken siteye girmeden önce site adına dikkat ederim.	107	8,5	381	30,1	777	61,4	2,53	,647	Her zaman
6	İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.	153	12,1	408	32,3	704	55,7	1,56	,699	Hiçbir zaman
7	İnternette arama yaptığımda karşıma çıkan ilk sitedeki bilgileri kullanırım.	142	11,2	605	47,8	518	40,9	1,70	,659	Bazen
13	İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.	346	27,4	698	55,2	221	17,5	2,10	,662	Bazen
15	İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.	612	48,4	506	40,0	147	11,6	2,37	,682	Her zaman
18	İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.	291	23,0	609	48,1	365	28,9	1,94	,718	Bazen
20	İnternette ulaştığım bilgilerin doğru olduğunu düşünürüm.	296	23,4	856	67,7	113	8,9	2,14	,550	Bazen
23	Araştırdığım ödev internette varsa ödevle tekrar uğraşmam gerekmez.	172	13,6	588	46,5	505	39,9	1,74	,683	Bazen
24	İnternette hazır indirdiğim ödevden yüksek not alırım.	138	10,9	578	45,7	549	43,4	1,68	,662	Bazen

Tabloya göre, “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” ifadesine “Hiçbir zaman”, “Araştırma yaparken

siteye girmeden önce site adına dikkat ederim.” ifadesine “Her zaman”, “İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.” ifadesine “Hiçbir zaman”, “İnternette arama yaptığımda karşıma çıkan ilk sitedeki bilgileri kullanırım.” ifadesine “Bazen”, “İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.” ifadesine “Bazen”, “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” ifadesine “Her zaman”, “İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.” ifadesine “Bazen”, “İnternette ulaştığım bilgilerin doğru olduğunu düşünürüm.” ifadesine “Bazen”, “Araştırdığım ödev internette varsa ödevle tekrar uğraşmam gerekmez.” ifadesine “Bazen” ve “İnternette hazır indirdiğim ödevden yüksek not alırım.” ifadesine “Bazen” şeklinde katılım gösterdikleri görülmektedir.

Araştırmanın telif hakkı ile ilgili 5 ve 14 nolu maddeler olmak üzere iki maddesi bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.2

Telif Haklarına İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım Düzeyi
		f	%	f	%	f	%			
5	İnternette araştırma yaparken kullandığım programların ücretinin ödenmiş/yasal olması benim için önemlidir.	636	50,3	403	31,9	226	17,9	2,32	,759	Bazen
14	Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.	163	12,9	238	18,8	864	68,3	1,45	,711	Hiçbir zaman

Öğrencilerin “İnternette araştırma yaparken kullandığım programların ücretinin ödenmiş/yasal olması benim için önemlidir.” maddesine %50 oranında “Her zaman” düzeyinde katılmışlardır ve ortalama katılım düzeyleri “Bazen”dir. “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.” maddesine ise “Hiçbir zaman” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Anketin *fikri mülkiyet* ile ilgili 9, 10 ve 21 nolu maddeler olmak üzere üç adet maddesi bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.3

Fikri Mülkiyete İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım düzeyi
		f	%	f	%	f	%			
9	İnternette ulaştığım yazıları biraz değiştirerek onları kendiminmiş gibi öğretmenime sunarım.	130	10,3	417	33,0	718	56,8	1,54	,674	Hiçbir zaman
10	İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.	669	52,9	431	34,1	165	13,0	2,40	,708	Her zaman
21	Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.	596	47,1	470	37,2	199	15,7	2,31	,728	Bazen

Öğrenciler, “İnternette ulaştığım yazıları biraz değiştirerek onları kendiminmiş gibi öğretmenime sunarım.” maddesine “Hiçbir zaman”, “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” maddesine “Her zaman”, “Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.” maddesine ise “Bazen” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Anketin güvenlik ile ilgili 4,11, 16 ve 19 nolu maddeler olmak üzere dört adet maddesi bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.4

Güvenliğe İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım düzeyi
		f	%	f	%	f	%			
4	Ödevimi hazırlarken internette tanımadığım insanlardan gelen yardımları kabul ederim.	67	5,3	158	12,5	1040	82,2	1,23	,533	Hiçbir zaman
11	Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.	899	71,1	255	20,2	111	8,8	2,62	,641	Her zaman
16	Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.	922	72,9	164	13,0	179	14,2	2,59	,725	Her zaman
19	İnternette bilgi edinebilmek amacı ile tanımadığım insanlar ile iletişim kurarım.	84	6,6	189	14,9	992	78,4	1,28	,579	Hiçbir zaman

Anketin “Ödevimi hazırlarken internette tanımadığım insanlardan gelen yardımları kabul ederim.” maddesine öğrenciler “Hiçbir zaman”, “Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.” maddesine “Her zaman”, “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine “Her zaman”, “İnternette bilgi edinebilmek amacı ile tanımadığım insanlar ile iletişim kurarım.” maddesine “Hiçbir zaman” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Anketin öğrencilerin *kişisel bilgilerinin vermesi* ile ilgili, 1, 8 ve 22. maddeler olmak üzere üç adet maddesi bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.5

Kişisel Bilgilerin Verilmesine İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım düzeyi
		f	%	F	%	f	%			
1	İnternet üzerinden ödevime yardım eden insanlara, gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.	143	11,3	339	26,8	783	61,9	1,49	,690	Hiçbir zaman
8	Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.	186	14,7	332	26,2	747	59,1	1,56	,736	Hiçbir zaman
22	Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.	859	67,9	73	5,8	333	26,3	2,42	,877	Her zaman

Anketin “İnternet üzerinden ödevime yardım eden insanlara, gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.” maddesine öğrenciler “Hiçbir zaman”, “Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.” maddesine “Hiçbir zaman” ve “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine “Her zaman” düzeyinde yanıt vermişlerdir.

Anketin öğrencilerin *sitelere üye olması* ile ilgili, 12 ve 17. maddeler olmak üzere iki adet maddesi bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 4.1.6

Sitelere Üye Olunmasına İlişkin Maddelerin Madde Puan Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman		\bar{X}	S.S	Katılım Düzeyi
		F	%	F	%	f	%			
12	Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.	159	12,6	426	33,7	680	53,8	1,59	,703	Hiçbir zaman
17	Ücret ödeyerek üye olduğum bir ödev sitesi vardır.	122	9,6	136	10,8	1007	79,6	1,30	,635	Hiçbir zaman

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin performans görevlerini hazırlama amacıyla sitelere üye olma oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Performans görevlerinde öğrencilerin bilişim etiği kurallarına uyma durumları; sınıf düzeyi, evde bilgisayar olma durumu, evde internet olma durumu, anne mesleği, baba mesleği ve internete kiminle girdiği değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” biçiminde belirtilmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek için öğrencilerin ankete verdikleri cevapların ortalamaları Kruskal Wallis testi yardımıyla karşılaştırılmıştır.

4.2.1 Sınıf Düzeyine Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, sınıf düzeylerine göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16,18, 19, 21 ile 23. maddelerin anlamlı farklılık gösterdiği ve 1, 8, 11, 12, 17, 20, 22 ile 24. maddelerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aşağıdaki tablolarda anlamlı farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” şeklinde olan anketin ikinci maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları tablo 4.2.1.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.1

İkinci Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	528,42				
7. Sınıf	427	644,18	2	79,616	,000	6-8 6-7 7-8
8. Sınıf	417	727,13				

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların maddeye ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=79,616$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın tüm sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında davranışın en fazla sekizinci sınıf öğrencilerinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Araştırma yaparken siteye girmeden önce site adına dikkat ederim.” şeklinde olan anketin 3. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları tablo 4.2.1.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.2

Üçüncü Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	678,65				
7. Sınıf	427	600,93	2	14,066	,001	6-7
8. Sınıf	417	619,74				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların üçüncü maddeye ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=14,006$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken bir siteye girmeden önce site adına dikkat etme durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf ve yedinci sınıf öğrencileri ile altıncı sınıf ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde, altıncı sınıf öğrencilerinin diğer öğrencilere göre site adlarına dikkat ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Ödevimi hazırlarken internette tanımadığım insanlardan gelen yardımları kabul ederim.” şeklinde olan anketin 4. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4.2.1.3’te verilmiştir.

Tablo 4.2.1.3

Dördüncü Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	596,80				
7. Sınıf	427	646,24	2	14,347	,001	6-7
8. Sınıf	417	655,99				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre maddeye ilişkin görüşlerde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=14,347$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademe eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken internette tanımadığı insanlardan gelen yardımları kabul etme durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf ve yedinci sınıflar ile altıncı sınıf öğrencileri ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin, ödevlerini hazırlarken internet üzerinde tanımadığı insanlardan gelen yardım taleplerini kabul etme davranışlarını en az gösteren öğrenciler olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette araştırma yaparken kullandığım programların ücretinin ödenmiş/yasal olması benim için önemlidir.” şeklinde olan anket maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.4’te verilmiştir.

Tablo 4.2.1.4

Beşinci Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	723,89				6-8
7. Sınıf	427	614,36	2	52,306	,000	6-7
8. Sınıf	417	560,33				7-8

Analiz sonuçlarına göre değişik kademe eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($\chi^2 (2)=52,306$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın tüm sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde bu konuda en dikkatli öğrencilerin altıncı sınıf öğrencileri olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.” şeklinde olan anketin altıncı maddesine ilişkin görüşlerinin

sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterme durumu test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.5’te verilmiştir.

Tablo 4.2.1.5

Altıncı Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	604,39				
7. Sınıf	427	632,08	2	6,772	,000	6-8
8. Sınıf	417	662,83				

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine maddeye ilişkin görüşlerde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=6,772$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf öğrencileri ile sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin internette ulaştığı bilgileri, sekizinci sınıf öğrencilerine oranla daha fazla kontrol ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette arama yaptığımda karşıma çıkan ilk sitedeki bilgileri kullanırım.” şeklinde olan anketin yedinci maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.6’da verilmiştir.

Tablo 4.2.1.6

Yedinci Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	594,64				
7. Sınıf	427	629,80	2	12,419	,000	6-8
8. Sınıf	417	675,01				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre maddeye ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=12,419$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf ile sekizinci sınıf öğrencileri arasında ve yedinci sınıf ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına göre, bu davranışı en fazla gösteren öğrencilerin sekizinci sınıf öğrencileri olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette ulaştığım yazıları biraz değiştirerek onları kendiminmiş gibi öğretmenime sunarım.” şeklinde olan anketin 9. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.7’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.7

Dokuzuncu Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	576,95				
7. Sınıf	427	649,46	2	3,147	,000	6-7
8. Sınıf	417	672,74				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=3,147$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıflar ile yedinci ve sekizinci sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ifadede oluşan sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde, altıncı sınıf öğrencilerinin bu davranışı diğer öğrencilere oranla daha az gösterdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” şeklinde olan anketin 10. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, tablo 4.2.1.8’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.8

10. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	685,98				6-7
7. Sınıf	427	584,66	2	20,217	,000	6-8
8. Sınıf	417	629,01				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=20,217$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile

değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın tüm sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde kaynak gösterme davranışının en fazla altıncı sınıf öğrencilerinde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.” şeklinde olan anketin 13. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.9’da verilmiştir.

Tablo 4.2.1.9

13. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	588,23				
7. Sınıf	427	640,01	2	13,642	,000	6-7
8. Sınıf	417	671,02				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=13,642$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıflar ile diğer sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına göre, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin internet üzerinde ödev yapmaları nedeni ile basılı materyallere yönelme oranlarının daha az olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedi, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.” şeklinde olan anketin 14. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.10’da verilmiştir.

Tablo 4.2.1.10

14. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	568,03				
7. Sınıf	427	645,43	2	33,513	,000	6-7
8. Sınıf	417	685,86				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=33,513$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki

eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken dev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıflar ile diğer sınıf düzeyleri arasında olduğu, sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde ise altıncı sınıf ğrencilerinin ücretini ödemeden müzik indirme davranışını en az gösteren öğrenciler olduğu sonucu elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan ğrencilerin, “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” şeklinde olan anketin 15. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.11’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.11

15. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	699,89				
7. Sınıf	427	601,50	2	25,786	,000	6-7
8. Sınıf	417	597,72				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2 (2)=25,786$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademede eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken dev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf öğrencileri ve diğer sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına göre ise internet sitelerinin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulama davranışını en fazla altıncı sınıf ğrencilerinin gösterdiği, sınıf düzeyi yükseldikçe davranışın gösterme eğiliminin azaldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan ğrencilerin, “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye zen gösteririm.” şeklinde olan anketin 16. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, tablo 4.2.1.12’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.12

Maddel6'ya İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	654,88				
7. Sınıf	427	638,78	2	6,694	,000	6-8
8. Sınıf	417	604,99				

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=6,694$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıf öğrencileri ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında olduğu, sıra ortalamalarına göre ise altıncı sınıf öğrencilerinin sakıncalı adresler konusunda sekizinci sınıf öğrencilerine göre daha dikkatli oldukları sonucuna erişilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.” şeklinde olan anketin 18. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.13’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.13

18. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	607,72				
7. Sınıf	427	622,46	2	7,618	,000	6-8
8. Sınıf	417	669,32				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların “İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(2)=7,618$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademedeki eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda sekizinci sınıf öğrencilerinin, internette ulaştıkları yazıları üzerinde değiştirme yapmadan kopyala-yapıştır yapma

davranışlarının altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette bilgi edinebilmek amacı ile tanımadığım insanlar ile iletişim kurarım..” şeklinde olan anketin 19. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.14’te verilmiştir.

Tablo 4.2.1.14

19. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	603,22				
7. Sınıf	427	621,51	2	16,899	,000	6-8
8. Sınıf	417	674,83				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(2)=16,899$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademede eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın sekizinci sınıf öğrencileri ile diğer sınıflar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına göre ise, sekizinci sınıf öğrencilerinin tanımadığı insanlar ile iletişim kurma davranışlarının diğer sınıflara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım” şeklinde olan anketin 21. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.15’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.15

21. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	P	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	678,65				
7. Sınıf	427	600,93	2	15,639	,000	6-7
8. Sınıf	417	619,74				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(2)=15,639$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademede eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu

görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda yedinci sınıf öğrencilerinin ödev kaynakçasına yazma davranışını diğer sınıf düzeylerine göre daha az gösterdiği bulgusu elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Araştırdığım ödev internette varsa ödevle tekrar uğraşmam gerekmez.” şeklinde olan anketin 23. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.16’da verilmiştir.

Tablo 4.2.1.16

23. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	581,29				6-7
7. Sınıf	427	629,31	2	21,925	,000	6-8
8. Sınıf	417	688,99				7-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların “Araştırdığım ödev internette varsa ödevle tekrar uğraşmam gerekmez..” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(2)=21,925$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademede eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın tüm sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin bu davranışı gösterme oranlarının artmakta olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette hazır indirdiğim ödevden yüksek not alırım.” şeklinde olan anketin 24. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.1.17’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.17

24. Maddeye İlişkin Analiz Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
6. Sınıf	421	599,59				6-7
7. Sınıf	427	646,71	2	6,492	,039	6-8
8. Sınıf	417	652,69				6-8

Analiz sonuçları, sınıf değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(2)=6,492$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile değişik kademede

eğitim gören öğrencilerin internette araştırma yaparken dev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın altıncı sınıflar ile diğer sınıf düzeyleri arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına bakıldığında, bu ifadeye katılan daha az altıncı sınıf ğrencisi olduğu görülmektedir.

4.2.2 Bilgisayar Sahibi Olma Durumuna Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, öğrencilerin bilgisayar sahibi olma durumlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan Mann Whitney U analizleri sonucunda 2, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 21 ve 22. maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 17, 18, 19, 20, 23 ile 24. maddelerin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda farklılık gösteren maddelere ilişkin Mann-Whitney U analiz sonuçları verilmektedir.

Tablo 4.2.2.1

Maddelere İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Madde	Grup	N	Sıra Ortalaması	U	Z	p
İnternette araştırma yaparken bazen dev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmadan uzaklaşırım.	Bilgisayarı var	1053	645,17	98807,50	-2,977	0,003
	Bilgisayarı yok	212	572,57			
Araştırma yaparken ye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem	Bilgisayarı var	1053	624,91	103100,5	-1,996	0,046
	Bilgisayarı yok	212	673,18			
Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.	Bilgisayarı var	1053	624,91	103100,5	-1,996	0,046
	Bilgisayarı yok	212	673,18			
İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.	Bilgisayarı var	1053	647,31	96545,00	-3,338	0,001
	Bilgisayarı yok	212	561,90			
Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemeden, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm	Bilgisayarı var	1053	643,63	100421,0	-2,813	0,005
	Bilgisayarı yok	212	580,13			
İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.	Bilgisayarı var	1053	642,17	101957,5	-2,197	0,028
	Bilgisayarı yok	212	587,43			

Madde	Grup	N	Sıra Ortalaması	U	Z	p
Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.	Bilgisayarı var	1053	642,96	101134,0	-2,771	0,006
	Bilgisayarı yok	212	583,55			
Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım	Bilgisayarı var	1053	644,35	99663,50	-2,687	0,007
	Bilgisayarı yok	212	576,61			
Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.	Bilgisayarı var	1053	641,53	102638,0	-2,263	0,024
	Bilgisayarı yok	212	590,64			

Tablo 4.2.2.1’de gösterilen Mann - Whitney U sonuçları incelendiğinde bilgisayar sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=98807,50; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayarı olan öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme davranışının daha fazla olduğu görülmektedir.

Bilgisayar sahip olma değişkenine göre katılımcıların “Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=103100,50; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayarı olan öğrencilerin internette araştırma yaparken üye oldukları sitelere gerçek bilgilerini vermeyi sakıncalı buldukları görülmektedir.

Katılımcıların “Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeyi kapatırım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=103100,50; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayarı olmayan öğrencilerin internette araştırma yaparken reklam sayfalarını incelemekten daha fazla çekindikleri görülmektedir.

Tablo incelendiğinde bilgisayar sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=96545,00; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayarı olmayan öğrencilerin, bilgisayarı olan öğrencilere oranla daha fazla internet dışında farklı kaynaklara yöneldikleri görülmektedir.

Katılımcıların “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.”

maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, ($U=100421,0$; $p<0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayar olmayan öğrencilerin, bilgisayar olan öğrencilere oranla MP3 indirme hususunda telif hakkı konusunda daha dikkatli oldukları görülmektedir.

Tabloya göre, katılımcıların “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, ($U=101957,5$; $p<0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayar olan öğrencilerin, bilgisayar olmayan öğrencilere göre, internetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulama oranları daha yüksek görülmektedir.

Bilgisayar sahip olma değişkenine göre katılımcıların “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, ($U=101134,0$; $p<0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayar olan öğrencilerin, bilgisayar olmayan öğrencilere göre, internetteki sakıncalı sitelere girmeme konusunda daha özenli davrandıkları görülmektedir.

Tablo incelendiğinde bilgisayar sahip olma değişkenine göre katılımcıların “Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, ($U=99663,50$; $p<0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde bilgisayar olan öğrencilerin, bilgisayar olan öğrencilere göre, ödev yaparken yararlandıkları internet sitelerinin adreslerini, ödevin kaynakçasına yazma davranışlarının daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, ($U=102638,0$; $p<0,05$). Sıra ortalamalarına göre, evinde bilgisayar olmayan öğrencilerin, bilgisayar olan öğrencilere göre, ödevlerini yaparken tanımadıkları insanlara kimlik bilgilerini verme davranışlarının daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

4.2.3 İnternet Bağlantısı Sahibi Olma Durumuna Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, öğrencilerin internet bağlantısı sahibi olma durumlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan analizler sonucunda 2, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 21 ve 22. maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 23 ile 24. maddelerin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Tablo 4.2.3.1’de farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Tablo 4.2.3.1

Maddelere İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Madde	Grup	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P
İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu ışıındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşırim.	İnterneti var	864	664,01	146438,5	-1,130	0,000
	İnterneti yok	401	566,18			
İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.	İnterneti var	864	615,66	158248,5	-2,784	0,005
	İnterneti yok	401	670,37			
İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.	İnterneti var	864	652,59	156302,0	-3,111	0,002
	İnterneti yok	401	590,78			
Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.	İnterneti var	864	657,98	151647,0	-4,490	0,000
	İnterneti yok	401	579,17			
İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam	İnterneti var	864	654,31	154820,0	-3,392	0,001
	İnterneti yok	401	587,08			
Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.	İnterneti var	864	658,10	151542,0	-4,375	0,000
	İnterneti yok	401	578,91			
İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.	İnterneti var	864	656,72	152738,5	-3,741	0,000
	İnterneti yok	401	581,89			
Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.	İnterneti var	864	648,98	159428,0	-2,491	0,013
	İnterneti yok	401	598,58			
Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.	İnterneti var	864	654,64	154534,0	-3,783	0,000
	İnterneti yok	401	586,37			

Tablo 4.2.3.1 incelendiğinde internet bağlantısı sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu ışıındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşırim.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=146438,5; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde interneti olan öğrencilerin, interneti olmayan öğrencilere göre, araştırma yaparken ödev konusundan uzaklaşma davranışlarının daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Mann - Whitney U sonuçları incelendiğinde internet bağlantısına sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=158248,5; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde interneti olmayan öğrencilerin internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu kontrol etme düşüncesine daha az katılmakta oldukları görülmektedir.

İnternet bağlantısına sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=156302,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde interneti olan öğrencilerin internette ulaştıkları bilgileri ödevlerinde kullandıklarında, kullanmış oldukları web sitelerini ödev kaynaklarında belirtme davranışlarının, evinde internet bağlantısı bulunmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tabloya göre; katılımcıların “Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.” maddesine ilişkin görüşlerinde internet bağlantısı sahip olma durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur, (U=151647,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde internet bağlantısı olan öğrencilerin internette araştırma yaparken reklam sayfalarını incelemekten daha fazla çekindikleri görülmektedir.

İnternet bağlantısına sahip olma değişkenine göre katılımcıların “İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=154820,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde interneti olmayan öğrencilerin, interneti olan öğrencilere oranla daha fazla internet dışında farklı kaynaklara yöneldikleri görülmektedir.

Tablo incelendiğinde internet bağlantısına sahip olma değişkenine göre katılımcıların “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemedim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=151542,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde interneti olmayan öğrencilerin, interneti olan öğrencilere oranla telif hakkı konusunda daha dikkatli oldukları görülmektedir.

Katılımcıların “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=152738,5; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde internet bağlantısı olan öğrencilerin, internetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulama oranları daha yüksek görülmektedir.

Katılımcıların “Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=159428,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde internet bağlantısı olan öğrencilerin, internet bağlantısı olmayan öğrencilere göre, ulaştıkları bilgilerin yer aldığı internet adreslerini ödev kaynakçasına daha yüksek oranda yazma davranışı gösterdikleri görülmektedir.

Tablo incelendiğinde internet bağlantısına sahip olma değişkenine göre katılımcıların “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark bulunmuştur, (U=154534,0; p<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında evinde internet bağlantısına sahip olmayan öğrencilerin, internet bağlantısı olan öğrencilere göre, ödevlerini yaparken tanımadıkları insanlara kimlik bilgilerinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

4.2.4 İnternete Bağlandığı Yere Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, internete bağlandıkları yere göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan analizler sonucunda 2, 6, 10, 11, 12, 14, 15, 16 ve 22 numaralı maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 23 ve 24. maddelerin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aşağıdaki çizelgelerde farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” şeklinde olan anketin ikinci maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4.2.4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.4.1

Madde 2’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

	Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	P	Anlamlı Fark
1	Okul	43	592,45				
2	İnternet kafe	169	567,52				
3	Ev	796	657,10	4	15,763	0,003	2- 3
4	Bir yakının evi	86	565,27				3- 4
5	Diğer	171	629,81				

Analiz sonuçları, internete farklı ortamlarda erişen öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($x^2(4)=15,763$; p<0,05). Bu farkın hangi gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi

sonucunda farklılığın ev-internet kafe, ev-bir yakının evi arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde, evde internete giren öğrencilerin internet kafe ve bir yakınının evinde internet erişimine sahip olan öğrencilere göre internet üzerinde araştırma yaparken ödev konusu dışında sitelere yönelme durumlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, “İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.” maddesine ilişkin görüşlerinin internet erişim ortamına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.4.2

Madde 6’ya İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	P	Anlamlı Fark
1 Okul	43	689,15				
2 İnternet kafe	169	681,82				2 – 3
3 Ev	796	611,56	4	22,106	0,000	2 – 5
4 Bir yakının evi	86	757,18				3 – 4
5 Diğer	171	607,99				4 - 5

Analiz sonuçları, internet erişim ortamına göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=22,106$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile yapılan analiz sonucunda farklılığın internet kafe – ev, internet kafe – diğer, ev – bir yakının evi ile bir yakının evi – diğer arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde okul, internet kafe veya bir yakınının evinde internet erişimine sahip olan öğrencilerin, bilgilerin doğruluğuna daha az dikkat ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” şeklinde olan anketin 10. maddesine ilişkin görüşlerinin internete bağlanma mekânına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.2.4.3

Madde 10’a İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	P	Anlamlı Fark
1 Okul	43	602,16				
2 İnternet kafe	169	549,40				2 – 3
3 Ev	796	654,49	4	14,930	0,005	2 – 4
4 Bir yakının evi	86	637,07				2 – 5
5 Diğer	171	621,28				

Analiz sonuçları, farklı ortamlarda internet erişimine sahip öğrencilerin internette araştırma yaparken ödev konusu dışındaki sitelere girme ve araştırmalarından uzaklaşma

durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir($x^2(4)=14,930$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın internet kafe ile ev, bir yakınımın evi, diğer mekânlar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına göre internet kafede ödev yapan öğrencilerin, kullandığı web sitelerini ödev kaynaklarında belirtme davranışını en az gösteren öğrenciler olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeden kapatırım.” şeklinde olan anketin 11. maddesine ilişkin görüşlerinin internet erişim ortamına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.2.4.4

Madde 11’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okul	43	548,93				1 – 3
2 İnternet kafe	169	537,53				2 - 3
3 Ev	796	657,20	4	27,398	0,000	2 – 4
4 Bir yakınımın evi	86	633,37				2 – 5
5 Diğer	171	635,68				

Analiz sonuçları, farklı mekânlarda internet erişimine sahip öğrencilerin internette araştırma yaparken bir reklam sayfası açıldığında kapatma davranışları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir($x^2(4)=27,398$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın okul ve ev ile, internet kafe ve ev, bir yakınımın evi ve diğer mekanlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde bu davranışın en az internet kafede araştırma yapan öğrencilerde gerçekleştiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.” şeklinde olan anketin 12. maddesine ilişkin görüşlerinin internet erişim ortamlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.2.4.5

Madde 12’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okul	43	730,03				1 – 2
2 İnternet kafe	169	579,53				1 – 4
3 Ev	796	636,09	4	10,754	0,029	2 – 3
4 Bir yakınımın evi	86	599,57				2 – 5
5 Diğer	171	663,87				

Analiz sonuçları, internete farklı mekânlarda giren öğrencilerin internette araştırma yaparken sitelere üye olma durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($\chi^2(4)=10,754$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın hangi mekân türleri arasında olduğu tabloda gösterilmiştir. Sıra ortalamalarına bakıldığında, internet kafede internet erişimine sahip olan öğrencilerin, sitelere üye olma davranışını; okul, ev ve diğer yerlerde internete giren öğrencilere oranla daha az gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca analizlere göre bir yakınının evinde internete giren öğrencilerin, sitelere üye olma davranışını, okulda internete giren öğrencilere göre daha az gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödmeden, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.” şeklinde olan anketin 14. maddesine ilişkin görüşlerinin internet erişim ortamlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.2.4.6

Madde 14’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Okul	43	622,40				1 – 2
2 İnternet kafe	169	607,98				1 – 4
3 Ev	796	654,66	4	14,082	0,007	2 – 3
4 Bir yakının evi	86	620,06				2 – 5
5 Diğer	171	566,09				

Analiz sonuçları, internet erişim ortamına göre katılımcıların “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödmeden, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=14,082$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile farklı mekânlarda internete giren öğrencilerin internette araştırma yaparken ücretini ödmeden müzik edinme durumları arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda anlamlı farklılık çıkan bağlantı yerleri tabloda gösterilmiştir. Sıra ortalamalarına bakıldığında okulda internete giren bir öğrencinin, internet kafe ve bir yakınının evinde internete giren öğrenciye göre telif hakkına dikkat etmeden daha fazla müzik indirdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” şeklinde olan anketin 15. maddesine ilişkin görüşlerinin internet erişim ortamına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.2.4.7

Madde 15’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okul	43	633,35				
2 İnternet kafe	169	559,21				2-3
3 Ev	796	659,88	4	16,486	0,002	3- 5
4 Bir yakının evi	86	599,24				
5 Diğer	171	597,68				

Analiz sonuçları, internete girme yeri değişkenine göre katılımcıların “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=16,486$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda farklılığın evde internete giren öğrencilerin, internet kafe ve diğer yerlerde internete giren öğrencilere göre bilgileri sorgulama eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” şeklinde olan anketin 16. maddesine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.2.4.8

Madde 16’ya İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	P	Anlamlı Fark
1 Okul	43	574,53				1-5
2 İnternet kafe	169	548,47				2-3
3 Ev	796	641,57	4	23,846	0,000	2-4
4 Bir yakının evi	86	639,67				2-5
5 Diğer	171	688,01				3-5

Analiz sonuçları, internete bağlantı mekânları değişkenine göre katılımcıların “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=23,846$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile farklı yerlerde internete giren öğrencilerin internette araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmeme durumları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U

analizi sonucunda internet kafede, internete giren öğrencilerin sakıncalı adreslere girmemeye özen gösterme eğilimleri daha düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” şeklinde olan anketin 22. maddesine ilişkin görüşlerinin internete girme yerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Analiz sonuçları, Tablo 4.2.4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.2.4.9

Madde 22’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Bağlantı Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okul	43	476,77				1 - 3
2 İnternet kafe	169	576,92				1 - 5
3 Ev	796	654,43				2 - 3
4 Bir yakınım evi	86	560,67	4	28,746	0,000	2 - 5
5 Diğer	171	664,35				3 - 4
						4 - 5

Analiz sonuçları, internete bağlantı mekânları değişkenine göre katılımcıların “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=28,746$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile farklı yerlerde internete giren öğrencilerin internette araştırma yaparken tanımadıkları insanlara kimlik bilgilerini verme durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda performans görevlerini evde yapan öğrencilerin; internet kafe, okul veya bir yakınının evinde internete giren öğrencilere oranla kimlik bilgilerini verme davranışlarını daha az sergiledikleri görülmektedir.

4.2.5 Öğrencinin Babasının Eğitim Durumuna Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, öğrencilerin babaların eğitim durumlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan Kruskal Wallis analizleri sonucunda 10, 12, 15, 16 ve 22. maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 23 ve 24. maddelerin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aşağıdaki çizelgelerde farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek

amacı ile yapılan Mann-Whitney U analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.5.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5.1

Madde 10’a İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okuma yazma bilmiyor	9	231,56				
İlkokul	320	580,99				
Ortaokul	301	569,65	4	13,266	0,010	1-2,3,4,5
Lise	245	588,68				
Üniversite	285	595,40				

Analiz sonuçları, babaların eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=13,266$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile babalarının eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, yararlandıkları siteleri ödevin kaynağında belirtme durumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerin, diğer öğrencilere oranla içeriğinde yer alan bilgilerin kullandıkları web sitelerini, ödev kaynaklarında belirtme davranışlarını daha az sergiledikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.5.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5.2

Madde 12’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	9	371,22				1-4
2 İlkokul	320	553,28				1-5
3 Ortaokul	301	559,13	4	17,065	0,002	2-5
4 Lise	245	590,77				3-5
5 Üniversite	285	631,42				

Analiz sonuçları, babaların eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların “Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=17,065$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile babalarının eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, performans görevini hazırlama amacı ile sitelere üye olma durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası okuma yazma bilmeyen, ilkokul, ortaokul mezunu öğrencilere göre sitelere üye olma davranışlarını daha fazla sergiledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.5.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5.3

Madde 15’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	9	565,72				
2 İlkokul	320	541,67				
3 Ortaokul	301	573,05	4	12,154	0,016	2-5
4 Lise	245	587,09				3-5
5 Üniversite	285	626,77				

Analiz sonuçları ile babalarının eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, internetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulama durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($x^2(4)=12,154$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre internetteki sitelerin verdiği bilgileri sorgulama oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.5.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5.4

Madde 16’ya İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	9	537,00				
2 İlkokul	320	548,67				
3 Ortaokul	301	571,12	4	10,675	0,030	2-4
4 Lise	245	598,79				2-5
5 Üniversite	285	611,80				

Analiz sonuçları, babaların eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=10,675$; $p<0,05$). Bir başka

ifade ile babalarının eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, araştırma yaparken girdikleri siteler arasında sakıncalı adresler bulunmamasına dikkat etmeleri durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin, babası lise veya üniversite mezunu olan öğrencilere göre sakıncalı sitelere girmemeye özen gösterme konusunda daha az dikkatli oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan test sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.2.5.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5.5

Madde 22’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	9	588,06				
2 İlkokul	320	546,83				2-4
3 Ortaokul	301	558,40	4	14,829	0,005	2-5
4 Lise	245	602,75				3-5
5 Üniversite	285	622,27				

Analiz sonuçları, babaların eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=14,829$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile babalarının eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, ödevlerini yaparken, internette kendisine yardımcı olan ve tanımadıkları kişilere kimlik bilgilerini verme durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yapılan Mann-Whitney U analizleri sonucunda babası üniversite mezunu öğrencilerin, babası ilkököl ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre, internette kendilerine yardımcı olan kişilere kimlik bilgilerini verme konusunda daha dikkatli oldukları ve babası lise mezunu öğrencilerin, babası ilkököl mezunu öğrencilere göre daha dikkatli oldukları görülmektedir.

4.2.6 Öğrencinin Annesinin Eğitim Durumuna Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan Kruskal Wallis analizleri sonucunda 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 18 ve 22. maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 23 ve 24. maddelerin farklılık göstermediği

belirlenmiştir. Aşağıdaki tablolarda farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.1

Madde 6’ya İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	653,88				
2 İlkokul	407	652,65				
3 Ortaokul	325	656,55	4	9,768	0,045	2-4
4 Lise	236	582,45				3-4
5 Üniversite	261	615,87				

Analiz sonuçlarına göre annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu kontrol etme durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($x^2(4)=9,768$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi lise mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul ve ortaokul mezunu öğrencilere göre internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu daha fazla kontrol etme eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.2

Madde 8’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	694,11				1-4
2 İlkokul	407	647,76				2-4
3 Ortaokul	325	661,78	4	11,856	0,018	3-4
4 Lise	236	582,03				
5 Üniversite	261	611,80				

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=11,856$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi lise mezunu olan öğrencilerin, annesi okuma yazma

bilmeyen ve ilkokul ile ortaokul mezunu öğrencilere göre internette üye oldukları sitelere kimlik bilgilerini vermeyi daha sakıncalı buldukları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.3

Madde 10’a İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	482,83				1-2
2 İlkokul	407	629,92				1-3
3 Ortaokul	325	614,81				1-4
4 Lise	236	641,42	4	12,661	0,013	1-5
5 Üniversite	261	673,55				3-5

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=12,661$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, yararlandıkları siteleri ödevin kaynağında belirtme durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin, diğer öğrencilere oranla yararlanmış oldukları web sitelerini ödev kaynaklarında gösterme davranışlarını daha az sergiledikleri görülmektedir. Ayrıca annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilere göre yararlandıkları web sitelerini ödev kaynaklarında gösterme davranışlarının daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeyi kapatırım.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan Mann-Whitney U analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.4

Madde 11’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okuma yazma bilmiyor	36	513,81				1-3
İlkokul	407	608,56				1-4
Ortaokul	325	644,56	4	12,712	0,013	1-5
Lise	236	665,01				2-4
Üniversite	261	644,21				

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=12,712$; $p<0,05$). Yapılan Mann-Whitney U analizleri sonucunda; annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin, annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu öğrencilere göre ve annesi ilkokul mezunu öğrencilerin, lise mezunu öğrencilere göre araştırma yaparken internette karşlarına çıkan reklam sayfalarını kapatma davranışlarının daha düşük oranda olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.5

Madde 12’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	581,71				
2 İlkokul	407	619,89				2-5
3 Ortaokul	325	605,01	4	18,005	0,001	3-5
4 Lise	236	619,03				4-5
5 Üniversite	261	707,99				

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=18,005$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, performans görevini hazırlama amacı ile sitelere üye olma durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu öğrencilere göre sitelere üye olma davranışlarını daha fazla sergiledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemediğim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.6

Madde 14'e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	664,89				
2 İlkokul	407	607,64				
3 Ortaokul	325	609,76	4	13,143	0,011	2-5
4 Lise	236	648,80				3-5
5 Üniversite	261	682,79				

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(4)=13,143$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre internetteki yasal olmayan yollardan MP3 indirme davranışlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.7

Madde 15'e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	579,00				
2 İlkokul	407	592,27				
3 Ortaokul	325	635,09	4	13,492	0,009	2-4
4 Lise	236	657,65				2-5
5 Üniversite	261	679,06				

Analiz sonuçları, annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, araştırma yaparken girdikleri siteler arasında sakıncalı adresler bulunmamasına dikkat etmeleri durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($x^2(4)=13,492$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin, annesi lise veya üniversite mezunu olan öğrencilere göre internetteki yer alan bilgilerin doğruluğu konusunda daha az sorgulayıcı oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan teste dair bulgular Tablo 4.2.6.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.8

Madde 18'e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	36	658,69				
2 İlkokul	407	661,00				2-5
3 Ortaokul	325	647,06	4	12,104	0,017	3-5
4 Lise	236	628,67				
5 Üniversite	261	572,19				

Analiz sonuçları ile annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, araştırma yaparken girdikleri siteler arasında sakıncalı adresler bulunmamasına dikkat etmeleri durumları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2(4)=12,104$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul veya ortaokul mezunu olan öğrencilere göre internette yazıları kopyala yapıştır yöntemi ile ödev hazırlama oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.6.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6.9

Madde 22'ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
1 Okuma yazma bilmiyor	9	588,06				1-5
2 İlkokul	320	546,83				2-5
3 Ortaokul	301	558,40	4	14,829	0,005	3-5
4 Lise	245	602,75				4-5
5 Üniversite	285	622,27				

Analiz sonuçları, annelerin eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(4)=14,829$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile annelerinin eğitim durumları farklı olan öğrencilerin, ödevlerini yaparken, internette kendisine yardımcı olan ve tanımadıkları kişilere kimlik bilgilerini verme durumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda annesi üniversite mezunu öğrencilerin, annesi okuma yazma bilmeyen ve diğer okul türlerinden mezun olan öğrencilere göre, internette kendilerine yardımcı olan kişilere kimlik bilgilerini verme konusunda daha dikkatli oldukları anlaşılmaktadır.

4.2.7 Öğrencinin İnterneti Kiminle Kullandığına Göre

Öğrencilerin ankette belirttikleri ifadelerin, öğrencilerin interneti kiminle kullandıklarına göre anlamlı fark gösterip göstermediği konusunda yapılan Kruskall Wallis analizleri sonucunda 2, 5, 8, 15, 16, 19, 20 ve 22. maddelerin farklılık gösterdiği ve 1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 21, 23 ve 24. maddelerin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aşağıdaki çizelgelerde farklılık gösteren maddelere ilişkin analiz sonuçları verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan Mann-Whitney U analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.1

Madde 2’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	sd	x ²	p	Anlamlı Fark
1 Yalnız	740	655,35				
2 Aile fertleri	225	555,31				
3 Arkadaş	114	625,53				
4 Diğer	8	560,19	6	17,576	0,007	1-2 2-6
5 Yalnız ve aile fertleri	59	638,19				
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	642,46				
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	681,94				

Analiz sonuçları, katılımcıların internete kullandığı kişiye göre “İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.” maddesine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(6)=17,576$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda performans görevlerini yaparken yanında aile fertlerinden biri bulunan öğrenciler ile yalnız iken performans görevlerini yapan öğrencilerin arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde ödevlerini aile fertleri ile birlikte yapan öğrencilerin, diğer öğrencilere oranla internet araştırmaları esnasında ödev konusundan uzaklaşarak başka sitelere girme davranışlarını en az gösteren öğrenciler olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette araştırma yaparken kullandığım programların ücretinin ödenmiş/yasal olması benim için önemlidir.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.2

Madde 5'e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamli Fark
1 Yalnız	740	614,04				
2 Aile fertleri	225	702,45				1-2
3 Arkadaş	114	626,22				2-3
4 Diğer	8	713,38	6	14,773	0,022	2-6
5 Yalnız ve aile fertleri	59	665,26				2-7
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	617,80				
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	552,73				

Analiz sonuçları, katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(6)=14,773$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile interneti birlikte kullandıkları kişi farklı olan öğrencilerin, internete ulaşma amacıyla kullandıkları programların yasal olmasını önemli görme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda aile fertlerinden birisi yanındayken ödev yapan öğrencilerin; yalnız, arkadaşı ile, yalnız ve arkadaşı ile, aile fertleri ve arkadaşı ile ödev yapan öğrencilere göre bu duruma daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlerin sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.3

Madde 8'e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamli Fark
1 Yalnız	740	623,95				
2 Aile fertleri	225	630,09				1-3
3 Arkadaş	114	740,49				2-3
4 Diğer	8	576,31	6	15,060	0,020	3-5
5 Yalnız ve aile fertleri	59	597,12				3-6
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	605,93				
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	642,85				

Analiz sonuçları, katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(6)=15,060$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda arkadaşları ile birlikte ödevini yapan öğrencilerin, sitelere kimlik bilgilerini vermeyi diğer öğrencilere göre daha uygun bulduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup

olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlerin sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.4

Madde 15’e İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Yalnız	740	634,43				
2 Aile fertleri	225	687,64				
3 Arkadaş	114	577,37				1-2
4 Diğer	8	598,38	6	13,842	0,031	2-3
5 Yalnız ve aile fertleri	59	604,16				2-6
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	569,11				
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	676,08				

Analiz sonuçları, katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(6)=13,842$; $p<0,05$). Bir başka ifade ile interneti birlikte kullandıkları kişi farklı olan öğrencilerin, internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu kontrol etme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda aile fertlerinden biri ile araştırma yapan öğrencilerin, yalnız veya arkadaşları ile olan öğrencilere göre internetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulama oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.5

Madde 16’ya İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1 Yalnız	740	615,68				1-2
2 Aile fertleri	225	672,02				1-7
3 Arkadaş	114	585,39				2-3
4 Diğer	8	625,88	6	17,418	0,008	3-5
5 Yalnız ve aile fertleri	59	689,21				3-6
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	672,13				3-7
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	736,63				

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin performans görevlerini yalnız veya başkaları ile yapma durumlarına göre, araştırma yaparken sakıncalı adreslere girme davranışları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2(6)=17,418$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile değişik sayıda ikili Mann-Whitney U analizi sonucunda performans görevlerini yalnız yapan öğrencilerin, sakıncalı adreslere girme

davranışlarının, aile fertleri ve arkadaşları ile birlikte yapanlara göre daha yüksek olduğu ve sakıncalı adreslere girmemeye özen gösterme davranışının en düşük oranda performans görevlerini arkadaşları ile yapan öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette bilgi edinebilmek amacı ile tanımadığım insanlar ile iletişim kurarım.” maddesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.6

Madde 19’a İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

	İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1	Yalnız	740	643,71				1-2
2	Aile fertleri	225	587,16				1-3
3	Arkadaş	114	706,50				1-5
4	Diğer	8	496,50	6	27,220	0,000	2-3
5	Yalnız ve aile fertleri	59	546,54				2-6
6	Yalnız ve arkadaşlar	95	649,52				3-5
7	Aile fertleri ve arkadaşlar	24	576,00				3-7
							5-6

Analiz sonuçları, katılımcıların görüşlerinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($x^2(6)=27,220$; $p<0,05$). Sıra ortalamalarına dikkat edildiğinde bilgisayar başında iken yalnız olan öğrencilerin bilgi edinebilmek amacı ile öğrencilerin tanımadığı insanlar ile iletişim kurma davranışının, arkadaşları ile birlikte araştırma yapan öğrencilerde en fazla, aile fertleri ile birlikte araştırma yapan öğrencilerde en az olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “İnternette ulaştığım bilgilerin doğru olduğunu düşünürüm.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlere ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.7

Madde 20’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

	İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1	Yalnız	740	646,06				
2	Aile fertleri	225	608,51				1-5
3	Arkadaş	114	613,37				2-7
4	Diğer	8	624,94	6	13,068	0,042	3-7
5	Yalnız ve aile fertleri	59	541,04				5-6
6	Yalnız ve arkadaşlar	95	639,19				6-7
7	Aile fertleri ve arkadaşlar	24	757,50				

Analiz sonuçları ile bilgisayar kullanımı esnasında yalnız olan veya yanında biri bulunma durumları farklı olan öğrencilerin, internette ulaştıkları bilgilerin doğru olduğunu

düşünme durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($x^2(6)=13,068$; $p<0,05$). Sıra ortalamalarına göre bu davranışı en fazla gösteren öğrencilerin performans görevlerini aile fertlerinden biriyle ve arkadaşları ile birlikte yapan öğrenciler olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin “Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.” maddesine ilişkin görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan testlerin sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.7.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.7.8

Madde 22’ye İlişkin Mann Whitney U Analiz Sonuçları

İnterneti Kullandığı Kişi	N	Sıra Ortalaması	Sd	x^2	p	Anlamlı Fark
1 Yalnız	740	630,74				1-3
2 Aile fertleri	225	633,01				1-7
3 Arkadaş	114	552,21				2-3
4 Diğer	8	752,38	6	17,549	0,007	2-7
5 Yalnız ve aile fertleri	59	669,36				3-5
6 Yalnız ve arkadaşlar	95	682,58				3-6
7 Aile fertleri ve arkadaşlar	24	760,83				3-7

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin interneti birlikte kullandıkları kişilere göre, internette tanımadığı insanlara kimlik bilgilerini verme durumları arasında anlamlı bir fark vardır($x^2(6)=17,549$; $p<0,05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu anlamak amacı ile yapılan analizler sonucunda; araştırmalarını arkadaşları ile yapan öğrencilerin, yalnız ve aile fertlerinden biri ile yapan öğrencilere göre kimlik bilgilerini verme davranışlarının daha yüksek oranda gerçekleştirildiği görülmektedir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın nitel boyutunda, öğrencilerin performans görevlerini yaparken gerçekleştirdikleri uygulamalar, öğretmenlerinin bakış açısından belirlenmeye çalışılmıştır ve öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen nitel bulgulara yer verilmiştir. Belirlenen temalar tablo 4.3.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.3.1

Nitel İçerik Analizi Sonucu Belirlenen Temalar

Belirlenen Temalar	Temaları Oluşturan Kodlar
Bilgiye Erişim	İnternete Erişim Ortamı
	Bilgilerin Doğruluğu
	İnterneti Kullanım Amaçları
Erişilen İçeriğin Öğrenciye Uygunluğu	Güvenli Olmayan İçerik
	Belirli Kaynaklara Yönlendirme

Belirlenen Temalar	Temaları Oluşturan Kodlar
Kullanıcı Gizliliği	Sitelere Üyelik Tanınmadığı İnsanlarla İletişim
Fikri Mülkiyet	Kaynakça Oluşturma Bilgisi Kaynakça İsteği Hazır Ödev
Performans Görevi	Performans Görevine Bakış Açısı Performans Görevi Konu Kaynağı Performans Görevinin Kalitesi Değerlendirme

4.3.1 Bilgiye Erişim

İlk tema olan “Bilgiye Erişim”, öğrencilerin, araştırmaları esnasında bilgiye ulaşabilmek için interneti kullandıkları fiziksel ortamlar, eriştikleri bilgilerin doğruluğunu sorgulama durumları ve interneti genel kullanım amaçlarının bilgiye ulaşmalarında olan etkisini ifade etmektedir. Bu temaya ilişkin kodlar Tablo 4.3.1.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.3.1.1

“Bilgiye Erişim” Temasına İlişkin Kodların Dağılımı

Tema	Kod
Bilgiye Erişim	İnternete Erişim Ortamı Bilgilerin Doğruluğu İnterneti Kullanım Amaçları

İlk kod olan “İnternete Erişim Ortamı”, öğrencilerin kaynak seçiminde belirleyici etken olan internet bağlantısına eriştikleri ortamı ve bu ortamın öğrenciye olan etkisini belirtmektedir. Bu kodun oluşmasında etkili olan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

....Öğrencilerimiz hep fakir ailelerden gelmekte, evinde internet olmayanlar da olduğu için internet odaklı ödev vermiyorum. Laboratuvarımız her zaman açık olmadığı için evinde internet olmayan öğrenciler internetten yararlanmakta zorlanabiliyorlar.(Ö1)

...Bazı öğrencilerin evinde interneti yok. İnternet kafelere gidiyorlar ödevleri yapmak için. Tabi oyun da oynuyorlar ama küfür ve müstehcenliğe orada maruz kalabiliyorlar. Okulda çoğu site engelli diye internete girmek istemiyorlar ama daha güvenli. (Ö7)

...İnternet konusunda uyarılması gereken ilk konu internet kafelerin güvenli olmasıdır. Ayrıca ödev konusu internette aratılırken zararlı sitelere erişim engellenmelidir. Evlerinde de aileleri, onları kontrol etmelidir. (Ö11)

Öğretmenlerin bir kısmı, öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının internete erişme durumlarını belirlediğine, evinde internet bağlantısına sahip olmayan öğrencilerin internet kafelerde internete bağlandıklarına ve bu tip mekânların öğrenciler açısından güvenilir olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlere, öğrencilerin internet aracılığı ile performans görevlerini yaparken ulaştıkları bilgilerin doğruluğu hususundaki görüşleri sorulmuştur. Bu görüşler diğer bir kod olan “*Bilgilerin Doğruluğu*” olarak kodlanmıştır ve bu koda ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

...Bilgilerin doğruluğunu pek incelemiyorum, netten araştırmıyorum. Ancak nadiren de olsa şüphe duyduğum çelişen bilgiler olduğunda internetten kontrol ediyorum... (Ö3)

...Site adı vermediğimde öğrenciler, forum sitelerinden bilgileri getirebiliyorlar. İnternette yer alan her bilgi doğru diye düşünüyorlar... (Ö8)

...Her bilginin doğru olmadığı konusunda uyarıyorum. Bu konuda onları bilgilendirecek bir ders olmalı. Okulumuzda bilişim öğretmeni olmadığı için bizler bu konuda bir yere kadar yeterli olabiliyoruz. (Ö10)

...Onlara göre internette yer alan her bilgi kaynak gösterilmeden çoğaltılabilir, her bilgi doğrudur... (Ö12)

Görüşme yapılan dört öğretmen, öğrencilerin internette yer alan her bilginin doğru olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen, öğrencileri bu konuda uyardığını belirtmiş, başka bir öğretmen performans görevlerini değerlendirme aşamasında öğrencilerin performans görevlerinde aktardıkları bilgilerin doğruluğu yönünden bu çalışmalarını incelememediğini belirtmiştir.

Görüşme yapılan 12 öğretmenden beş öğretmen, öğrencilerin interneti kullanım amaçları ile ilgili görüş bildirmiş ve bu görüşler doğrultusunda bir diğer kod olan “*İnterneti Kullanım Amaçları*” kodu oluşmuştur. Bu öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

...Ödevlerinde interneti mutlaka kullanıyorlar. Özellikle resim bulma konusunda kullanıyorlar. İnterneti araştırma amaçlı çok kullanmıyorlar. İnterneti oyun amacıyla kullanıyorlar... (Ö1)

...İnternetten yararlanmalarını istemiyorum ama kaynak problemi var. Ama kitaplar yeterli değil. Kitaba dokunmayan bir nesil yetişiyor. Ansiklopedi kullanmayı bilmiyorlar. Alfabetik sıraya göre bulmak onlara göre imkânsız bir şey. İlla ki yöneliyorlar internete. Daha kolaylık geliyor onlara... (Ö2)

...Genelde internete girdiklerinde interneti ödev amacı dışında kullanıyorlar, dikkatleri dağılıyor. (Ö3)

...Ödevi ne kadar çabuk bitirirlerse o kadar kâr onlar için. Sanırım aileleri onlara bilgisayar başında belli bir süre veriyor, onlar da kısa sürede performans görevini bitirip kalan sürelerini oyun oynayarak değerlendirmek istiyorlar... (Ö6)

...Konuyla ilgili resim vs. ararken interneti daha çok kullanıyorlar. Bilgi edinmek için de kullanıyorlar ancak internet kullanma becerileri az olduğu için her zaman amacına uygun kullanmayabiliyorlar. (Ö8)

Bu görüşlere göre iki öğretmen, öğrencilerin artık basılı materyallere ilgilerinin olmadığını, internete genel olarak eğlence amaçlı bağlandıklarını, bu durumun onların dikkatini dağıttığını ve performans görevlerine ayırdıkları vakti etkilediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bir öğretmen; öğrencilerin internet kullanım becerilerinin gelişmiş olmadığından dolayı amaçlarına uygun kullanamadıklarını belirtmiştir.

4.3.2 Erişilen İçeriğin Öğrenciye Uygunluğu

Öğretmenlerin, öğrenciler internet üzerinde araştırma yaparken eriştikleri bilgilerin öğrenci düzeyine uygun olması konusunda verdikleri yanıtlardan; “Güvenli olmayan içerik” ve “Belirli kaynaklara yönlendirme” kodları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.3.2.1

“Erişilen İçeriğin Öğrenciye Uygunluğu” Temasına İlişkin Kodlar

Tema	Kod
Erişilen İçeriğin Öğrenciye Uygunluğu	Güvenli Olmayan İçerik Belirli Kaynaklara Yönlendirme

Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazıları, öğrencilerin araştırma esnasında girmiş oldukları web siteleri konusunda güvenli olmayan içerikle karşılaştıklarını belirtmişlerdir ve bu görüşler ile “Güvenli Olmayan İçerik” kodlamaları yapılmıştır:

...İnternetin güvenilir olduğunu düşünmüyorum. Okuldaki internet hattı daha güvenli ama buradaki internetten her zaman faydalanamıyorlar. Öğrencilerin karşısına uygunsuz reklamlar çıkabilir. Bizim de karşımıza çıkıyor. “Sitemize 10.000. ci giren sizsiniz, laptop kazandınız” diyor mesela. Öğrenci bunun doğru veya yanlış olduğunu algılayamayabilir... (Ö1)

...İnternet araştırması için daha çok kullandıkları sitenin güvenilirliği konusunda uyarıyorum. En çok kullanılan fen sitelerini öneriyorum. Fakat bu

siteler de gereksiz reklamlar nedeniyle güvenilir değil. Özellikle oyun reklamları öğrencinin ilgisini dağıtıyor... (Ö9)

Öğretmenler; öğrencilerin internet üzerinde karşılarına çıkabilecek yaşlarına uygun olmayan içerikleri ayırt edemeyeceklerini belirtmiş ve oyun reklamlarının öğrencileri performans görevlerinden uzaklaşabileceklerini belirtmişlerdir.

Görüşmelerde, performans görevleri araştırmaları sırasında öğrencilerin ulaşabilecekleri içeriğe yönelik belirli kaynaklara yönlendirme durumları öğretmenlere sorulmuştur. Görüşme yapılan 12 öğretmenden 11'i bu konuda görüş bildirmiştir ve bu görüşler "*Belirli Kaynaklara Yönlendirme*" kodu ile açıklanmıştır. Bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

...Ödev olarak konu ile ilgili soru ve çözümü verdiğim zamanlarda kaynak kitap tavsiye ediyorum. İnternette de site tavsiye ediyorum, o sitelere giriyorlar, takip ediyorum, zaten başka sitede de bulamazlar... (Ö4)

...Kaynak seçimini onlara bırakıyorum. Öğrencilerimiz sosyo ekonomik düzey olarak çok yetersiz ailelerin çocukları. Belirli bir yere yönlendirirsem ona ulaşma imkânları olmayabilir... (Ö5)

...Öğrencilere sınırlama getirmiyorum. Konular belli. İster internet, ister dergi ister ansiklopediden yararlanırlar. Öğrencileri bu konuda serbest bırakmak gerek (Ö7)

...Ödev öncesinde onlara internette site adı veriyorum ki karşılarına uygun olmayan içerik çıkmassın. (Ö8)

...Konu anlatımlı yardımcı fen ve teknoloji kitapları ve interneti kaynak olarak öneriyorum. İnternette oldukça kullanışsız ödev siteleri var, onları bu konuda uyarıyorum... (Ö9)

...Öğrencilere internet güvenirliliği hakkında uyarılarda bulunmuyorum. Yaşlarına ve ilgilerine göre faydalı olabileceğini düşündüğüm sitelerin adreslerini veriyorum..."(Ö10)

...Kaynak konusunda herhangi bir kısıtlama olmamasına rağmen öğrenciler genelde internet kullanmayı tercih ediyorlar... (Ö11)

Görüşme yapılan bazı öğretmenlerin kaynak konusunda bazılarının öğrenciyi serbest bıraktığı, bazılarının ise öğrencinin internette güvenliğini sağlamak veya konuları bulabilmeleri amacı ile çeşitli bilgi kaynaklarına yönlendirdikleri tespit edilmiştir.

4.3.3 Kullanıcı Gizliliği

İnternet kullanıcılarının kişisel bilgilerinin gizliliği, bu bilgilerin saklandığı yerler ve kayıtları kimlerin gördüğü ile ilgili olarak, nitel bulguların bir diğer teması “Kullanıcı Gizliliği”dir. Bu temayı “Sitelere Üyelik” ve “Tanımadığı İnsanlarla İletişim” kodlamaları ortaya çıkarmıştır. Tablo 4.3.3.1’de bu temaya ait kodlar sunulmuştur.

Tablo 4.3.3.1

“Kullanıcı Gizliliği” Temasına İlişkin Kodlar

Tema	Kod
Kullanıcı Gizliliği	Sitelere Üyelik Tanımadığı İnsanlarla İletişim

Öğrencilerin performans görevlerini yaparken internet üzerinde kayıt oldukları sitelerle ilgili “*Sitelere Üyelik*” koduna ilişkin öğretmen ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

....Ödev yaparken bildiğim kadarıyla bir yerlere üye olmuyorlar. Karşlarına çıkan sitelerden kopyala yapıştır yapıyorlar sadece.” (Ö1)

...Öğrenciler facebook gibi sosyal medya sitelerine üye oluyorlar. Oyun sitelerine de... Ama ödev yapmak için buna ihtiyaçları olmuyor çünkü internette üyelik istemeden tüm siteler bilgileri önlerine seriyorlar... (Ö6)

İnternette web sitelerine üyelik konusunda öğretmenler görüşü; öğrencilerin eğlence ve iletişim amaçlı olarak sitelerine üye olurken, internette araştırma amaçlı olarak üye olmadıkları yönündedir.

Öğrencilerin internet üzerinde, performans görevlerini yaparken tanımadıkları insanlarla iletişim kurmaları ile ilgili olarak “*Tanımadığı İnsanlarla İletişim*” kodu oluşturulmuştur ve bu koda ilişkin olarak bir öğretmen görüş bildirmiştir.

...Geçenlerde bir öğrencimi gördüm facebook’ta, binlerce arkadaşı var mesela. Fotoğraflarını gösteriyor onlara, tanımadığı insanlarla konuşuyor. Öğrenciler interneti hafife alıyorlar ama başlarına gelebileceklerden habersizler...” (Ö1)

Öğretmen tarafından, öğrencilerin internette tanımadığı insanlarla iletişim kurduğu ve bu davranışın onlar açısından riski taşıyabileceği ifade edilmiştir. Ancak öğretmenler tarafından öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirdikleri esnada internet üzerindeki başka kişilerden yardım aldıkları ve tanımadıkları insanlarla iletişime geçtiklerine dair bir bulgu elde edilmemiştir.

4.3.4 Fikri Mülkiyet

İnternet üzerindeki fikirlerin korunmasını ifade eden “Fikri Mülkiyet” kavramı dördüncü ana temadır ve “Kaynakça Oluşturma Bilgisi”, “Kaynakça İsteği” ve “Hazır Ödev” kodlarından yola çıkılarak bu temaya erişilmiştir.

Tablo 4.3.4.1

“Fikri Mülkiyet” Temasına İlişkin Kodlar

Tema	Kod
Fikri Mülkiyet	Kaynakça Oluşturma Bilgisi Kaynakça İsteği Hazır Ödev

Fikri Mülkiyet temasının kodlarından biri olan “*Kaynakça Oluşturma*”, öğrencilerin başkalarının yazdıklarını kaynak göstermeden alıntılamaşının önüne geçilebilmesi için performans görevlerinde yararlandıkları kaynakları listeledikleri bir kaynakça oluşturmalarını ifade etmektedir. Bu kodun oluşmasına katkı sağlayan öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

...İçerik doğru mu diye bakıyor öğrenci ama kaynağa bakmıyor. Zaten göstermiyorlar...(Ö2)

...Kaynakçaya site adı yazmıyorlar. Site adı vermeden sadece “internet” diyenler var. Bu kitap adını vermeden, kitap demek gibi bir şey...(Ö5)

...Kaynakçada “kaynak: Google” diyorlar. Israrla bunu yapmayın diye söylememe rağmen... (Ö6)

...Sadece tek internet sitesinden yararlanıyorlar ama bu sitenin adını kaynakçada belirten de var, kaynak: internet diyen de... (Ö7)

...Ödevi kaynak göstermeden kendileri yapmış gibi gösteriyorlar. Bunun yanlış bir davranış olduğunu bilmediklerine eminim...(Ö12)

Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları, öğrenciler ile kaynakça yazma konusunda sıkıntı yaşadıklarını, öğrencilerde kaynakça oluşturma konusunda bilgi eksikliği olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin performans görevlerinde kaynakça oluşturmaları konusunda, öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmesi konusunda öğretmen görüşleri ise bir diğer kod olan “*Kaynakça İsteği*”ni oluşturmuştur ve öğretmen görüşleri şu şekildedir:

...Kaynakçada ben özellikle hangi kitaptan hangi siteden yararlandıklarını belirtmelerini istiyorum. Genelde belirtiyorlar... (Ö1)

...Kaynakça istiyorum, yapmıyorlar... (Ö2)

...Kaynak gösteriyorlar. Bu alışkanlıkları oluşturdu ve ben istiyorum bunu... (Ö3)

Kaynakça oluşturma konusunda, öğretmen yönlendirmesi ile bazı öğrencilerde kaynakça oluşturma alışkanlığı oluştuğu, bazı öğrencilerde ise etkili olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin internette bazı sitelerden performans görevlerini hazır olarak indirmeleri konusunda öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda “*Hazır Ödev*” kodu oluşturulmuştur. Bu kod ile ilgili görüşler aşağıda sunulmuştur.

...İnternette bulup geldiklerinde okumama durumları çok oluyor. Okuyup gelmeden ödev yapabilmeleri için ancak “kendiniz şiir yazın” demem lazım, o da imkânsız. En son sekizinci sınıflara Türk Destanı verdim, netten çıkarıp geldiler. Kitap özetleri de internette var, hazır özet getiriyorlar. Bunun yanlış olduğunun farkında olduklarını zannetmiyorum... (Ö5)

...Genelde internette hazır metinler bulmaya çalışıyorlar. Hatta verilen konu ile birebir aynı ödevi bulup yazma zahmetine katlanmadan çıktı alıp geliyorlar. Amaca uygun kullanan öğrenci sayım çok az... (Ö10)

...İnternette faydalandığı zamanlarda belgeyi indirip olduğu gibi sunan öğrenciler çoğunlukta...Onlara göre ödev ‘kopyala-yapıştır’ komutlarından ibarettir. Yaratıcılığını kullanıp özgün bir sunum yapan öğrenci çok az. Durum böyle olunca internette amacına uygun faydalandığı söylenemez... (Ö12)

Öğretmen görüşlerine göre, öğrencilerin genelde internette hazır ödevler bulmaya yatkın oldukları ve gösterdikleri bu davranışın yanlış olup olmadığının farkında olmadıkları görülmektedir.

4.3.5 Performans Görevi

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin etik davranışlarını etkileyecek olan, performans görevi ile kodlar “Performans Görevi” teması başlığında toplanmıştır. Öğrencilerin güdülenmesi, bu çalışmalara istekli olmaları bu görevlerin yapımı esnasında öğrencilerin etik davranışlarına yön vermektedir. Ayrıca öğretmenlerin tutumu da bu konuda etkindir.

Tablo 4.3.5.1

“Performans Görevi” Temasına İlişkin Kodların Dağılımı

Tema	Kod
Performans Görevi	Performans Görevine Bakış Açısı Performans Görevi Konu Kaynağı Performans Görevinin Kalitesi Değerlendirme

Öğrencilerin ve öğretmenlerin performans görevleri hakkında olan genel fikirleri “*Performans Görevine Bakış Açısı*” kodu altında işlenmiştir. Bu koda ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

...Performans görevini sağlıklı bir şekilde yapmıyorlar zaten. Hep son anda yapmaya çalışıyorlar...Yapmış olmak için yapıyorlar ödevi... (Ö2)

...Öğrencilerin notları zaten çok düşük. Ne kadar çaba göstersem de buradaki öğrencilerin çoğu liseyi okumayacak. Şevklenmeleri için uğraş veriyorum ama nafiye. Performans görevini getirmeyen öğrenci çok... (Ö5)

...Performans ödevlerinin program kazanımlarına yardımcı olmadığını düşünüyorum...(Ö9)

Öğretmen ifadelerine göre, öğrencilerin performans görevleri yapmaya genellikle isteksiz oldukları, bu isteksizliklerinin performans görevine yansıdığı, ayrıca bir öğretmenin görüşüne göre performans görevinin öğretim programının kazanımlarının gerçekleşmesine yardımcı olmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin performans görevi konularını hangi hususlara göre seçtikleri ile ilgili görüşler “*Performans Görevi Konu Kaynağı*” kodunu oluşturmuştur. Bu kodu oluşmasına katkı sağlayan öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

...Konu olarak internetten de bulabilecekleri şeyleri ödev olarak veriyorum... (Ö1)

...Performans görevlerinde ünlü Türk matematikçilerin hayatları, matematik tarihi, son 5 yılın SBS soruları gibi konuları veriyorum öğrencilere... (Ö4)

...Performans görevi konuları kılavuz kitapta yer alıyor. Değişik türdeki düz yazı çeşitlerini tanınmasına yönelik kitaplar ya da günlüğe teşvik edici ödevler veriyorum... (Ö5)

...İşlenen ders ya da konu ile ilgili öğrencilerin çok zorlanmayacağı, yaparken eğlenecekleri ve sonrasında kullanabilecekleri tarzda ödevler veriyorum. Kart ya da poster gibi... (Ö8)

Performans görevi konularının, öğretmenler tarafından kılavuz kitaptan veya işlenen ders konularından ilgi çekici olma durumlarına göre seçildiği görülmektedir.

Öğrencilerin yapmış oldukları performans görevlerinin niteliğini etkileyen pek çok etmen vardır. Performans görevi ürününü etkileyen bu etmenlerin başında öğrencinin bu ödevde gösterdiği özen gelmektedir ve bu durum hakkında öğretmenlerin bildirdikleri görüşler “*Performans Görevinin Kalitesi*” kodunu oluşturmuştur. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

...İnterneti bazıları bilinçli kullanıyor ama çoğu okumadan kopyalayarak geliyor... Bilgileri okumadan geldikleri için doğruluğunu kontrol etmedikleri kesin. İnternette aldıkları yazıda yazım yanlışı varsa, o yanlışa birlikte getiriyor ödevi... (Ö1)

...Performans görevlerinde interneti kullanmalarını istemiyorum. Yarım yamalak yapıyorlar. Bazı sitelerde olur hani. Konunun giriş kısımları verilir, devamı için tıklayınız yazılır. Öğrenci onu aynen kopyalamış yapıştırmış. Bana verdiği ödevde devamı için tıkla yazıyor. Bir kere bile okumamış, ödevde önem vermemiş. Eskiden el ile tek tek yazılırdı. En azından yazarken yanlış bilgiyi fark edebiliyor öğrenci, şimdi o da yok...(Ö2)

...Genelde iki kaynaktan yararlanıyorlar, harmanlıyorlar o kaynakları. Bazıları tek kaynaktan getiriyor sadece. Ama yararlandıkları siteler genelde Google'daki ilk siteler. Ötesine bakmıyorlar hiç...(Ö6)

...Ödevin tamamını dışarıda yapmıyorlar. Bir kısmını burada tamamlıyorum. Çünkü internette konuyu açıyor, okumuyor, çıkarıp geliyor... (Ö7)

...Performans görevlerini yapmak için internetin genelde bilinçsiz kullanıldığını düşünüyorum. Ortaokul düzeyindeki öğrenciler ulaştığı bilginin kullanışlı olup olmadığını önemsemiyor. Görsel açıdan iyi düzenlenmiş bir ödevi yeterli görüyorlar... İnternette ulaşılan bilgilerin öğrencileri hazırcılığa yönlendirdiğini düşünüyorum. Öğrenciler bilinçsiz araştırma yaptığı için seviyelerinin çok üzerinde olan ya da konu dışı olan bilgileri olduğu gibi ödev olarak sunuyor... (Ö9)

...Çoğu öğrenci interneti doğru amaçla kullanmaz. Ancak söz konusu ödev araştırma internet üzerinde olunca birçok öğrenci hevesli gözükür. Ödevlerini de özenle yapmaya çalışırlar. Ben el yazısı ile yazmalarını istediğim için yanlış bilgiyi olduğu gibi getirme durumları az oluyor... (Ö11)

Görüşme yapılan öğretmenlerden beş öğretmen, öğrencilerin performans görevlerine gereken özeni göstermediklerini, bu nedenle içerik ve düzen yönünden yetersiz ödevler teslim ettiklerini, bir öğretmen ise öğrencilerin performans görevlerini daha özenli yapmalarını sağlama amacıyla onları el yazısına yönlendirdiği görülmektedir.

Performans görevlerinin değerlendirme boyutu, öğrencinin olumlu veya olumsuz olarak bir dönüt almasını sağlamakta ve bir sonraki performans görevinin yapım aşamasına yön vermektedir. Öğretmenlerin performans görevini nasıl değerlendirdikleri ile ilgili görüşleri "*Değerlendirme*" kodunu oluşturmuştur ve bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

...Yanlış bilgi, kaynak eksikliğinden puan kırıyorum.... (Ö1)

...Uğraşarak ödevini yapan öğrenci az. Onlar da her derste bilinçli olan öğrenciler zaten ve çok azlar. Onların ödevlerine daha yüksek not veriyorum. Diğerlerinden kaynak gösterilmemesi, yanlış bilgi, rastgele yapılmış ödevlere az not veriyorum... (Ö2)

...Ödevi aldığımda siteleri tek tek kontrol etmiyorum, biliyorum zaten siteleri. Konular zaten sınırlı, cümleler aynı, fark ediyorum yanlışları hemen. Çıktı istemiyorum, el yazısı istiyorum. Bu benim için okumadan kopyalamalarını engelliyor. Derste de sorular soruyorum, bilirse +10 puan veriyorum kontrol ediyorum... (Ö4)

...Performans görevini getirmeyen öğrenci çok. Getirdiklerinde iyi olmasa bile yüksek puan veriyorum... (Ö5)

...Bilgilerin doğruluğunu kontrol etmiyorum, okuldaki her öğrenciye bunu yapacak vaktim yok ve eğer yazılmışsa internet adresinin doğruluğu ve güvenilirliğine bakıyorum, değerlendirmemi ona göre yapıyorum... (Ö8)

...Öğrenci verilen konuya ilişkin bulduğunu aynen çıkarıp geliyorsa tabii ki tam not alamıyor. Önemli olan öğrenci internetten öğrendiklerini ne kadar yorumluyor ve kendinden bir şeyler katabiliyor. Bunlara göre puanlama yapıyorum... (Ö10)

...Ödevleri el yazısı ile yazmalarını istediğim için çıktı alıp gelenlerden puan kırıyorum. Hangi kaynaktan yararlandığını yazmazsa da öğrenciyi uyarıyorum... (Ö11)

...Sunulan ödevde en çok özgünlüğe önem veriyorum. Zaten ödev kendini ele veriyor hemen. Ödev puanlarını ona göre veriyorum... (Ö12)

Değerlendirme aşamasında iki öğretmenin yanlış bilgi, üç öğretmenin kaynak eksikliği iki öğretmenin ödevin özgünlüğüne göre puanlama yaptıkları; bir öğretmenin derslerde öğrencilere performans görevi ile ilgili soru sorarak öğrenciyi kontrol ettiği, iki öğretmenin de performans görevini bilgisayar çıktısı halinde kabul etmediği, bir öğretmenin ise performans görevini teslim eden her öğrenciye yüksek puan verdiği görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçlarından elde edilen bulgular tartışılacaktır. Araştırmanın, “Öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken bilişim etik kurallarına uyma durumları nedir?” şeklindeki birinci alt probleminden elde edilen bulgular; öğrencilerin bilişim etik kurallarına uyma durumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmiş olduğu ikinci alt problem ve öğretmen görüşlerinin incelendiği üçüncü alt problem ile birlikte harmanlanarak, maddelerin odaklandığı etik öğelere göre incelenmiştir.

Öğrencilerin internet üzerinde bilgiye erişim sağlarken karşılarına çıkan içerikle ilgili davranışları incelendiğinde; öğrencilerin internet üzerindeki bilgilerin doğruluğu karşısında şüpheli bir yaklaşım içerisinde oldukları ve sorgulayıcı davrandıkları sonucu elde edilmiştir. Bu durum Uysal (2006) tarafından yapılan ve yükseköğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının araştırma yaparken bilginin doğruluğuna gereken önemi verdikleri sonucuna ulaştığı araştırma ile paralellik göstermektedir. Ancak öğretmenler, öğrencilerin görüşlerinden farklı olarak öğrencilerin internette yer alan her bilginin doğru olduğunu düşündüklerini bu durumun onları, içeriğini okumadan sadece “Kopyala-yapıştır” komutları ile oluşturulan ödevler yapmalarına yol açtığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde bazı çalışmalar (Aydın, 2011; Sayan, 2011; Hacısalihoğlu, 2013) öğrencilerin ödevlerini hazırlarken internette buldukları bilgilere duydukları güven nedeniyle bazen okumadan ve başka kaynaktan kontrol etmeden kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerin görüş farklılığından yola çıkılarak, öğrencilerin internet üzerinde ulaştıkları bilgilerin yanlış olduğunun farkında olmadıkları söylenebilir. Ayrıca altıncı sınıfta öğrenim gören, annesi ve babası üniversite mezunu olan, internete ailesi ile birlikte giren öğrencilerin diğer öğrencilere göre internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu daha fazla kontrol ettikleri tespit edilmiştir. Selvi (2009), okul içinde sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin internet kullanım becerilerinin artış gösterdiğini belirtmiştir. Bu bulgulara göre, daha büyük yaştaki öğrencilerin internet üzerindeki bilgiler konusunda daha az seçici oldukları, bunun da yükselen sınıf düzeyi doğrultusunda internet kullanım becerisinin artması ile internet konusunda kendilerine daha fazla güvenmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Evinde bilgisayarı bulunan ve internet bağlantısına sahip öğrencilerin, internet bağlantısına sahip olmayan, bu nedenle okul, internet kafe veya bir yakınının evinde internet bağlantısına erişen öğrencilere göre internette ulaştıkları bilgilerin doğruluğunu daha fazla kontrol ettikleri görülmüştür. Bunun, internet bağlantısına dışarıda erişen öğrencinin vaktinin kısıtlı olması ve bunun ödevine ayırdığı zamanı etkilemesi ile ilgili

olduğu söylenebilir. Secer (2010) tarafından, ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada bilgisayarı olan öğrencilerin bilgilerin doğruluğuna güvenmemekte olduğu bu araştırmanın sonucu ile örtüşürken, Zeybek (2011), lise öğrencilerinden kişisel bilgisayara sahip olmayan öğrencilerin bilgilerin doğruluğu konusunda daha etik görüş bildirdiğini belirtmiştir. Bu çelişen durum, lise öğrencilerinin bilgisayar başında geçirdikleri fazla vaktin, etik dışı kullanımları artırdığı yönünde yorumlanabilir.

Anket sonuçlarına göre öğrencilerin yazıları sitelerden olduğu gibi kopyala yapıştır yapma, internette hazır olarak elde ettikleri ödevle tekrar uğraşmama ve hazır olarak buldukları ödevlerden daha yüksek not alma davranışlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenler de, anket sonuçlarını destekler nitelikte, kopyala yapıştır komutları ile ödev yapma ve internetten hazır ödev indirme davranışı gösteren öğrencilerinin olduğunu, sitede yazım yanlışı veya konu eksikliği ile birlikte bilgileri kopyaladıklarını, ödevleri okumadan teslim ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı çalışmalarda (Belet ve Girmen, 2007; Yücel, (2007); Torun, (2007); Coşkun ve diğerleri, (2009); Ersoy ve Özden, (2011); Yılmaz ve Benli, (2011); Hacısalihoğlu, (2013) öğrenci ödevlerinin bir kısmının internetten ya da basılı materyalden aynen alındığı, öğrencilerin araştırma amacı ile interneti seçme nedenlerinin arasında internetteki bilgilere duydukları güven nedeniyle bu bilgileri sorgulamadan ve bir kez dahi okumadan ödevlerinde kullandıkları belirtilmiştir. Araştırmada görüşme yapılan öğretmenler, öğrencilerin “kopyala yapıştır” komutları ile ödevler yapmalarının önüne geçebilme amacı ile öğrencilere derste hazırladıkları bu görev ile ilgili sorular sorduklarını, bazıları ise, performans görevlerini el yazısı ile yazmalarını istediklerini belirtmişlerdir. Akdağ ve Çoklar (2009) çalışmalarında, “kopyala-yapıştır” olarak adlandırılan ve araştırmanın bizzat öğrenci tarafından yapılıp yapılmadığının anlaşılmasını zor kılan bu davranışlara karşı önlem alan bazı öğretmenlerin bu uygulamaları, kimi öğrenciler tarafından birer güçlük olarak ifade edilmiştir. Derslerde soru sorarak öğrenciyi kontrol etmek ise ders zamanlarının sınırları içerisinde ve sınıf mevcudundan dolayı her öğretmenin uygulaması mümkün olmayan bir uygulamadır. Gerdeman’a (2000) göre öğrencileri bu tip akademik usulsüzlüğe iten faktörler; bireysel özellikler, yöntem ve eğitmen, akran grubu ve kurumsal politikalarıdır. Araştırma sonuçlarına göre yöntemde bazı sıkıntılar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin her dersten bu görevi yapıyor olması, gereken prosedürlerin her öğretmen tarafından tutarlı bir şekilde öğrencilere uygulanmaması ve hazır getirdikleri ödevlere bazı öğretmenler tarafından kontrol edilmeden yüksek puan verilmesi, öğrencilerin bu konuda ikilemede kalmalarına yol açmaktadır. Ayrıca öğretmenler, performans görevi konularını

genellikle kılavuz kitaptan seçtiklerini belirtmişlerdir. Bu görevler genellikle her yıl benzer şekilde kalmakta olduğundan, öğrencilerin yaratıcılıktan uzak ve çoğunlukla benzer görevlerle karşılaşmaları, öğrencileri bu görevi yapmanın kolay yollarına itmektedir.

Araştırmada anket sonuçlarına göre öğrencilerin bu davranışlarının öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça artış gösterdiği, ayrıca sitelerden yazıları tümüyle “kopyala-yapıştır” yapma davranışının anne eğitim durumunun ilkokul veya ortaokul olduğu öğrencilerde daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre; öğrencilerde sınıf düzeyi arttıkça performans görevine özen gösterme davranışlarının azaldığı görülmektedir. Daha önceki sonuçlar ile paralel olarak, yıllar geçtikçe her yıl ve her derste gerçekleştirdikleri performans görevlerine karşı, öğrencilerde bir isteksizlik olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin performans görevlerini titizlikle değerlendirmemesi; öğrencilerin, örtük olarak bu durumu fark etmesi ve bu durumun ilerleyen yıllarda performans görevlerine gösterdikleri özenin azalmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum Zelyurt’un (2011) ulaştığı, altıncı sınıf öğrencilerinin, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerine göre performans görevlerini daha fazla düşündükleri sonucu ile paraleldir.

Öğrenciler; fikri mülkiyet haklarını ihlal etmeleri konusunda, performans görevlerinde kullandıkları bilgilerin yer aldığı internet sitelerini, kaynakçada çoğunlukla belirttiklerini, internette ulaştıkları bilgileri biraz değiştirerek kendisine aitmiş gibi yazma davranışını hiçbir zaman göstermediklerini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan 12 öğretmenden üçü, öğrencilerin performans görevlerinde kaynakça göstermelerini istediklerini, iki öğretmenin öğrencilerinde bu alışkanlığın oluştuğunu bir öğretmenin öğrencilerinin kaynakça oluşturmadıkları sonucu elde edilmiştir. Görüşme yapılan dört öğretmen ise öğrencilerde kaynakça oluşturma konusunda bilgi eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda, öğrencilerin kaynakça oluşturma bilgilerinin eksikliğinden dolayı bu ifadelere olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir. Kısacası; öğrenciler, kaynakça oluşturamadıklarının farkında değildirler. Kişilerin başkalarının ifadelerini kendisine aitmiş gibi kullanması fikir hırsızlığıdır ve intihaldir. Higher Education’de yayınlanan bir makaleye göre Amerika’da ulusal çapta yapılan araştırmaya katılan lise öğrencilerinin % 25’i kaynak göstermeden internetteki materyallerden “kopyala-yapıştır” yaptıklarını kabul etmişlerdir (Kellog, 2002, s.45, akt. Torun 2007). Edward White’a (1993) göre bazı intihal vakalarının sebebi öğrencilerin nasıl uygun alıntı yapacağını bilmemesi hatta araştırmanın kaynak göstermeden alıntı yapmak olduğunu zannetmesidir (akt. Torun, 2007). Torun (2007), anket uyguladığı lise öğrencilerinin %75’inin internette kaynak belirtmeden kopyala yapıştır yaptıklarını

belirtmiş, Erdem'in (2008) çalışmasında öğretmen adayları, kaynak belirtme konusunda etiğe uygun görüş bildirmiş, Aydın (2011) lise öğrencilerinin başkalarının çalışmalarını kendininmiş gibi gösterme davranışlarının olmadığını belirtmiştir. Perry'nin (2010) araştırmasında üniversite birinci sınıfların %28'i, diğer sınıfların yaklaşık %80'i kopyala-yapıştırın intihal olduğuna inanmakta, %24'ü sadece sözcük sözcük kopyalamanın intihal olduğunu, %23'ü ise kaynak göstermeden yapılan ödevlerin kopya olduğunu düşünmektedir. Ersoy (2014); üniversite öğrencilerinin, üniversite öncesi eğitimleri sırasında yaptıkları proje ve performans görevleri gibi çalışmalarına ilişkin kendilerine intihal, alıntı kuralları ve bilim etiği açılarından yeterli ve etkili dönütler verilmemiş olmasını, üniversite eğitimleri sırasında yaptıkları intihallerin nedenlerinden biri olarak görmüştür. Bu araştırmaların genelinde ve bu çalışmada öğrencilerin, internetteki bilgilerin herkesin kullanımına açık olduğunu ve kullandığına dair bir ibare göstermesinin gerekli olduğunu bilmedikleri, dolayısıyla intihal kavramından haberdar olmadıkları söylenebilir.

Öğrencilerin, fikri mülkiyet hakları ile ilgili olumlu yönde davranışları; sınıf düzeyi küçük, evinde bilgisayarı ve internet bağlantısı olan öğrencilerde daha yüksek oranda, internet kafede ödev yapan ve babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerde daha düşük oranda olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ödevlerini “kopyala-yapıştır” komutları ile yapmaları, sınıf düzeyi yüksek ve anne eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerde daha yüksek oranda görülmüştür, bu sonuçların paralel olduğu görülmektedir. Zeybek (2011) benzer şekilde öğrencilerin fikri mülkiyet hakları konusundaki davranışlarının sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu kapsamda; öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça ve anne-baba eğitim düzeyleri düştükçe fikri mülkiyet haklarına daha az özen gösterdikleri görülmektedir. Sınıf düzeyi artması ile bu durumun gerçekleşmesi; öğrencilerin performans görevlerine bakış açılarının yıllar geçtikçe olumsuz yönde olduğu söylenebilir. Zira görüşme yapılan öğretmenler, öğrencilerin bu görevlere karşı oldukça isteksiz olduklarını belirtmişlerdir.

Fikri mülkiyetin korunması amacı ile kullanılan telif hakları, müzik ve videoların dijital hale gelmesinden sonra daha fazla ihlal edilir olmuştur. Öğrencilere bu durum sorulduğunda, anket sonuçlarına göre öğrencilerin hiçbir zaman telif haklarını ihlal edecek şekilde yasadışı yollardan müzik indirmedikleri sonucu elde edilmiştir. Ghazali (2003) ve Dijle (2006), üniversite öğrencilerinin internetten şarkı indirmenin suç olduğunu bilmediklerini, Zeybek (2011), meslek lisesi öğrencilerinin fikri mülkiyet konusunda orta düzeyde etik dışı davrandıklarını, saptamışlardır. Öğrencilerin müzik indirme

davranışlarının internet bağlantısına sahip olma durumuna göre değişimine bakıldığında, en fazla evinde internet bağlantısı olan öğrencilerin internette korsan müziğe yöneldikleri görülmektedir. Ayrıca annesi ilkokul veya ortaokul mezunu olan öğrencilerin, annesi üniversite mezunu olan öğrencilere göre korsan müzik indirme davranışlarının daha az olduğu görülmektedir. Selvi'ye (2009) göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annelerinin eğitim durumları daha alt düzeyde olan öğrencilere göre ve evinde internet bağlantısı olan öğrencilerin, evinde internet bağlantısı olmayan öğrencilere göre internet kullanım becerileri daha gelişmiştir. Genç ve diğ. (2013) üniversite öğrencilerinin bilgisayar ve interneti kullanım becerileri arttıkça daha etik dışı kullandıklarını belirtmektedir. Etik dışı kullanımların artış nedeninin bilgisayar kullanım bilgi ve becerisi olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin müzik indirme davranışını sergilemek için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları yönünde yorumlanabilir. Nitekim bu araştırmadaki öğrencilerin ortaokul öğrencileri olması dolayısıyla internetten MP3 dosyalarını indirmeyi bilmedikleri, ancak erişenlerin de interneti daha yoğun kullanan ve dolayısıyla internet kullanım becerileri biraz daha gelişmiş öğrenciler olduğu söylenebilir. Ancak öğrencilerin internet kullanım becerilerini kendi imkânlarıyla geliştirmelerinin bu tipte etik sorunlar doğurduğu görülmektedir.

Bilgisayarda kullanılan yazılımların da parası ödenmeden korsan olarak kullanılan türleri bulunmaktadır. Öğrencilerden%50 oranında performans görevlerini kullandıkları sırada kullanmış oldukları programların yasal olmasına dikkat ettikleri görülmektedir. Mollavelioğlu (2003), işletmelerin lisanslı yazılımların pahalı olmasından lisanslı yazılım kullanmadıklarını, Dijle (2006), üniversite öğrencilerinin lisanssız yazılım kullanmanın suç olduğunu bilmediklerini, BSA verileri(2011), Türkiye'deki her 100 işletmeden 62'sinin korsan yazılım kullanmakta olduğunu, Çelen(2012), ilköğretim öğrencilerinin lisanssız yazılım kullanmayı etik bulmadığını belirtmişlerdir. Lisanssız yazılım kullanımı; yakalanma korkusunun olmaması (Kohlberg, 1984), kişilerin kopya yazılım kullanılmasına göz yumulan bir çevrede yaşamaları ve telif hakkı yasalarının göz ardı edilmesi (Friedman, 1985) nedenlerinden dolayı halen bir problem olma durumunu korumaktadır (akt. Ghazali, 2003, s.76). Mollavelioğlu (2003) ise lisanssız yazılım kullanan işletmelerin, %38,3'ülisanslı yazılımların pahalı olduğundan dolayı lisanssız yazılım kullandıklarını belirtmiştir. BSA verileri (2009) korsan yazılım kullanma oranının, bilinçlendirme kampanyaları ve sıkı yaptırımlar ile bir yıl içerisinde %1 oranında gerilediğini göstermektedir.

Öğrencilerin lisanslı yazılım kullanma oranının, daha küçük sınıf düzeyindeki ve performans görevlerini yaparken yanında ailesi bulunan öğrencilerde olduğu görülmektedir. Öğrenciler bilgisayar konusunda deneyim kazandıkça, bu durumun yanlış olduğunu bilseler bile uygulamada karşılarında yasal olarak bir yaptırım bulamadıklarından dolayı yıllar geçtikçe bu duruma dikkat etmedikleri söylenebilir. Nitekim Torun (2007) internete bağlı kalma süresi arttıkça telif haklarına olan tutumun olumsuzlaşmakta olduğunu tespit etmiştir.

Öğrencilerin, performans görevlerini gerçekleştirebilme amacı ile ücretli veya ücretsiz olarak sitelere üye olmadıkları, üye olanların ise sitelere kimlik bilgilerini vermedikleri görülmüştür. Öğretmenler ise yapılan görüşmelerde genel olarak bu konuda fikir sahibi olmadıklarını, bir öğretmen ise öğrencilerin internetteki derslerle ilgili içeriklere ulaşabilmek için üye olmalarına gerek kalmadığını ve öğrencilerin sitelere üye olmadıklarını belirtmiştir. Aydın (2011), lise öğrencilerinin ücretli ödev siteleri ile ödevlerini başkalarını yaptırmadığını, Beyhan ve Tunç (2011) ise yükseköğretim seviyesinde okuyan öğrencilerin ödevlerini başka sitelere yaptırma oranlarının oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Durumun farklılığının öğrencilere verilen görevlerin öğrenim düzeylerine göre daha üst düzey ve internette hazır olarak bulunamamasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencilerin sitelere üye olma davranışları bazı değişkenlere göre incelendiğinde, internet bağlantısına okulda erişen ve anne-babası üniversite mezunu olan öğrencilerin sitelere üye olma davranışlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin üye oldukları sitelere gerçek kimlik bilgilerini verme oranları; evinde bilgisayarı olmayan, annesi okuma yazma bilmeyen veya bilgisayarı arkadaşları ile birlikte kullanan öğrencilerde daha fazla görülmüştür. Öğrencilerin gerçek kimlik bilgilerini güvenilir olmayan sitelere de verebilme ihtimalleri, onların güvenlikleri açısından tehlike arz eden bir durumdur. Günümüzde çoğu hanede bilgisayarın olduğu ve çoğu bireyin okuryazar olduğunu varsaydığımızda bu davranışın daha fazla olduğu öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca toplu halde bilgisayar kullanan öğrencilerin daha rahat davrandıkları, öğrencilerin birbirlerini cesaretlendirdikleri söylenebilir. ABD’de bu durum “Çocukların Çevrimiçi Güvenliğini Koruma Yasası (COPPA)” 13 yaş altı çocukların kişisel bilgilerini tutan siteleri ailelerine yönlendirme protokolü ile sağlanmaktadır. Bu yaştaki öğrencilerin internet konusunda sadece bilinçlendirmeleri yeterli olmayacağı için ülkemizde de buna benzer kontroller yapılmalıdır.

Web sitelerinin adları ve alan uzantıları, barındırdığı içeriğin doğruluğuna ve güvenilirliğine dair öğrenciye bir ipucu olabilecektir. Anket maddelerine göre öğrencilerden bir siteye girmeden önce site adına dikkat ettikleri, en fazla dikkat eden öğrencilerin altıncı sınıf öğrencileri olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenler de öğrencileri site adı vererek yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin araştırma yapabilmek için kullandıkları arama motorlarında, aramalarının ilk sonuçlarını kullanım durumlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Sekizinci sınıf öğrencilerinin bu davranışı diğer öğrencilere oranla daha fazla gerçekleştirdiği görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları, anket sonuçlarını destekler nitelikte olarak, öğrencilerin arama sonuçlarında karşlarına çıkan ilk siteleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Yolcu(2007), araştırma motorlarında yapılan araştırmalarda ödev sitelerinin ve Vikipedi'nin ilk sıralarda yer aldığını, öğrencilerin zaman kaybetmemek için bu sitelere yöneldiğini, Selvi (2009), öğrencilerin arama motorlarında arama yapma konusunda kullanım düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirirken, en doğru bilgiyi en kısa sürede bulma isteklerini göstermektedir. Öğrencilerin bu davranışlarının, daha çok sekizinci sınıf öğrencilerinde daha fazla görülmesinin nedeni performans görevlerini yapma konusunda motivasyon eksikliği yaşamalarından, performans görevine fazla emek harcamak istememelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim, performans görevleri, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 2014 değişikliği ile kaldırılmıştır.

Öğrencilerin performans görevleri araştırmaları esnasında bilgisayar karşısında geçirdikleri zaman, farklı sitelere yönelmeleri ve performans görevlerinden uzaklaşmaları davranışları incelendiğinde, bu durumun yüksek oranda gerçekleşmediği görülmüştür. Öğretmenler ise aksi şekilde öğrencilerin bilgisayarı kullanma amaçlarının eğlence olduğunu, bu durumun performans görevlerine ayırdıkları zamanı etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca bu davranışın gerçekleşme oranının, sınıf düzeyleri yükseldikçe artış gösterdiği görülmektedir ve evinde bilgisayarı ve internet bağlantısı olan öğrencilerin araştırmalarından uzaklaşma davranışlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Özellikle de bu davranışın internet erişimine internet kafe veya bir yakınının evinde sahip olan öğrenciler ile internete ailesi ile birlikte giren öğrencilerde çok az olduğu, en fazla evinde internete giren öğrencilerde olduğu tespit edilmiştir. Yücel (2007), bilgisayar başında geçirilen zamanın az bir kısmı ile performans ödevinin araştırıldığını, Akarsu (2008), evinden internete bağlanan öğrencilerin internette araştırma yapmak dışında sohbet etmek veya oyun oynamak gibi başka amaçlar için daha çok kullanma şansının olduğunu, Kulu

(2010) öğrencilerin interneti en çok sosyal paylaşım için kullandıklarını, Kaya (2010) öğrencilerin fazla internet kullanımından dolayı kendilerini kontrol etmekte zorlandıklarını, Demirel, Yörük ve Özkan (2012) çalışmasında sosyal ağların, çocukların %60'ının ders çalışma sürelerine olumsuz etki ettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, internete bağlı olduğu mekandan dolayı kısıtlı zamanı olan ve internete aileleri ile birlikte bağlanan öğrencilerin internette daha odaklı çalıştıkları söylenebilir. Öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirdikleri esnada internete bağlı oldukları mekan ve yalnız olma durumları, öğrencilerin performans görevine odaklanma ve bu görevi gerçekleştirme süreleri açısından önem teşkil etmektedir.

Öğrencilerin, araştırma yaparken basılı materyallerden yararlanma düzeyleri orta seviyede, bu durumun sınıf düzeyi arttıkça düştüğü, evinde bilgisayarı ve internet bağlantısı olmayan öğrencilerde daha çok olduğu tespit edilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler, öğrencileri yararlanacakları kaynaklar konusunda serbest bıraktıklarını fakat öğrencilerin artık basılı materyallere yönelmediğini, kolaylık sağladığı için internete yöneldiklerini belirtmiştir. Görüldüğü gibi, evinde internet bağlantısı bulunan öğrencilere internet, internet bağlantısı bulunmayan öğrencilere ise basılı materyaller doğal olarak daha kolay bir yol olarak görünmektedir. Yücel (2007), öğrencilerin kolaylık açısından internete yöneldiğini ve kütüphanelerden soğuduklarını, Secer (2010), öğrencilerin görsel materyalleri bulabilme amaçlı olarak internete yöneldiklerini fakat bu kaynakları kullanım becerilerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin teknoloji ile iç içe oldukları göz önüne alındığında, Prensky'in (2001) "Dijital Yerliler Dijital Göçmenler" çalışmasında belirttiği gibi birer dijital yerli oldukları, öğretmenlerin ise bir bölümünün dijital göçmen olduğunu varsayıldığında; görüşme yapılan ve ilgili araştırmalardaki bahsedilen öğretmenlerin teknolojiye bakış açılarındaki farklılık eğitim uygulamalarına da yansımaktadır. Günümüzde internet üzerinde bilgi artışı öngörülemez bir hızdayken, öğrencilerin performans görevlerini sadece kitaplara bağlı kalarak yapmalarını istemek hem öğrencilerin kaynak sıkıntısına düşmesine yol açacak hem de öğrencilerin bilgi okuryazarı olmalarını engelleyecektir. Öğrencilerin arama motorlarının sağladığı hizmetlerden yararlanma düzeylerinin düşük olduğu Selvi (2010) ve Kaddl ve diğerleri (2010) tarafından belirtilmiştir (akt. Karaduman 2011). Geleceğin başarılı bireyleri bilgiyi bilen değil, ihtiyacı olduğunda erişebilen bireyler olacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin bilgi okuryazarı bireyler olarak yetiştirilmeleri önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi öğretim programı öğrenme alanlarında "BİT'ini Kullanarak Bilgiye Ulaşma ve Biçimlendirme (web tarayıcıları, eklentiler, arama motorları,

ansiklopediler, çevrimiçi kütüphaneler ve sanal müzeler vb.)” ifadesi bulunmaktadır (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Kararı, 2012). Ancak bu dersin belirli bir kılavuz kitabı bulunmaması nedeni ile öğretmenlerin öğrencilerin gereksinimlerine göre planlarında değişiklik yapabilmeleri göz önüne alınırsa, bu dersin kitabının hazırlanması ve dersin belli bir standarda erişmesi süreci daha etkili hale getirecektir.

Öğrencilerin performans görevlerini hazırladıkları sırada sakıncalı site adreslerine girmemeye çalıştıkları ve karşılıklarına çıkabilecek reklam sayfalarını hemen kapattıkları görülmüştür. Öğretmenlerden bazıları öğrencilerin internet gezintilerini ebeveynlerinin denetlemesi gerektiğini belirtmiştir. Demirel, Yörük ve Özkan (2012), çocuk ve gençlerin artık mobil cihazlar, cep telefonları ile her an her yerden internete girebilmekte ve ebeveynlerinin kontrolünden çıktıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda çocukların ve gençlerin etkin ve güvenli internet kullanımı konusunda bilinçlenmeleri daha doğru olacaktır. Ayrıca internet erişimine okul veya internet kafede sahip olan öğrencilerin, evinde internet bağlantısı bulunan öğrencilere göre reklam sayfalarını kapatma davranışlarının daha az olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin okulda güvenli internet olması nedeniyle öğrencilerin karşılıklarına bu türde sayfaların çıkma olasılığının az olması, internet kafelerde ise öğrencilerin ortamdaki olumsuz etkilenerek rahatsız edici içeriklere karşı daha rahat bir tavır sergiledikleri söylenebilir. Ayrıca sekizinci sınıf öğrencilerinin sakıncalı adresler konusunda daha rahat davrandıkları, altıncı sınıf öğrencilerine oranla bu sitelere daha fazla girdikleri görülmektedir. Bu durumun sekizinci sınıf öğrencilerinin ergenlik döneminde olması ile ilgisi vardır. Çocuklar ve ergenler web sayfalarında gezinirken, ansızın şiddet, pornografi, hırsızlık, kumar, uyuşturucu, alkol, sigara, silah, yasadışı örgütlerle ilgili sitelerle karşılaşabilir ve bunları merak ederek okuyabilirler (Aktaş Arnas, 2005; Canbek ve Sağıroğlu, 2007; Gündoğdu, 2006; Kelleci, 2008). Çevrimiçi pornografiye rastlamak ve başka bir şey yaparken çıkan pornografik reklamlar gibi zararlı içeriklerle erken yaşta karşılaşmanın, çocukların ve gençlerin gelişiminde çeşitli olumsuzluklara neden olduğu belirtilmektedir (Stock, 2004, akt. Çağlar ve Savaşer, 2011). Bu nedenle öğrencilerin güvenliğini sağlayabilme amacı ile çeşitli filtre programlarının geliştirilmesi ve ailelerinin bu konuda bilinçlendirilmesi öğrencilerin daha güvenli internet kullanımını sağlaması açısından önemlidir.

Öğrencilerin performans görevlerini gerçekleştirirken, internet üzerinde tanımadıkları insanlarla iletişim kurmaları kişisel bilgilerinin mahremiyeti ve güvenlikleri açısından sakıncalı olabilmektedir. Ankete katılan öğrencilerin, internet üzerinde bilgi edinebilme amacı ile tanımadıkları insanlar ile iletişime geçmedikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bu konuda dikkatli oldukları anket sonuçları ile elde edilirken, öğretmenlerinin bu konuda onları çok sık takip etmedikleri anlaşılmıştır. Görüşme yapılan bir öğretmen ise öğrencisinin facebook gibi bir sosyal paylaşım sitesinde tanımadığı insanlar ile iletişim kurduğundan bahsederek bu durumun öğrenci için tehlikeli olabileceğini ifade etmiştir. Karahisar (2014), öğrencilerin tanımadıkları insanları arkadaş listelerine eklemekte olduğunu, Livingstone ve Helsper (2007) 9-19 yaş aralığındaki çocuk ve gençlerin internet üzerinden tanımadıkları insanlarla tanışıp görüştiklerini belirtmişlerdir. Son yıllarda yoğun bir şekilde artan sosyal medya kullanımı da bu durumu tetiklemektedir. Çocuklar ve gençler bu gibi platformlarda sosyalleşmektedirler. Ancak bu durumun getireceği tehlikeler, onların sosyalleşmelerine engel olmadan, kendilerini ve ebeveynlerini bilinçlendirme yoluna giderek bertaraf edilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler dersi altıncı sınıf kazanımları arasında “Sadece internette tanıdığı kişilerle ailesinin veya öğretmenin izni olmadan yüz yüze görüşmez.” ve “İnternette tanıştığı insanlar, kişisel bilgilerini istediğinde, tanışmak istediğinde ve ya olumsuz bir davranışta bulunduğu ailesine/öğretmenine haber verir.” ifadeleri yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi öğretim programında öğrenci ihtiyaçlarına göre bilgi güvenliği konularında da eğitim verilmesi gerektiğini belirtmektedir(Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Kararı, 2012). “Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Gizlilik ve Güvenlik Boyutları” öğrenme alanı altında “Kişisel Mahremiyet ve Taciz” boyutu bulunmaktadır. Bu araştırmanın verileri öğrencilerin performans görevlerini yaparken yabancılar ile iletişim kurmadığını gösterse de öğretmenlere ve başka araştırmalara göre öğrencilerin sosyal medya platformlarında tanımadıkları insanlar ile sanal iletişim halinde olduğu görülmektedir.

5.2 Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonuçları doğrultusunda bir takım öneriler yapılmıştır. Öneriler, uygulamaya öneriler ve gelecekte yapılacak olan araştırmalara yönelik öneriler olmak üzere iki başlıkta sunulmuştur.

5.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Bilişim teknolojileri kullanımında etik olmayan davranışlarda, yeterli bilgiye sahip olmamanın etkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle öğrencilerin etik konusunda eğitime ve bilgilendirilmeye başlanması önerilebilir.
- Genel amaç ve yeterliklerinin arasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin etik değerlere uygun, etkili ve üretken kullanılması yer alan, ortaokul 5 ve altıncı sınıflarda verilen Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersinin öğretmen kılavuz kitabı

ile öğrenci ders kitabının hazırlanması, bu dersin etkinliğinin artması amacıyla önerilebilir.

- Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin daha iyi rol model olması amacıyla bilişim etiği konusunda bilgilenmelerini sağlayacak seminerler yapılması önerilebilir.
- Öğrencilerin bilişim teknolojilerini etik kullanmaları ve internet güvenlikleri hususunda ailelere de önemli roller düşmektedir. Ailelerin bu konuda bilinçlenmeleri için kamu spotları ve okullarda seminerler düzenlenebilir.
- Lisanslı yazılım kullanılması hususunda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yazılım şirketleri ile toplu anlaşmalar yapmaları önerilebilir.
- Öğrencilerin interneti kullandıkları sırada dikkatini dağıtacak faktörlerin olmasından dolayı ebeveynlerin bunu yönlendirmeleri, performans görevleri kalkması sebebiyle proje uygulamalarında öğrencilere öğretmenleri tarafından daha ilgi çekici konular vermeleri önerilebilir.

5.2.2 Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Performans görevlerinin kaldırılması nedeni ile öğrencilerin etik davranışlarını sergileyeceği tek alan olarak kalan proje görevleri ile benzer bir çalışma gerçekleştirilebilir.
- Öğrencilerin kendilerine verilen görevleri bilişim laboratuvarında yapması sağlanarak etik davranışlar, bir eylem araştırması ile incelenebilir.
- Bu araştırmada öğrenci davranışlarının nedenleri, öğretmen görüşmeleri ile harmanlanarak aktarılmaya çalışılmıştır. Benzer bir çalışma öğrenciler ile nitel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilebilir.
- Bu veya benzeri araştırmalar, farklı kademe ve okullarda öğrenim görmekte olan başka öğrencilere, öğretmenlere, idarecilere, öğretmen adaylarına, akademisyenlere, hatta toplumun farklı kurum ve kuruluşlarındaki çalışanlara uygulanabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Ö. (2012).*İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde proje ve performans görevlerinin işlevselliği ile ilgili bir araştırma (Kars ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Adalı, E. (2001). Association for Computing Machinery (ACM), 2013, *Acm code of ethics and professional conduct*.<http://www.acm.org/about/code-of-ethics> adresinden elde edilmiştir.
- Akarsu, İ. (2008).*Öğrencilerin internetten yararlanma durumları, performans görevlerini proje türlerini ve öğretmen davranışlarını etkilemekte midir?* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akdağ, H. ve Çoklar, A. N. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken yararlandıkları kaynaklar, internetin yeri ve karşılaştıkları güçlükler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-16.
- Aktaş Arnas, Y. (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59-66.
- Aksaray, H. (2007), *İlköğretim öğrencilerinin internet kafelerden yararlanma biçimleri: Amaç ve kazanımlar üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydemir, M. ve Acılar, A. (2010).An empirical study on attitudes of future managers and employees toward ethical use of computer. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 29-54.
- Aydın, İ. (2011).*Liselerde bilgisayar ve internet kullanımının eğitim ve öğretimdeki olumsuz etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, İ.P. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Baytan, H. D. (2007). *Türkiye’de yayıncılıkta fikri mülkiyet hakları sorunu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bbc(British Broadcasting Corporation)http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/04/120426_credit_card_info_for_sale.shtml sayfasından elde edilmiştir.
- Belet, Ş. D. ve Girmen, P. (2007, Eylül). *Türkçe dersinde kullanılan performans ödevlerinin etkililiği*. Sözel Bildiri, XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

- Beyhan, Ö. ve Tunç, H. S. (2012). Öğretmen adayı öğrencilerin bilişim teknolojilerini etik kullanımlarının incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(2), 85-94.
- BSA(The Software Alliance). (2009) http://globalstudy.bsa.org/2008/pr/pr_turkey.pdf sayfasından elde edilmiştir.
- BSA(The Software Alliance).(2011). 2011 Bsa Global Software Piracy Study. http://globalstudy.bsa.org/2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf sayfasından elde edilmiştir.
- Bülbül, R.A. (2001).*İletişim ve etik*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara, Pegem Akademi
- Bynum, T. (2000). The Foundation of ComputerEthics.*ACM Sigcas Computers and Society*, 30(2), 6-13.
- Bynum, t. W. (2000). A very short history of computer ethics.*American Philosophical Association's Newsletter on Philosophy and Computing*,99(2),163- 165.
- Bynum, T. W. ve Rogerson, S. (2004). *Computer ethics and professional responsibility*. USA: Blackwell Publishing.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33–39.
- Cevizci, A.(2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Computer Ethics Institute. (1992). *Ten commandments of computer ethics*. <http://computerethicsinstitute.org/publications/tencommandments.html> sayfasından elde edilmiştir.
- Coşkun, E., Gelen, İ. ve Kan, M. O. (2009). Türkçe derslerindeki performans görevleri konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 22-55.
- Coppa,<https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2000/04/new-rule-protect-childrens-online-privacy-takes-effect-april-21> sayfasından elde edilmiştir.
- Cumhuriyet. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/bilim-teknik/201591/20_milyon_kullanicinin_kisisel_bilgileri_calindi.html sayfasından elde edilmiştir.
- Çağlar, S. ve Savaşer, S. (2010). İnternet ve çocuk pornografisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1001-1008.
- Çelen, F. K. (2012). *Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımında ilköğretim öğrencilerinin etik olmayan davranışlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Dedeoğlu, G. (2006). *Bilişim toplumu ve etik sorunlar*. İstanbul: Alfa Akademi Yayınları.
- Demirel, M., Yörük, M. ve Özkan, O. (2012). Çocuklar için güvenli internet: Güvenli internet hizmeti ve ebeveyn görüşleri üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 54-68.
- Dijle, H. (2006). *Türkiye’de eğitilmiş insanların bilişim suçlarına yaklaşımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dondio, P. ve Barrett, S. (2007). Computational trust in web content quality: a comparative evaluation on the wikipedia project. *Informatica*, 31, 151-160
- Erdem, Z. (2008). *Öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik açıdan değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ersoy, A. ve Özden, M. (2011). Öğretmen adaylarının ödevlerinde internetten intihal yapmalarında öğretim elemanının rolüne ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 608-619.
- Ersoy, A. (2014). İnternet kaynaklarından intihal yaptığının farkında değildim: bir olgu bilim araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 47-60
- Eu Kids Online, [http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIRports/Final%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIRports/Final%20report.pdf) sayfasından elde edilmiştir.
- Fairlie, R. W. (2005). Are we really a nation online? Ethnic and racial disparities in access to technology and their consequences. <http://www.civilrights.org/publications/nation-online/digitaldivide.pdf> sayfasından elde edilmiştir.
- Frankena, W. (2007). *Etik (1)*. (A. Aydın, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Friedman, B. (1997). Social judgments and technological innovation: Adolescents’ understanding of property, privacy, and electronic information. *Computers in Human Behavior*, 13(3), 327-351.
- Genç, Z., Kazez, H., Fidan, A. (2013, Ocak). *Çevrimiçi Etik Dışı Davranışlarının Belirlenmesi İçin Bir Ölçek Uyarlama Çalışması*, Sözel Bildiri, Akademik Bilişim 2013, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Gerdeman, D.R. (2000). *Academic Dishonesty and the Community College*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED447840.pdf> sayfasından elde edilmiştir.
- Ghazali, H. (2003). *Examining high-school students’ views on computer and information ethics*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kansas State University, Kansas.
- Graham, L. ve Metaxas, P. T. (2003). Of course it's true; I saw it on the Internet!: critical thinking in the Internet era. *Communications of the ACM*, 46(5), 70-75.

- Gündoğdu, D. (2006).*İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımı düzeyleri ve amaçları.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Güngör, E.(1997), *Sosyal ahlak ve ahlak psikolojisi.* İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Hacısalihoglu,M. (2013).*6. Sınıf öğrencilerinin proje ve performans görevleriyle ilgili görüşleri ve karşılaştıkları güçlükler.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Hançerlioğlu, O. (1975). *Felsefe sözlüğü.* İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.
- Harris, R. (1997) Evaluating internet research sources. *Virtualsalt.*
<http://www.virtualsalt.com/evalu8it.htm> adresinden elde edilmiştir.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde Etik.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014).
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/ilkveokuloncyon_0.html adresinden elde edilmiştir.
- İnsan hakları Evrensel Beyannamesi, <http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/688B1--Insan-Haklari-Evrensel-Beyannamesi.pdf> adresinden elde edilmiştir.
- Jones, S., Yale, C. J., Millermaier, S., ve Pérez, F. S. (2008). Academic work, the internetand u.s. College students. *İnternet and Higher Education*, 11, 165-177
- Karaduman, H. (2011).*6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisi ve öğrenme öğretme sürecine yansımaları.*(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaganis, J. 2011.Copyright infringement and enforcement in the Us: A research note, November.*The American Assembly*, Columbia University, New York.
- Karahisar, T. (2014). İnternette Çocukları Bekleyen Riskler Ve Medya Okuryazarlığı. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*,4(4), 82-95
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım
- Kaya, S. (2010).*İnternet kullanımının seviye belirleme sınavlarına (SBS) hazırlanan öğrencilerin başarısı üzerine etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kayak, S. (2011). Böte bölümü öğrencilerinin internet etiği algılarının incelenmesi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 2(2).
- Kulu, M. (2010).*Öğrencilerin internet kullanımına yönelik görüşleri ve okul başarısı ile ilgisi (Şişli Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

- Kütükte, Z. (2010). *İlköğretim öğretmenlerinin performans ve proje ödevlerine ilişkin algı görüş ve uygulama durumları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Lau, W.ve Yuen, A. (2014). Internet ethics of adolescents: understanding demographic differences. *Computers & Education*, 72, 378–385.
- Lou, S., Shih, R., Liu, H., Guo, Y. ve Tseng, K. (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *Tojet: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(4), 173-184.
- Mason, R., O. (1986). Four ethical issues of information age. *Mis Quarterly*, 10(1), 5-12.
- Memurlar.net. <http://www.memurlar.net/haber/497284/> sayfasından elde edilmiştir.
- Metreş, Ö. (2007). *İstanbul Şişli ilçesi, resmi ve özel ilköğretim okullarının ikinci basamağında öğrenim gören öğrencilerin bilgisayar kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1999). *Millî eğitim bakanlığı eğitim bölgeleri ve eğitim kurulları yönergesi*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/49.html> adresinden elde edilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresinden elde edilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı.(2004). İnternet Etiği, <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/internetEtiği/intEtik.htm> adresinden elde edilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009) http://mevzuat.meb.gov.tr/html/7273_37.html adresinden elde edilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). 2009/37 Sayılı Proje ve Performans Görevli Konulu Genelge, İlköğretim Genel Müdürlüğü. http://iogm.meb.gov.tr/files/proje_ve_performans_gorevleri_2009_37.pdf adresinden elde edilmiştir.
- Milliyet, <http://www.milliyet.com.tr/meb-veri-tabaninda-bilgi-hirsizligi-gundem-2000159/> adresinden elde edilmiştir.
- Mollavelioğlu, M. (2003). *Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Bilgi Teknolojilerinin Etik Kullanımı ve Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Moor, J.H. (1985). What is computerethics?. *Metaphilosophy*, 16(4), 266-279.
- NTV. <http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/25514436/> sayfasından elde edilmiştir.

- Odabaşı, F. Ve Namlu, A. G. (2007). Unethical computer using behavior scale:a study of reliability and validity on turkish university students. *Computers &Education*,48(2),205-215.
- Odabaşı, H. F., Birinci, G., Kılıçer, K., Şahin, M.C., Akbulut, Y., Şendağ, S. (2007).Bilgi iletişim teknolojileri ve internetle kolaylaşan akademik usulsüzlük, *Sosyal Bilimler Dergisi*,1,503-518
- Oecd. (1997). Patents and innovation in the international context. Ocde/gd(97)210. <http://www.oecd.org/science/inno/2101372.pdf> adresinden elde edilmiştir.
- Oecd. (2001). *Understanding the digital divide*. <http://www.oecd.org/sti/1888451.pdf>adresinden elde edilmiştir.
- Oruç, E. ve Arslan, S. (2002). Sayısal uçurumun önlenmesi: Stratejik Plan. Telekomünikasyon Kurumu. Sektörel Araştırma ve Stratejiler Dairesi Başkanlığı. http://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fSayfalar%2fArastirma_Raporlari%2fSayisal_Ucurumun_Onlenmesi.pdfsayfasından elde edilmiştir.
- Özçağlayan, M. (1998). *Yeni iletişim teknolojileri ve değişim*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Özkan, E. (2010). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin bilgisayar-internet kullanım durumlarının değerlendirilmesi (Uşak ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Perry, B. (2010). Exploring academic misconduct: Some insights into student behaviour. *Active Learning in Higher Education*, 11, 97-108.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. (V.Atayman, G. Sezer, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On The Horizon*. 9(5), 1-6.
- Resnik,D., B. (2004). *Bilim etiği*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sayan, E. (2011). *İlköğretim matematik öğretmenlerinin proje görevleri hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Secer, M. (2010).*İlköğretim öğrencileri ve öğretmenlerinin performans görevleri ve bu görevlerde internet kullanımı hakkındaki görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Mersin
- Selvi, H. (2009).*Orta öğretim öğrencilerinin internet kullanım düzeyi: Adapazarı örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Söylemez, M. ve Balaman, F. (2015). Bilişimin etik kullanımının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,14(54), 115-228.
- Stebelman, S. (1998). Cybercheating: Dishonesty goes digital. *Asap*, 8(29), 48-50.

- Suluk, C., Kenaroğlu, Y. (2011). Türk fikri mülkiyet hukukunda güncel gelişmeler, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*, (32).
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Kararı. (2012).Ortaokul ve imam hatip ortaokulu bilişim teknolojileri ve yazılım dersi (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/program2.aspx?islem=1&kno=196> adresinden elde edilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982) https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf adresinden elde edilmiştir.
- The Best Computer Science Schools. *Privacy and security on facebook*.<http://www.bestcomputerscienceschools.net/facebook-privacy/> sayfasından elde edilmiştir.
- Torun, Ö. (2007).*Resmi orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin internet etiğine ilişkin algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Trisha L. B.ve Depken, A. C. (2006) . Influences on software piracy: Evidence from the various United States, *Economics Letters*. 90, 356–361.
- Usta, A. (2011). Kuramdan uygulamaya kamu yönetiminde etik ve ahlak. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi*.1(2) 39-50
- Uysal, Ö. (2006).*Öğretmen adaylarının bilgisayar etiğine ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Vedder, A., Wachbroit, R. (2003). Reliability of information on the Internet:Some distinctions. *Ethics and Information Technology*, 5, 211–215.
- Woodbury, M. C. (2003).*Computerandinformationethics*. Illinois: Stipes Publishing.
- Yaman, E., Mermer, E. Ç. ve Mutlugil, S. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin etik davranışlara ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 93-108
- Yaman, E. Yaman, H. ve Horzum, B. (2004). Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımında Etik İlkelere Uyuma Düzeyleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 133–150.
- Yılmaz, C., Kapancıoğulları, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Müzik Ürünleri ve Edinim Yolları Konusundaki Tercihleri. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*,9(12), 272-281
- Yılmaz, M. ve Benli, N. (2011), İlköğretim I. kademedeki verilen performans görevlerinin öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 250-267

- Yolcu, S. (2007).*İnternet ortamında hizmet veren ödev sitelerinin eğitim-öğretim açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yücel, S. (2007).*İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde verilen performans ödevleri hakkında öğretmen-veli-öğrenci görüşleri (Konya örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Zelyurt, H. (2011).*İlköğretim okullarında uygulanan proje ve performans görevlerinin etkililiğinin değerlendirilmesi (Malatya ili örneği)*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi).Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Zeybek, G. (2011). *Bilgisayar meslek dersi alan ortaöğretim öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik açıdan değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zeydan, Ö. (2006,Aralık). *Kişisel bilgisayarlar ve internet güvenliği*. XI. Türkiye'deİnternet Konferansı. Sözel bildiri, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.

EKLER**EK 1. Performans Görevleri Uygulamalarında Bilişim Etiği Öğrenci Davranışları****Anketi**

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin performans görevlerinizde internetten yararlanırken internet etiğine uyma davranışınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kimliğinizi belirtmeden vereceğiniz yanıtlar sadece bilimsel çalışma için kullanılacaktır.

Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise performans görevlerinizde internet kullanırken internet etiğine uyma durumunuzu belirleyen maddeler bulunmaktadır. Bu bir test değildir. Doğru veya yanlış yanıt bulunmamaktadır. Sizden istenen size en uygun gelen ifadeyi işaretlemeniz ve boş ifade bırakmamanızdır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Melis PAKSOY

Pamukkale Üniversitesi

Eğitim Bilimleri ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz: Kız Erkek

Sınıfınız: 6 7 8

Evinizde bilgisayarınız var mı? Var Yok

Evinizde internet bağlantınız var mı? Var Yok

Performans görevlerini hazırlamak için internetten nerede yararlanıyorsunuz?

Okulda vb. İnternet kafede Evimde

Arkadaşımın/Komşumun evinde Diğer (Lütfen belirtiniz)

Babanızın Öğrenim Durumu

Okuma yazma bilmiyor

Lise

İlkokul

Üniversite

Ortaokul

Annenizin Öğrenim Durumu

Okuma yazma bilmiyor

Lise

İlkokul

Üniversite

Ortaokul

İnternette ödev araştırmamı

Yalnız yaparım

Ailemden birileri ile yaparım (anne, baba, kardeş vb.)

Arkadaşlarımla yaparım

Diğer (Belirtiniz).....

	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
1. İnternet üzerinden ödevime yardım eden insanlara, gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.			
2. İnternette araştırma yaparken bazen ödev konusu dışındaki sitelere girer ve araştırmamdan uzaklaşıyorum.			
3. Araştırma yaparken siteye girmeden önce site adına dikkat ederim.			
4. Ödevimi hazırlarken internette tanımadığım insanlardan gelen yardımları kabul ederim.			
5. İnternette araştırma yaparken kullandığım programların ücretinin ödenmiş/yasal olması benim için önemlidir.			
6. İnternette ulaştığım bilgilerin doğruluğunu kontrol etmeme gerek yoktur.			
7. İnternette arama yaptığımda karşıma çıkan ilk sitedeki bilgileri kullanırım.			
8. Araştırma yaparken üye olduğum sitelere gerçek kimlik bilgilerimi vermekte sakınca görmem.			
9. İnternette ulaştığım yazıları biraz değiştirerek onları kendiminmiş gibi öğretmenime sunarım.			
10. İnternette ulaştığım bilgileri ödevimde kullandığımda, kullanmış olduğum web sitelerini ödev kaynaklarında belirtirim.			
11. Araştırma yaparken karşıma bir reklam sayfası açılırsa incelemeyen kapatırım.			
12. Performans görevimi hazırlamak amacı ile ilgili sitelere üye olurum.			
13. İnternet sayesinde farklı kaynaklar (ansiklopedi, kaynak kitap, dergi vb.) araştırmak zorunda kalmam.			
14. Performans görevimde kullanmak amacı ile ücretini ödemediğim, internetteki sitelerden ve dosya paylaşım programlarından müzik (MP3) indiririm.			
15. İnternetteki sitelerin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgularım.			
16. Araştırma yaparken sakıncalı adreslere girmemeye özen gösteririm.			
17. Ücret ödeyerek üye olduğum bir ödev sitesi vardır.			
18. İnternette ulaştığım yazıları olduğu gibi kopyala-yapıştır yaparım.			
19. İnternette bilgi edinebilmek amacı ile tanımadığım insanlar ile iletişim kurarım.			
20. İnternette ulaştığım bilgilerin doğru olduğunu düşünürüm.			
21. Performans görevlerinde ulaştığım bilgilerin internet adreslerini, ödevin kaynakçasına yazarım.			
22. Ödevimi yaparken yardım etmiş bile olsa internette tanımadığım insanlara kimlik bilgilerimi vermem.			
23. Araştırdığım ödev internette varsa ödevle tekrar uğraşmam gerekmez.			
24. İnternette hazır indirdiğim ödevden daha yüksek not alırım.			

EK 2. Öğretmen Görüşme Soruları

1. Öğrencilerinize genellikle ne tür performans görevleri veriyorsunuz?
2. Öğrenciler performans görevlerini yaparken ne tür kaynaklardan yararlanmalarını istiyorsunuz? Neden?
3. Öğrenciler performans görevlerini yaparken internetten nasıl yararlanıyorlar?
 - a. Amaca uygun kullandıklarını düşünüyor musunuz?
4. İnternette araştırma yapma konusunda ne tür uyarılarda bulunuyorsunuz?
 - a. İnternetin güvenilirliği
 - b. Kaynak gösterme
 - c. Bilgilerin doğruluğu
 - d. Kişisel güvenlik
 - e. Raporlaştırma
 - f. Kullanıcı gizliliği
 - g. Uygun olmayan içeriğe ulaşım
5. Performans görevlerini değerlendirirken internetten ulaşılan bilgilere ilişkin ne tür değerlendirmeler yapıyorsunuz?

EK 3. MEB İzin Onayı**T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : B.08.4.MEM.0.20.20.00-044.01.00.00 38552
Konu : Anket Onayı.

16 Kasım 2012

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 01/11/2012 tarih ve 4483 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim tezli yüksek lisans programı öğrencisi Melis PAKSOY ilgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Ortaokullarda öğrencilere ve branş öğretmenlerine "Ortaokul Öğrencilerinin Performans Görevlerinde İnternet Etik Kurallarına Uyuma Durumları" konulu çalışmasını uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili Lisans, Yüksek Lisans, Doktora öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (İlköğretim/Ortaöğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2012/2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüş olup;

Olurlarınıza arz ederim.

Selahattin AKGÜL
Milli Eğitim Müdürü

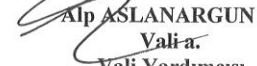
OLUR.
16.11/2012
Alp ASLANARGUN

Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.20.20.00-044.01.00.00
Konu : Anket Onayı.

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Adres: Saltak Mahallesi Oğuzhan Caddesi . No: 76 20100 DENİZLİ
tıbat için S.GELMİŞ V.H.K.1 Tel:2655 554/708 Fax:2650169 Şef E.SARIYILDIZ
-posta : arge20@mcb.gov.tr İnt.Adresi : denizli.meb.gov.tr

EĞİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

Ek 4.**ÖZGEÇMİŞ****Kişisel Bilgiler**

Adı	Melis
Soyadı	Paksoy
Doğum yeri ve tarihi	Denizli 01/05/1986
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve e-posta adresi	Yeşilköy Ortaokulu Merkezefendi/DENİZLİ melispaksoy@gmail.com

Eğitim

İlköğretim	Hürriyet İlköğretim Okulu /DENİZLİ
Ortaöğretim	Denizli Anadolu Lisesi/DENİZLİ
Yükseköğretim(Lisans)	Balıkesir Üniversitesi – Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Yabancı Dil

ÜDS (2008)	61,25
------------	-------

Mesleki Deneyim

2010-2011	Bozkurt Cumhuriyet İlköğretim Okulu Bozkurt / DENİZLİ Bilişim Teknolojileri Öğretmeni
2011-2013	Akhan İlköğretim Okulu Pamukkale /DENİZLİ Bilişim Teknolojileri Öğretmeni
2013-.....	Yeşilköy Ortaokulu Merkezefendi/DENİZLİ Bilişim Teknolojileri Öğretmeni